

דברי הכנסת

יום שני, א' בשבט התשנ"ט (18 בינואר 1999)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:05

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

דברי יושב-ראש הכנסת על הטבח בקוסובו

דברי יושב-ראש הכנסת לרגל עיד אל-פיטר

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 13(א)(7) ולהוספת פרק שביעי 2 לתקנון הכנסת

הצעות לסדר-היום

הטבח בקוסובו

הצעה לסדר-היום

תוכניתו של שר החוץ שרון לנסיגה מלבנון

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה), התשנ"ט–1999

(הצעת חברת הכנסת מ' סולודקין)

שאלות ותשובות

ביטוח לאומי לערבים אזרחי ישראל החיים בגדה המערבית

הקמת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

כספי הביטוח הלאומי בקרן לטיפול בחוסים

זכויות סטודנטים בביטוח הלאומי

תשלום קצבת לידה והוצאות אשפוז לילדות

שביתת עובדי משרד הרווחה

קורסי הכשרה למובטלים במגזר הערבי

גמלאות נכים ממחלה ונכים מתאונת עבודה

סיוע לנשים מוכות

טיפול משרד העבודה והרווחה בתופעת העוני בארץ

טיפול בילדים על-ידי הלשכות לשירותים חברתיים

סגירת מרכז ההכשרה המקצועית "עמל" באום-אל-פאחם

עמותת סיוע לנשים ונערות נגד אלימות בנצרת

אפליה בגין גיל בקבלה לעבודה

העסקת מלצרים בשיטות ניצול

עלייה באבטלה במגזר הערבי

הפרטת מוסדות למפגרים

החזרת ילד למשפחתו

העוני בקרב ילדים ערבים

זכויות אזרחיות ישראל הנשואות לתושבי שטחים בביטוח הלאומי

אשפוזם של ילדים ובני נוער בריאים בבתי-חולים לחולי נפש

תשלום הוצאות למשפחות האומנה

טענה בדבר הקטנה מלאכותית של מספר המובטלים

סניף הביטוח הלאומי באשדוד

הפעלת המרכז המסחרי בצומת ירקונים בשבת
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 33), התשנ"ט–1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
דברי היושב-ראש לרגל עיד אל-פיטר
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט–1999
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט–1999
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט–1999
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור
על תוצאות הבחירות), התשנ"ט–1999
(קריאה ראשונה)
הצעה לסדר-היום
הכוונה להעביר את סירת ישו מגינוסר לוויקן
הצעה לסדר-היום התפטרותו של פרופסור חיים הררי מתפקידו כיושב-ראש הוועדה לחינוך מדעי
הצעה לסדר-היום
קברים יהודיים קדמונים ורשות העתיקות
שאלות ותשובות
סירוב רשות העתיקות לאשר בנייה בעיר אלעד
יישום המלצות ועדת-כ"ץ
הקצאת שעות לימוד לעולים חדשים
סיורים בשבתות ובחגים מטעם רשות העתיקות
אי-מינויה של מיכל ארבל כמנכ"ל הטלוויזיה הלימודית
עיכוב בניית דירות על-ידי רשות העתיקות
הצעת חוק השמות (תיקון מס' 4) (סייג לקבלת שם מאימוץ), התשנ"ט–1999
(קריאה ראשונה)

דברי יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, היום יום שני, א' בשבט התשנ"ט, 18 בינואר 1999.

חבר הכנסת רמון, האם אתה לא עסוק בפריימריס? האם אני יכול להתחיל?

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת רמון, מדברים אליך.

היו"ר ד' תיכון:

כמה פעמים אני צריך לקרוא לך?

רבותי, ישיבת הכנסת פתוחה.

חבר הכנסת רמון, בפעם החמישית – – –

חיים רמון (העבודה):

סליחה, אדוני. זה לא יקרה שוב.

היו"ר ד' תיכון:

אם אני מפריע לך, אני סוגר והולך.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, חס ושלום.

היו"ר ד' תיכון:

להלן סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון: צוותי מגן-דוד-אדום טיפלו במהלך השבוע האחרון ב-725 תאונות דרכים ברחבי הארץ. היו בהן 18 פצועים קשה, 38 פצועים באורח בינוני, והשאר קל. סך הכול – 990 נפגעים.

מתוכם נהרגו: אלגבאלי יאיר, אילן סמוראי, ביינאורן מרים, ראובן דה רוסו, נאסראללה חאלד, באניה קרקש, ברכה עסאם, נאיף דראג, מחמוד דראג, מרים חאמד עבדל אורמן, לוי יהושע ודליאני דן. יהי זכרם ברוך.

דברי יושב-ראש הכנסת על הטבח בקוסובו

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אומר כמה מלים על הטבח בקוסובו.

יחד עם העולם כולו צפינו במחזה הזוועה שהתגלה עם חשיפת קבר האחים של הטבוחים האלבנים בקוסובו. הד קולם של הקורבנות החפים מפשע זועק אלינו מהאדמה.

הגיעו אלינו מקוסובו תמונות מזעזעות, ואסור לנו להשלים עם הגורל הטרגי של בני העם האלבני בחבל. אסור שהזעם על הפשע הנורא יהיה רגעי ובן-חלוף. עוצמת המחאה על שלילת קיומו של עם חייבת להוות קו פרשת מים שאחריו יתחולל מפנה. חשיפת הזוועות יוצרת הזדהות אוניברסלית עם הקורבנות. לא עוד. מסע ההרג חייב להיפסק.

דברי יושב-ראש הכנסת לרגל עיד אל-פיטר

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, ברכה לרגל עיד אל-פיטר.

בשמכם ובשמי רצוני לברך את עמיתינו, את חברי הכנסת המוסלמים, את המוסלמים בארצות השכנות ואת כל החוגגים את חג עיד אל-פיטר בברכת חג שמח.

החג בא לציין את גמר הצום ונושא ברכה לכל המאמינים, בני הדת השנייה בגודלה בעולם.

אני מקווה, כי הרוח הטובה השורה על החוגגים תלווה את כולנו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקוני חקיקה), התשנ"ט–1999, שהחזירה ועדת הכספים; הצעת חוק הספריות הציבוריות (תיקון), התשנ"ט–1999, שהחזירה ועדת החינוך והתרבות.

לדיון מוקדם – הצעת חוק-יסוד: זכויות חברתיות, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק איסוף תרומות (חובת מסירת מידע), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – ביטול קובלנה פלילית פרטית), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת דוד צוקר; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – משפט חוזר וזיכוי על אתר), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; הצעת חוק פיצוי מפוני הגדה המערבית וחבל עזה, התשנ"ט–1999, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק העונשין (תיקון – פיצויים בהליך פלילי), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון – הבאת העצור בפני שופט), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת ניסן סלומינסקי; הצעת חוק הפוליגרף (רישוי ופיקוח), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת גדעון עזרא וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק מרחב תעשייה אזורי, התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן; הצעת חוק עדיפות לאומית בחינוך, התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת אחמד סעד וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – השתתפות בשכר לימוד תמורת פעילות חברתית), התשנ"ט–1999, מאת חברי הכנסת סאלח טריף, יונה יהב ויורי שטרן; הצעת חוק רשות השידור (תיקון – קביעת האגרה), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת אפי אושעיה; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש] (הנחות בתשלומי ארנונה לסטודנטים), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת שמריהו בן-צור; הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – שביתה), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (הנהלת בתי-חולים), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת אפרים סנה וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קבלת קצבת זיקנה וקצבת נכות בעד אותו פרק זמן), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק זכויות ילדים בסיכון לקבלת שירותים, התשנ"ט–1998, מאת חברי הכנסת יצחק כהן, שאול עמור, אליהו בן-מנחם, נסים דהן ואליהו גבאי; הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון – תוספת למבוטחי קרנות פנסיה ותיקות), התשנ"ט–1999, מאת חברי הכנסת יוסי שריד וחיים אורון; הצעת חוק הביטוח הלאומי

(תיקון – מימון שירותים לילדים במצוקה), התשנ"ט–1999, מאת חברי הכנסת יצחק כהן, שאול עמור, אליהו בן-מנחם, נסים דהן ואליהו גבאי; הצעת חוק להגבלת שכר בכירים, התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון – גובה גמלה), התשנ"ט–1999, מאת חברי הכנסת שמריהו בן-צור וענת מאור; הצעת חוק איסור הצמדה למטבע זר (הוראת שעה), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת איתן כבל; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – חיוב הצגת מצע), התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק מושבות הגליל, התשנ"ט–1999, מאת חבר הכנסת מיכה גולדמן. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אנחנו מתקדמים. אגב, רבותי חברי הכנסת, לגבי שארית סדר-היום לקראת סוף השבוע, כל המצב לא ברור. האם יום רביעי הוא יום צום או חג של המוסלמים? מישהו יודע?

חיים רמון (העבודה):

זה חג.

היו"ר ד' תיכון:

זה חג?

רפאל פנחסי (ש"ס):

הם ביקשו לא להצביע – – –

היו"ר ד' תיכון:

לרבות יום רביעי?

חיים רמון (העבודה):

לרבות יום רביעי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — — יום חמישי בבוקר — — —

היו"ר ד' תיכון:

לא בטוח, כי יש כאן מישהו שטוען שביום רביעי לפנות ערב כבר לא חג אצלם.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זה תלוי מתי היה החג הראשון שלהם, ביום ראשון או ביום שני. הם לא ידעו. זה על-פי הירח.

היו"ר ד' תיכון:

מה ירח? אבל יודעים מתי הירח — — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני לא יודע — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

החג התחיל ביום שני — — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

אז יום רביעי עדיין חג. .

היו"ר ד' תיכון:

עדיין חג? בסדר. צריך להבין בענייני ירח. אני אומר זאת כיוון שיש פה כל מיני אנשים שלוחצים עלי לקדם כל מיני חוקים ליום רביעי, בהנחה שחברי הכנסת המוסלמים יהיו כאן, ולא זה המצב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

ביום חמישי לא תהיה ישיבה אם לא יהיה תקציב. האישור שלנו היה רק לתקציב.

היו"ר ד' תיכון:

טוב שאתה אומר לי. אם לא יהיה תקציב אז לא יהיה, אבל יש כאלה שרוצים להכניס ביום חמישי כל מיני הצעות חוק שהן קודמות לחוק התקציב, והמבין יבין.

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 13(א)(7) ולהוספת פרק שביעי 2 לתקנון הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 13(א)(7) לתקנון הכנסת והצעתה להוסיף גם פרק שביעי שני לתקנון. מה זה פרק שביעי שני לתקנון? יציג את ההצעות יושב-ראש ועדת הכנסת.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעה לתיקון סעיף 13(א)(7) לתקנון הכנסת: ועדת הכנסת הניחה על שולחן הכנסת ביום ט' בטבת התשנ"ט, 28 בדצמבר 1998, הצעה לתיקון תקנון הכנסת כדלקמן: "בסעיף 13(א)(7) לתקנון הכנסת, במקום 'ועדת העלייה והקליטה' יבוא 'ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות'".

ההצעה לתיקון הנ"ל היא על-פי בקשתה של יושבת-ראש ועדת העלייה והקליטה. לדבריה, ועדת העלייה והקליטה עוסקת גם בנושא התפוצות, ומן הראוי לשנות את שמה של הוועדה ל"ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות".

בהתאם לתקנון המתינה ועדת הכנסת 14 יום להגשת השגות, אולם לא הוגשו השגות כאמור.

אבקש מהכנסת, על-פי סעיף 152 לתקנון, להצביע ללא דיון ולאשר את התיקון המוצע.

היו"ר ד' תיכון:

אתה ער לעובדה שבועדת הכלכלה יש ועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת הירשזון שמטפלת בענייני תפוצות?

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

היא מטפלת בנושא הפיצויים.

היו"ר ד' תיכון:

תפוצות ישראל.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

— — —

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

רק הרכוש.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא תפוצות? זה הגולה?

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

בסדר; אל תספר לי במה היא מטפלת. יש להניח שזאת אני יודע, אבל מה יקרה מעתה ואילך? יאמרו שזה שייך לוועדה לקליטת העלייה.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

הרי היא רק ועדת משנה. יכול להיות שיצטרכו לעשות ועדת משנה, גם להעביר אותה לוועדת העלייה והקליטה או לעשות ועדה משותפת. בכל אופן, אנחנו מדברים כרגע על שמה של הוועדה העיקרית, לא ועדת המשנה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

מה זה ענייני בכלל? בבקשה.

אנחנו עוברים להצבעה, בסדר?

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, כן, בהחלט.

היו"ר ד' תיכון:

מי בעד אישור התיקון של התקנון כך שהוועדה לקליטת העלייה תוסיף לעצמה — —

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

את השם — ועדת התפוצות.

היו"ר ד' תיכון:

— — עוד מלה בשם: תפוצות. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש לצרף גם את הקול שלי, כי אני לא רוצה לרדת ולעלות.

היו"ר ד' תיכון:

נצרף את קולו של חבר הכנסת פנחסי.

חיים רמון (העבודה):

אני מצביע גם בשבילך.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

אז תלך לכיסא שם.

הצבעה מס' 1

בעד הצעת ועדת הכנסת – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 13(א)(7) לתקנון הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 10, אין מתנגדים, אין נמנעים, שינוי השם אושר.

חבר הכנסת פנחסי, הלאה.

רפאל פנחסי (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תוספת פרק שביעי 2 לתקנון – שעת-חירום. ועדת הכנסת הניחה על שולחן הכנסת ביום ט' בטבת התשנ"ט, 28 בדצמבר 1998, הצעה לתיקון תקנון הכנסת:

חוק-יסוד: הממשלה, אשר נכנס לתוקפו עם תחילתה של הכנסת הארבע-עשרה, קבע הסדרים חדשים בכל הנוגע להכרזת מצב חירום ולהתקנת תקנות לשעת-חירום. בעקבות כך קיבלה הכנסת לפני כשנה תיקון לתקנון הכנסת והוסיפה לו את פרק שביעי 1 שעניינו – הכרזת מצב חירום. עתה באנו להשלים את המלאכה בהקשר זה ואנו מביאים את פרק שביעי 2 שעניינו – תקנות שעת-חירום.

סעיף 50(ו) לחוק-יסוד: הממשלה הקנה לכנסת את הסמכות לבטל תקנות שעת-חירום שהתקינה הממשלה בחוק או בהחלטה של רוב חברי הכנסת. התיקון לתקנון בא לקבוע את הדרכים לקבלתה של החלטה כזו.

בעיקרון, כל הצעה לביטול תקנות שעת-חירום תובא אל ועדה משותפת של ועדת החוץ והביטחון וועדת החוקה, חוק ומשפט, ורק אם ועדה זו תחליט להציע לכנסת לבטל תקנות שעת-חירום, היא תעביר את הצעתה ליושב-ראש הכנסת, וההצעה תבוא לדיון ולהצבעה במליאה.

בהתאם לתקנון המתינה ועדת הכנסת 14 יום להגשת השגות, אולם לא הוגשו השגות כאמור. אבקש מהכנסת, על-פי סעיף 152 לתקנון, להצביע ללא דיון ולאשר את התיקון המוצע.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אין למישהו הערה כלשהי?

אנחנו עוברים להצבעה. הכוונה היא לאשר את פרק שביעי 2. זה כנראה החלק השני, תקנות שעת-חירום. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד הצעת ועדת הכנסת – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת להוסיף פרק שביעי 2 – תקנות שעת-חירום נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת התיקון לפרק שביעי 2, החלק השני לתקנון, אושרה.

הצעות לסדר-היום

הטבח בקוסובו

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעות לסדר-היום מס' 5972 ו-5976: הטבח בקוסובו. יציג חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, זה אחד הדיונים אולי המוסריים ביותר שכנסת ישראל יכולה לקיים בזמן הזה, ואני רוצה לומר כאן דברים שרובם מחוץ להקשר הפוליטי הקונקרטי. אני אומר זאת, משום שברור לי שנעשים שם ניסיונות ליצור אווירה של שלום. אני שומע את התשובות הפורמליות של ממשלת סרביה, אני שומע את התיאורים: 'וגוסלביה' – – –

היו"ר ד' תיכון:

ממשלת יוגוסלביה.

שבח וייס (העבודה):

יוגוסלביה. כן, תאמין לי שאני מבין את העניין, ואני בכוונת המכוון קורא לה ממשלת סרביה, כי הקרב שם הוא אתני. אני אפילו יכולתי לנחש מה יאמרו בלי שיאמרו.

זהו דיון מוסרי בעיקרו שמתקיים בבית-נבחרים של מדינת ישראל, מדינת היהודים, שבה חיה אוכלוסייה עם גב עמוס סבל, עם היסטוריה מחרידה של אפליה, עם קורות חיים של טיהורים אתניים, עם תמונות אימה של באבי-יאר ושל באבי-יאר ליד כל עיירה וליד כל עיר ושל יערות פולין, אוקראינה, ליטא, לטביה ואסטוניה, שמטיילים שם היום מיליוני ילדים ועושים פיקניקים ואיש מהם לא יודע אם הפיקניק לא מתקיים על קבר אחים.

הנופים תמיד קסומים, כמו שהסופרת יהודית הנדל תיארה, ליד עיירות שקטות, ואיזה קונטרסט מחריד ומפלצתי בין הנופים לבין אווירת הרצח.

אמרתי אתמול בשידור ב"קול ישראל", שכאשר ראיתי את התמונות, ולא בפעם ראשונה, מייד עלה בי הזיכרון של סבא איציק, סבא שלי, ושל סבא הירש, ושל בני הדודות ובני הדודים שלי, ישראל ורוחל'ה ושלמה ואחרים, שנרצחו באותה צורה, עוד בשלב הפוגרומים. אחר כך הגרמנים שכללו את זה. לוקחים בני-אדם, מוציאים אותם מבתיהם, מביאים אותם לאיזו בקעה, לאיזו חלקת יער, יורים בהם בעורף מטווח קצר, מנפצים את הגולגולת.

אתם יודעים כמה שנים לקח לנאצים לאמן את אנשי הגסטפו לירות בעורפם של אנשים ובעורפם של נשים ושל ילדים? יש נאום של הימלר שנשאר בין המסמכים של ממלכת התועבה, שהוא מופיע בפני קציני האס.אס. והוא מסביר להם איזו משימה היסטורית הם עושים וכמה שזה קשה לעמוד ליד שורת מועמדים לטבח ולראות – אני מצטט את המפלצת ההיא – כיצד המוח נשפך מתוך הגולגולת. והוא אומר להם: אתם בכל זאת צריכים לעשות את זה, כי זאת משימה היסטורית של הגזע הארי.

ההתרסקות של יוגוסלביה היא טרגדיה איומה. היו ליוגוסלביה כמה שנים טובות. נכון, תחת משטר דיקטטורי, אבל משטר שבכל זאת צמצם באופן ניכר את המתיחויות האתניות שם והעניק לעמים האלה ביוגוסלביה מידה של רווחה, שמחת עבודה, פיתוח, תחת משטר קומוניסטי-דיקטטורי. כל דיקטטורה היא דבר לא טוב, כמובן.

ההתרסקות של יוגוסלביה גרמה לשפיכות דמים איומה ולתופעות שהן דומות לחלוטין – כשאני מדבר על ממלכת ההרג – לתופעות נאציות.

יש לי ולנו כיהודים, ואני אומר, לא כיהודים אלא כאנטי-פאשיסטים, בעיה בתקיפת סרביה. יש בעיה, וזה לא פשוט. כי במלחמת העולם השנייה, כאשר עמים, קבוצות ואנשים עברו את המבחן הקשה ביותר של עמידה באמות מידה של אור וחושך, הסרבים רובם היו בצד האור. הם לחמו נגד הנאצים כשהקרואטים שיתפו פעולה והקימו משטר נאצי בקרואטיה והקימו מחנות ריכוז שבהם הקרואטים רצחו יהודים. לא היו צריכים בכלל הדרכה גרמנית. הם יכלו להדריך את הגרמנים. קשה לי לבוא ולהשמיע טענות מול אומה שיש לה רקורד חיובי כל כך כלפי האנושות וכלפי העם היהודי. הם היו בצד האנטי-נאצי והאנטי-פאשיסטי. אבל מה לעשות שעכשיו הם בצד הרע?

לא יעזרו כל ההנמקות שזאת היתה מלחמה וזה היה תוך כדי קרב. תוך כדי קרב לא אוספים גברים ונשים, נערים ואשה וילדה, ולא מובילים אותם לבקעת המוות, לגיא הצלמוות, ולא שוחטים אותם ולא כורתים ראש ולא מנפצים גולגולת ולא יורים עם אקדח בעורף. מלאכת מפלצות ברבריות.

מדינת ישראל, אחד היעדים שלה – אני אומר את זה על כל תושביה – בכל הזדמנות ובכל מקום שבו היא יכולה לעמוד לצד הצדק, היא צריכה לעשות את זה. בכל מקום שבו היא יכולה לעמוד נגד אפליה, נגד טיהור אתני, נגד רצח עם – היא צריכה לעשות את זה. בכל מקום שבו היא יכולה לעמוד נגד רצח ילדים, היא צריכה לעשות את זה. זה הייעוד שלנו, בין היתר, כלמודי ניסיון מר ונמהר.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גם בסרילאנקה, גם בטיבט.

שבח וייס (העבודה):

בכל מקום שאפשר, חברי הטוב, עמנואל זיסמן. אני מודע לקשיים של מדינה. אני לא תולש את עצמי מהמציאות. אני מודע, למשל, למורכבות היחסים שהיו לנו עם דרום-אפריקה כשהיתה לנו שם גם קהילה יהודית גדולה. אני לא פזיז כל כך. גם אז לא אהבתי כמה וכמה הסכמים וכמה וכמה התנהגויות. אהבתי לשמוע בדברי הבישופ טוטו שביקר פה ב"מכון פרס לשלום", בכינוס, בריאיון עם יעקב אחימאיר, שהוא אמר בתום לב: לא הייתם בסדר אבל אנחנו מתגברים על זה. הוא הלך אל הסולח, אל השלום.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הוא גם דיבר על כך שמה שהיה היה ועכשיו זה דף חדש.

שבח וייס (העבודה):

אגב, הם עושים את זה גם בינם לבין עצמם, וזה דבר מעורר כבוד.

אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני מודה לך שהעמדת את הנושא המוסרי הזה, האנושי הזה, בראש סדר-היום בפתיחת השבוע ועל הדברים שאמרת.

אני פונה אליך, ידידי שר החוץ, אני יודע שזאת פנייה קיצונית – כבר היו לנו כמה וכמה מקרים שבהם עמדנו מול רצח קטלני כזה. לפעמים מדינה צריכה לעשות מעשה, ומה המעשה שאנחנו יכולים לעשות היום בנתונים האלה? עד שהדברים לא יתבהרו ועד שלא ייפסק הטבח, עלינו לנתק כל סוג של יחסים מדיניים עם סרביה, על כל הכרוך בזה. זה המינימום שמדינתו של עם שהיה קורבן לטיהור אתני יכולה לעשות, ועליה לעמוד בראש מצעד רודפי הצדק בקטע הזה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא – חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, כשאנחנו רואים שורות של הרוגים אזרחים, אנחנו מתמלאים חלחלה. אלו לא אנשים שנספו בתאונת עבודה, אלו לא אנשים שנספו באיזו תאונת שלגים שהיתה באיזה מקום – קרה משהו בצפון קוויבק לפני זמן לא רב – אלה אנשים שנרצחו רובם בדם קר, כחלק מניסיון להפחיד את האוכלוסייה האלבנית המתגוררת באזור קוסובו.

אפשר, כמובן, כפי שעשה חבר הכנסת שבח וייס, לשאול את עצמנו אם אנחנו עומדים לצד זה או אחר, לפי התנהגותו כלפינו בתקופת מלחמת העולם השנייה. ואכן, העם הסרבי היה בסדר, והבוסנים היו לא בסדר, מוסלמים. אבל בקשר לאלבנים, ולא מזמן קיבלתי ספר על כך – בעצם הקהילה היהודית באלבניה לא היתה גדולה, כמה מאות אנשים, והיא ניצלה כולה בזכות העם האלבני.

רבותי חברי הכנסת, ההיסטוריה של העם היהודי עם העולם הנוצרי היא הרבה יותר קשה מאשר עם העולם המוסלמי. בעולם המוסלמי לא היו פוגרומים ולא היתה שואה. אבל מה שקרה לנו עם הנוצרים – היסטוריה ארוכה מאוד. הקצה הוא מלחמת העולם השנייה, אבל היו דברים כאלה במהלך כל ההיסטוריה. אני לא מציע שנשפוט את העניין הזה לפי אמות מידה – איך התנהגו כלפינו. כי גם אם הסבא של הסרבי היה בחור טוב ועזר ליהודים והנכד שלו מבצע טבח – אני לא מוכן להגן על הנכד.

באופן פוליטי, במה דברים אמורים? אנחנו יודעים שיוגוסלביה התפרקה למעשה, והיא נקראת היום יוגוסלביה רק משום שהסרבים מחזיקים גם באזור מונטנגרו, שבו נמצאים האלבנים, שבעצם גם דתם שונה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא מונטנגרו. קוסובו.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני אומר קוסובו ומונטנגרו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

במונטנגרו האלבנים הם מיעוט קטן.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אני מדבר על האזור הזה שנמצא באזור קוסובו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בקוסובו.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אגב, הייתי שם וראיתי את המקום. יש שם נופים יפים מאוד בכל האזור הזה.

אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, איפה אנחנו ולצד מי אנחנו עומדים בעניין הזה. יש מדינות כמו ארצות-הברית, או כמו מדינות מסוימות בדרום-אמריקה, שבהן כל בני האומה מהגרים, וחיים בהן בני עמים שונים בהרמוניה מלאה, החל מאלה שבאו ב"מייפלאור", דרך אלה שבאו מאירלנד, דרך אלה שבאו מגרמניה, דרך יהודים, דרך שחורים, דרך היספאנים – כולם מצויים באיזו הרמוניה. יצרו שם איזה מין אומה חדשה, והם גם לא יכולים להיפרד לעולם. היום אין באמריקה סיכוי להקים מדינה של אינדיאנים או מדינה של שחורים או מדינה של יוצאי איטליה או מדינה של אירים. האחד בתוך השני, והם חיים בשלום.

אבל יש מקומות, בעיקר באירופה, שבהם אנחנו עדים למצב שבו בחבל ארץ מסוים 80% הם אלבנים והם לא רוצים את השלטון הסרבי. מה עושים?

זה מזכיר לנו קצת מה שקורה אצלנו – 2 מיליוני פלסטינים שלא רוצים את שלטון ישראל, הם עושים אינתיפאדה. אני אומר, אנחנו יכולים להיות גאים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש שם גם תושבים סרבים, מיעוט סרבי.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

20%. אצלנו יש מתנחלים.

היו"ר ד' תיכון:

יותר מ-20%.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אומרים שבערך 20% הם סרבים.

אני אומר, לגבי עצמנו, חלילה, לא נגררנו מעולם לאיזה רעיון, היו כאלה שהציעו אותנו, לעשות טרנספר – אומנם דיברו על טרנספר מרצון. הרי באיזה מקום יכול להיות שיש כמה אנשים בבלגרד שחושבים שאפשר להטיל מורא על האלבנים, הם יימלטו מעבר לגבול לאלבניה ויהיה להם חבל ארץ, ואותם 20% או 25% של סרבים יהיו שם, או אולי עוד קבוצה נוספת של אלבנים מוסלמים שישלימו עם שלטונם.

אני רוצה לומר, שיהיה הוויכוח אשר יהיה על התוצאה, דעתי היא פשוטה: אין ברירה, חייבים לאפשר לאלבנים האלה – במקרה המינימלי – אוטונומיה מאוד רחבה, שלא לדבר על זכותם אולי להתאחד עם אלבניה. אבל ודאי שאין להשלים בשום צורה עם מצב של טבח כזה.

אני רוצה לומר לכם, שבדרך כלל הדברים האלה הם לא בצד אחד, כי אני גם מודע לזה שהפעילות האלבנית בקוסובו איננה רק פעילות של הפגנות, של דיבורים; יש שם גם מה שהיינו קוראים לו במלים אחרות – טרור נגד הסרבים ופיגועים. ובכל זאת, גם כשיש פיגועים, צבא ומדינה לא נוקטים צעדים כאלה.

ולכן, אדוני שר החוץ, אני לא יודע מה אנחנו יכולים לעשות חוץ מאשר לדבר. אבל אני בהחלט מאמץ את ההצעה שהציע כאן חבר הכנסת שבח וייס, שמדינת ישראל, עם מדינות ואומות נאורות אחרות, תודיע על הקפאת יחסיה עם הסרבים עד אשר ינסו לפתור את הסכסוך הזה בדרכים נאותות ועד אשר יחזרו למשפחת העמים. אנחנו לא מוכנים לשתף פעולה בדרך כלשהי עם אומה שמתנהגת כך. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ א' שרון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברשותך, אשיב על שתי ההצעות. אכן מדובר באירוע טרגי נורא אשר מבצעיו ראויים לגינוי, יהיו אשר יהיו. ישראל מגנה את הפגיעה באזרחים באשר הם. אנו תומכים בחקירת נסיבות המקרה המזעזע על-ידי גורמים בלתי תלויים. יש להוציא את האמת לאור ולהעניש את האחראים במלוא חומרת הדין.

ישראל תומכת במאמצי הקהילה הבין-לאומית, ארצות-הברית, האיחוד האירופי וקבוצת הקשר כדי להביא פתרון של שלום לבעיית קוסובו.

ישראל תומכת בשלמותה הטריטוריאלית של יוגוסלביה. הפתרון לבעיית קוסובו חייב להימצא במסגרת יוגוסלביה. עם זאת, אנו תומכים בהחזרת הזכויות האוטונומיות הלגיטימיות של תושבי קוסובו ומקוויים שהמשא-ומתן בין הצדדים יתחדש בהקדם.

ישראל מגנה את פעולות הטרור בקוסובו, ללא קשר מאיזה צד הן באות.

ישראל ממלאת בקפדנות אחר החלטות האו"ם לגבי הסנקציות המוטלות על יוגוסלביה ותמשיך לעשות זאת.

ישראל הגישה סיוע הומניטרי לקורבנות הסכסוך, כגון הפליטים האלבנים שברחו מקוסובו לאלבניה.

את עמדתנו זו הבענו היום בפני שגריר יוגוסלביה בארץ וביקשנו להעבירה לממשלת יוגוסלביה.

השגריר הסביר, כי ממשלתו תחקור את האירוע ולא תהסס להעניש את האשמים. ממשלת יוגוסלביה גם מוכנה לחדש את השיחות עם נציגי המיעוט האלבני בקוסובו. הבענו תקוותנו שהאמת תצא לאור, והאשמים יועמדו לדין.

בהמשך להודעתי לכנסת בנושא קוסובו, בתשובה על דבריו של חבר הכנסת פורז, הנני מבקש לחזור ולהדגיש, כי מדינת ישראל מקיימת את כל ההחלטות הבין-לאומיות בכל הנוגע ליחסים עם יוגוסלביה, לרבות הסנקציות שהוטלו עליה.

ישראל אומנם איננה מעורבת במהלכים לפתרון הסכסוך בקוסובו, אך היא מגנה בכל תוקף את הפגיעה באזרחים בקוסובו וקוראת לממשלת יוגוסלביה לחקור את נסיבות האירוע המזעזע וכן לאפשר לגורמים הבין-לאומיים המעורבים בתהליך השכנת השלום באזור לחקור את המקרה ולאפשר להם למלא את תפקידם בשטח.

כאמור, עמדתנו זו הועברה לממשלת יוגוסלביה באמצעות שגרירה כאן. ישראל תמשיך לעקוב אחר ההתפתחויות בקוסובו עם כל שאר מדינות הקהילה הבין-לאומית.

אני לא מציע לקבל את ההצעות שהוצעו כאן. אני יכול להרחיב את ההסבר, אבל אני חושב שהדברים ברורים.

מסרתי בצורה הברורה את עמדתה של ישראל. אם בכל זאת רוצים לעסוק בסוגיה הזאת, אני מציע להעביר אותה לוועדה המתאימה לעניין זה.

שבח וייס (העבודה):

ברשות היושב-ראש, אפשר לבקש משהו מהשר?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

שבח וייס (העבודה):

אתה מרשה לי?

היו"ר ד' תיכון:

אני מרשה לך.

אגב, אני רוצה להודות כאן לשדר זאב כהן; במשך שנים רבות הוא מכסה את המשבר במה שקרוי יוגוסלביה לשעבר – בוסניה-הרצגובינה ועכשיו קוסובו. את כל הידיעות הוא משדר.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש לצלם אותו פעם אחת, אדוני היושב-ראש, שידעו במי מדובר.

היו"ר ד' תיכון:

שייראו אותו. זאב כהן.

שבח וייס (העבודה):

אני מצטרף לדברים של יושב-ראש הכנסת, לגבי זאביק, בכלל, גם מה שהוא עושה לנו בערוץ-33, וכן לכל החבורה הנהדרת שלו.

אדוני שר החוץ, לא נפלתי מהירח, אני יודע מה זה מדינאות, ואני מודע לכך שיחסים בין מדינות לא מנתקים בקלות. אני מודע לכך שגם אינטרסים יש לישראל כמדינה לא גדולה; יש לה שפע של אינטרסים מורכבים. התגובה שלי היא פוליטית, רגשית ומוסרית, ויכול להיות שמשרד החוץ במדינת ישראל לא יכול לנהוג על-פיה, אבל היתה כאן הצעה, לפחות של חבר הכנסת פורז, שאני מוכן להצטרף אליה – איזה אקט מדיני קשוח, שלא מסתפקים בכך שיש שיחה עם השגריר.

השגריר של יוגוסלביה ביקש לשוחח אתי היום. עם כל הכבוד, אמרתי לו, אני לא מוכן לשוחח אתך עכשיו; לא שאני חשוב – יש פה בכלל סימבוליקה – אתה חשוב, אתה עכשיו שר החוץ של מדינת ישראל. אני חשוב, שיש משהו יותר מדי מתון בתגובה שלך. הגינוי המוסרי ישנו – זה בסדר; אבל אתה אומר, שמדינת ישראל מתנגדת לכל סוג של טבח מצד כלשהו שם. אנחנו יודעים בדיוק אילו צדדים לוחמים שם.

אני חושב שקרה פה דבר מחריד, והתגובה של מדינת ישראל צריכה להיות קשה. אני מוכן לוותר על דיון בוועדת חוץ וביטחון אם אני אוציא ממך איזו הצהרה כזאת.

שר החוץ א' שרון:

אני רוצה להתייחס.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, יש עוד הערה של חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

אדוני השר, אולי אפשר לקרוא לשגריר ישראל בבלגרד שיבוא לארץ להתייעצויות כמחאה על ההתנהגות של הסרבים?

שר החוץ א' שרון:

מכובדי חברי הכנסת, ברור לי שהדברים שאמרתם הם זעקת אמת מתוך לבכם. עם זאת, הרי ברור לכם, כשהוזמן שגריר יוגוסלביה, הוא לא הוזמן לשם שיחת רעים למשרד, הוא הוזמן והוגשה לו מחאה מאוד ברורה בסוגיה הזאת.

אני לא מציע לנו להיות אלה שנוקטים צעדים כפי שאתם מציעים. גם אנחנו נמצאים במערכה. אומנם אין שום דמיון. בוודאי בצד הישראלי אין שום דמיון למעשים האלה שקורים. אני לא מציע לפתוח כאן דרך ומסלול חדש.

תצאו מתוך הנחה שהזעזוע שעבר עליכם למראה התמונות האלה עבר גם עלי, ולא במקרה הוזמן שגריר יוגוסלביה לנושא הזה.

יש כאן שתי אפשרויות. אני יודע שלא באתם רק כדי לדבר כאן. כל אחד בוודאי עסוק עכשיו בנושאים אחרים חשובים. אני חוזר ואומר, יש שתי אפשרויות: האחת – שתקבלו את הודעתי שמסרתי כאן, והשנייה – שאני אמליץ להעביר את זה לוועדה.

שבח וייס (העבודה):

תעביר לוועדה.

אברהם פורז (מרצ – רצ, מפ"ם, שינוי):

ועדת החוץ והביטחון.

שר החוץ א' שרון:

תשב ועדת החוץ והביטחון ותוכל, הייתי אומר, בצורה יותר שקטה לדון בסוגיה הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פורז, אתה מסכים? חבר הכנסת שבח וייס, אתה מסכים?

יש הצעה להעביר את שתי ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדת החוץ והביטחון – אפשר להצביע בעד ונגד.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים.

נסים דהן (ש"ס):

קולי משום מה לא נקלט.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהן הצביע אף הוא, וגם חבר הכנסת גמליאל. 11 קולות בעד, אין מתנגדים. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

תוכניתו של שר החוץ שרון לנסיגה מלבנון

היו"ר ד' תיכון:

תוכניתו של שר החוץ שרון לנסיגה מלבנון – הצעה לסדר-היום מס' 5855, של חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, ראשית, קשה לומר שאני שמח, אבל אני רוצה לציין שאני מעלה הצעה שקשורה ללבנון ולא בהקשר של אירוע, בדרך כלל טרגי. אנחנו, לצערי, בדרך כלל דנים בנושא לבנון רק כשיש אירועים טרגיים, ובכך אנחנו לא פעם אחת ולא פעמיים מחטיאים את המטרה.

הערה שנייה שאני רוצה לומר, מופנית למפקדים ולחיילים שנמצאים בגבול הצפון. אני עוקב מקרוב אחרי הפעילות הצבאית של צה"ל בדרום-לבנון מאז 1992, גם כשר וגם כחבר ועדת החוץ והביטחון. אני רוצה לומר לכם, שהמפקדים והחיילים היום טובים יותר, רציניים יותר, ויש להם יותר אמצעים מאשר אי-פעם. זה שלא קורית תקלה, זה היוצא מן הכלל, כי המציאות בדרום-לבנון היא כזאת, שכל יום כמעט צריכה להיות תקלה. וזה שזה לא קורה זה אך ורק הודות להצטיינות ולמקצוענות ולנחישות ולמסירות של המפקדים ושל החיילים של צה"ל בדרום-לבנון.

כל הוויכוח שאני עומד לנהל בדקות הבאות הוא כולו ויכוח בדרג המדיני, והמדיני בלבד. אין לי שמץ טענה לא לרמטכ"ל ולא לאלוף פיקוד הצפון, הם ממלאים את תפקידיהם על-פי הוראות ממשלה נבחרת.

מכאן – לסוגיה. שר החוץ הודיע, שהוא חושב שצריך לנתק את סוגיית לבנון מסוריה. אני רוצה להגיד כאן, באופן אולי קצת מפתיע, שאני בהחלט מסכים אתו, אבל, וכאן האבל הגדול, אי-אפשר לנתק את סוגיית דרום-לבנון, הנוכחות שלנו שם, מההקשר הסורי, בלי להחליט על מה שקרוי: נסיגה חד-צדדית והיערכות לאורך קו הגבול הבין-לאומי. כל מי שרוצה ומדבר על הסכם בעקיפין, במישרין, באמצעות גורם שלישי עם לבנון, על מנת להביא ליציאת צה"ל מדרום-לבנון, אומר שההסדר יהיה בקשר לסוריה.

אני מאוד מציע דבר אחד, לומר אמת לציבור בהקשר זה. בסופו של דבר, יש אך ורק שתי אופציות, אין אחרות. יש אופציה אחת שהיא יציאה בהסכם, ויציאה בהסכם משמעותה – לאחר משא-ומתן עם סוריה. אני רוצה לומר "לאחר", כי לפי הניסיון שלי, כחבר ממשלה שניהלה משא-ומתן עם סוריה, הכי מתקדם שהיה, אלה היו השנים הכי קשות של פעילות ה"חיזבאללה", הכי קשות, אף שהתנהל משא-ומתן מאוד מתקדם ומאוד רציני. כך שמי שחושב שמיידי כשיתחיל המשא-ומתן עם סוריה ניתן יהיה לצאת מדרום-לבנון, טועה – אני לא רוצה להגיד, חס וחלילה, מטעה – לפחות על-פי הניסיון שיש לנו בעבר.

לכן, צריך לומר את האמת. מי שאומר "הסכם" אומר שאנחנו נישאר בדרום-לבנון עד אשר נגיע להסכם עם סוריה, שכולם יודעים שהוא כרוך במה שקרוי בז'רגון הפוליטי: פשרה כואבת. יודעים את זה בליכוד, יודעים את זה בעבודה, יודעים את זה בכל מקום. ועד אז נשלם מחיר כבד, יקר, שבעיני הוא לא הכרחי, 25 חיילים הרוגים מדי שנה בתסריט נורא ידוע מראש, ו-40 פצועים קשה מדי שנה בשנה מאז תחילת שנות ה-90. זה המחיר, ואין להעמיד פנים ואין לעשות החלטות קבינט, שמיידי אני אגיד עליהן משהו, ואין להמציא פטנטים אחרים. זו האופציה, אין בלתה, למי שלא רוצה יציאה חד-צדדית.

מול האופציה הזאת יש אופציה אחרת, והיא להיערך לאורך קו הגבול הבין-לאומי. נכון, יש סיכון. אני לא חושב שאין סיכון. אני חושב שהוא יותר קטן מהמציאות הוודאית. נדמה לי שתת-אלוף יפרח, קצין מודיעין לשעבר, הופיע ואמר דבר שהוא מאוד כואב, אבל הוא מאוד נכון ומעיד עלינו. הוא אמר, שכאשר במצב הנוכחי נופלות 150 "קטיושות" על הגליל, אף אחד לא אשם. אי-אפשר לתבוע אחריות מאיש. אבל אם, חס וחלילה, כאשר נצא, תיפול "קטיושה" אחת, מי שהחליט על יציאה יהיה אשם בנפילת ה"קטיושה" הזאת. זה דבר נורא, אבל הוא נכון. יש סיכון בצעד הזה, אני לא אומר שאין סיכון. אבל אנחנו יכולים להעריך, שהסיכון הזה הוא מוגבל, שצריך לקחת אותו.

מה עוד, אני בהחלט מסכים, ושוב אני אפתיע אתכם, שאם ניערך מחדש על קו הגבול הבין-לאומי, וחס וחלילה יקרה משהו, אז אני מציע לאמץ את החלטת הקבינט. מה אמרה החלטת קבינט שהתקבלה לפני כחודש? שאם יירו "קטיושות", נראה בממשלת לבנון אחריות. כולם יודעים שאין ממשלת לבנון, כלומר, נראה בסוריה אחריות. אז למה אנחנו צריכים גם להיות שם וגם לראות בה אחריות? נצא משם, ניערך לאורך קו הגבול הבין-לאומי, עם כל הזהירות, ואם חס וחלילה יקרה משהו, נראה באמת בלבנון ובסוריה אחריות ונעשה כל מה שהקבינט אמר שיעשה בתנאים הנוכחיים.

אבל היום, גם אנחנו שם, גם אנחנו מכבדים את הבנות "ענבי זעם", אנחנו לא הורגים אזרחים והם לא פוגעים באזרחים, אלא לחיילים מותר להרוג חיילים, כלומר ה"חיזבאללה" פוגע בנו ולנו מותר לפגוע בו, נקודה. אני לא מבין למה צריך את זה. ה"חיזבאללה", בגדול, מכבד את ההבנות בנושא האזרחים. למה שהם יפסיקו לכבד? אני יכול לומר: 15 שנים קיים ה"חיזבאללה", 15 שנים, הוא לא ביצע שום פעולה קרקעית כנגד יישובי הצפון, שום פעולה, 15 שנים. אין מחלוקת על כך שהוא יכול לעשות, הוא עושה פעולות במרחק חצי קילומטר, קילומטר מהגדר, הוא לא חודר אל מעבר לגדר מאז הוא קיים. זה אולי גם מעיד על משהו. הוא מכבד אי-פגיעה באזרחים, אבל כאשר הוא חושב שאנחנו פגענו, הוא מגיב. גם בזה כולם מודים.

אני שואל: האם המשך המצב הקיים שיתקיים עד אשר יהיה שלום עם סוריה – שלא תהיה אי-הבנה אחרת, כי כולנו יודעים במה הוא כרוך – – –

(הפסקת חשמל)

נסים דהן (ש"ס):

בפעם הבאה אל תתחיל עם שרון.

חיים רמון (העבודה):

שר התשתיות אחראי לתשתיות – חשמל.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

זה קשור עם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה תרגיל – – –?

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אני חושב שצריך – – –

היו"ר ד' תיכון:

יש כאן איזו הצעת חוק להארכת הזיכיון של עובדי חברת חשמל?

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אני חושב שצריך לקבל החלטה שיש בה סיכון. אני חושב, שכל מי שקושר את זה – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

את זה אתה אומר למרות כל ההודעות בימים האחרונים של ראשי ה"חיזבאללה" – –

חיים רמון (העבודה):

אני אגיד לך, אני אגיד לך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – שהם ימשיכו את המלחמה מהגדר?

חיים רמון (העבודה):

אני אגיד לך משהו, חבר הכנסת זיסמן. זו באמת הערה נכונה. יש לי תחושה, שמי שמאוד לא רוצה שנצא משם זה ה"חיזבאללה". גם הסורים, דרך אגב, ואם יש לי כלל אצבע – אם ה"חיזבאללה" רוצה שנישאר והסורים רוצים שנישאר, סימן שצריך לצאת. הרי ה"חיזבאללה", רק שומעים שיש סכנה, ויש רעיון של שר החוץ, שאנחנו רוצים לצאת – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – –

חיים רמון (העבודה):

— — מייד הם מודיעים. חבר הכנסת זיסמן, תקשיב.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני שואל אותך: מה יקרה — — —

חיים רמון (העבודה):

אני הסברתי. אני אחזור בשבילך. החליטה ממשלת ישראל, כשאתה חלק מהקואליציה עדיין — —

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כן.

חיים רמון (העבודה):

— — והשר שלך שם, נדמה לי שהוא גם חבר קבינט. החליטה הממשלה שהיא רואה בלבנון אחראית — כלומר, אם תהיה איזו פעולה, היא רואה בלבנון כולה אחראית לדרום-לבנון. כך החליטה הממשלה שאתה חבר בה. אתה לא חבר בה, אתה חבר בקואליציה שלה. אני מקווה שתהיה חבר בממשלה של קואליציה אחרת.

אז מה הבעיה? אם, חס וחלילה תהיה פגיעה — נפגע בלבנון, כשאנחנו יודעים שלבנון זו הצגה; אז נפגע בסוריה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — — יכולה להיות מלחמה — — — סוריה ולבנון.

חיים רמון (העבודה):

יש מלחמה, רק יש מלחמה — — —

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

חיים רמון (העבודה):

למה שתהיה מלחמה כוללת?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — — כי אם אנחנו — — —

חיים רמון (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת זיסמן, למה שתהיה מלחמה כוללת? אם יש פעולה ותוקפים את הצפון, אתה לא חושב שצריך להגיב? הממשלה החליטה, שאם יורים "קטיושות", צריך להגיב בכל הכוח; כך הממשלה החליטה. אני מציע — — —

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הממשלה החליטה להגיב מרצועת הביטחון.

חיים רמון (העבודה):

סליחה, לא, אבל אין צורך בה. איזה צורך יש בה? בשיטה הזאת, אין בה צורך.

יצחק כהן (ש"ס):

חיים, למה אתה צועק כל הזמן?

חיים רמון (העבודה):

אני אומר: לשיטתך, אין בה צורך, לא לשיטתי. אם פוגעים ביישובים שלנו ב"קטיושות", מגיבים בכל לבנון.

אני רוצה לסיים ולומר לשר החוץ: היציאה בשלבים, שהיא סוג של יציאה חד-צדדית, דומה לאותו אדם שצריך היה לקצץ את זנב הכלב, ומתוך רחמים הוא קיצץ אותו כל פעם בחתיכה. יציאה בשלבים זו אופציה שממוטטת ומזמינה התמוטטות מוחלטת של רצועת הביטחון כבר בשלב הראשון. צד"ל יתמוטט, יהיה אינטרס לזנב בנו, ולכן בסוג הדברים הזה, אי-אפשר לעשות את זה בשלבים ולחכות. או שמקבלים החלטה – ולכן אני חוזר: יש רק שתי אופציות, שידעו.

זו החלטה קשה, אני לא אומר שהיא איננה החלטה קשה, היא החלטה קשה מאוד, וצריך לבחור באחת מהאופציות ולומר את ההחלטה באומץ לציבור. זה מה שצריך לעשות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת רמון, זו דעתך או דעת מפלגת העבודה?

חיים רמון (העבודה):

זו דעתי.

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים.

חיים רמון (העבודה):

אני מסיים. בסוגיה הזאת, אני יכול לספר לך. אם תשאל את חבר הכנסת גדעון עזרא, הוא יגיד לך שיש דעות אחרות. בעניין הזה אין עמדה מפלגתית, וטוב שאין. אני שמח שאין.

חיים אורון (מרצ):

בדרך השלישית – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אין לנו.

חיים אורון (מרצ):

במרצ בטח, אבל בדרך השלישית – – –

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שאני מציע שבמקום לדבר על נסיגה חד-צדדית בשלבים – וזה מה שאתה מציע – לדבוק באחת משתי האופציות; וכיוון שהתחלת, והתחלת ללכת חלק מהדרך, אני רוצה להאמין שתלך כל הדרך, כי נקודת המוצא, שצריך להפריד בין סוגיית סוריה לבין סוגיית לבנון היא עמדת מוצא שמקובלת עלי, אבל הדרך היחידה לבצע אותה, אם מתכוונים לכך, היא אך ורק בהיערכות לאורך קו הגבול הבין-לאומי, ומשם להגן על יישובי הצפון בכל התוקף, בכל הכוח, ללא שום מגבלות, אם חס וחלילה מישהו יעז להרים עליהם יד ולפגוע בשערה משערות ראשם. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר החוץ.

אגב, יש הפסקת חשמל בכל האזור, ומה שפועל כאן הוא הגנרטור.

שר החוץ א' שרון:

כבוד היושב-ראש – – –

(רעשים במיקרופונים)

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

השאלה היא אם זו ההסתדרות או ה"חיזבאללה".

שר החוץ א' שרון:

המחשה של המצב בדרום-לבנון.

היו"ר ד' תיכון:

כל המחשבים נפלו. הכול נפל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

יצחק כהן, אתה גם מבין בחשמל? הנה זה עובד, עובד, בסדר.

קריאות:

שבח וייס (העבודה):

חיים, מה עשית?

חיים רמון (העבודה):

אני גמרתי לדבר, היה בסדר. אריק עלה ואז חל שינוי.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הפסקה לעשר דקות.

שר החוץ א' שרון:

אני יכול לענות אולי ככה?

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש כאן איזה ריח של – – – כן, רבותי, בכל זאת נמשיך, בתקווה שלא תפרוץ שרפה, עם הקומפרסור הזה.

שר החוץ א' שרון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה, בראשותו של בנימין נתניהו, ממשיכה במאמציה להשיג שלום עם הפלסטינים ועם כל מדינות ערב, לרבות סוריה ולבנון.

ללא כל קשר לבחירות, אנחנו מוכנים להיכנס מייד למשא-ומתן עם סוריה, ללא תנאים מוקדמים.

הממשלה מחפשת זה למעלה משנה דרך להגיע לפתרון בדרום-לבנון, ונעשו מאמצים רבים בכיוון זה. הממשלה חותרת להגיע לפתרון שייתן ביטחון ליישובי הצפון.

מאחר שחבר סיעת העבודה, חבר הכנסת חיים רמון, התייחס להצעתי האישית, כך גם אשיב. לא טעיתי, אני מקווה, כי לא שמעתי חדשות היום.

חיים רמון (העבודה):

סיעה לא מחליפים. מפלגות מחליפים, סיעה לא. מכיוון שהשר לא כל כך בקיא בעניינים האלה, אני מעדכן אותו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם תלמד אותו, הוא ילמד.

חיים רמון (העבודה):

נכון. אין לי ספק שמכאן ולהבא הוא לא יטעה.

שבח וייס (העבודה):

חיים – סיעה במסגרת ישראל אחת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם כשהוא טועה, הוא יודע למה הוא טועה.

שר החוץ א' שרון:

אני רואה דבר די חמור, שאתה אומר לעיני העם שאני לא בקיא בזה.

חיים רמון (העבודה):

רציתי לרומם אותך, אדוני השר, שקטנות לא מזמינות אותך.

שר החוץ א' שרון:

לא בימים שכאלה. כן, לדעתי – כך גם אמרתי, אני אשיב גם כן באופן אישי; אני מדבר על עמדותי האישית. יש להפריד בין משא-ומתן לשלום עם סוריה, שאותו ניתן להתחיל מייד, לבין הסדר בלבנון, על-ידי החלטה חד-צדדית. כל קשר בין שני ההסדרים יכול להביא לכך שחיילינו – ומשרתים שם מיטב יחידות צה"ל ומיטב המפקדים שעומדים באמת במלחמה קשה, אלה שהם ביישובי הצפון – אם יהיה קשר בין המשא-ומתן עם סוריה לבין פתרון בלבנון הם יהפכו בני ערובה בידי הסורים שיגבירו את הלחימה של ה"חיזבאללה" ואף ארגונים אחרים בדרום-לבנון בכל רגע שיתבעו מ ישראל יותר, וישראל לא תוכל להיענות.

אומנם, דיברתי על שלבים. אינני עומד על כך. יש בכך יתרונות ויש מגבלות. עמדותי היא, שבראש ובראשונה צריכה להתקבל החלטה מדינית, האומרת באיזו דרך בוחרים: האם מקשרים את שני הנושאים, או מפרידים בין שני הנושאים? ברגע שהתקבלה החלטה כזאת, תפקידה של מערכת הביטחון להציג את התוכנית הטובה ביותר אם בדרך של שלבים, אם בדרך של יציאה חד-פעמית ללא שלבים. גם פה כדאי לציין, שגם אלה שמדברים על יציאה חד-פעמית, זה איננו אומר שניתן כרגע, גם אם יחליטו לצאת באופן מלא יציאה חד-צדדית מסיבות שאינני רוצה לפרטן כאן.

אני אומר, יש יתרונות וחסרונות. אני בוודאי אינני עומד על כך. אני רק חושב, שהמתנה לסיום המשא-ומתן עם סוריה – שאני ממליץ להתחיל אותו מייד – המתנה כזאת יכולה להימשך שנים; הבעיה תימשך שנים, ובסופו של דבר נגיע לאותו מצב.

לכן, אין לי חילוקי דעות בסוגיה זו עם חבר הכנסת רמון. אפשר להסתפק בהודעה שלי כאן. אבל אם תרצה שהנושא יידון מחדש בוועדת החוץ והביטחון – אין לי התנגדות. יכול להיות, ביחס למה שנאמר על-ידך, תשובתי האישית, כפי שהדגשתי, נאמרה כאן. אין לי התנגדות לדרך זו או אחרת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני שר החוץ. חבר הכנסת רמון, אתה מסתפק בדברי השר?

חיים רמון (העבודה):

אני מקבל את הצעת השר להסתפק בדבריו, כיוון שהכנסת עומדת להתפזר וועדת החוץ והביטחון דנה באופן קבוע בנושא לבנון – – –

היו"ר ש' וייס:

ואחרי הבחירות תמשיכו לטפל בנושא.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גם העמדות של שר החוץ וגם העמדות של חבר הכנסת רמון הן עמדות מיעוט – זה בממשלה וזה בכנסת. השר לא דיבר בשם הממשלה, וחבר הכנסת רמון לא דיבר בשם סיעתו.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך אני מעריך שאחרי הבחירות הם ימשיכו לטפל – חבר הכנסת רמון והשר – באותה ממשלה שניכם תמשיכו לטפל בנושא.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

יש דעות אחרות לברק ולביבי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כל אחד והדעות שלו.

היו"ר ש' וייס:

אני כרגע בעד חיים רמון. אתמול חשבו שאני נגדו; בעדו מול כל הקהל הצופה בנו בכל הלב. חיים, עשיתי לך עוד שני קולות בערוץ-33. תודה רבה. אני מאוד מודה לכם.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, רציתי לתת לך הצעה אחרת. אי-אפשר תקנונית, אז בהצעה הבאה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בינתיים ציינתי את העובדה, שהשר שרון דיבר בשמו ולא בשם הממשלה, וחבר הכנסת רמון דיבר בשמו ולא בשם סיעתו.

היו"ר ש' וייס:

אתה ג'נטלמן. מה לעשות, שניהם אנשים בעלי השפעה רבה.

הצעה לסדר-היום: העברת מכלי הגז מפייגלילות לאזור ראשון-לציון. חברתנו חברת הכנסת דליה איציק אינה אתנו כאן. אנחנו מאחלים לה הצלחה בפריימריס. כיוון שאני כאן, אני מקווה שהיא תעשה נפשות גם בחוץ.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

איך אני יכול לעזור לאדוני?

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה), התשנ"ט-1999

(הצעת חברת הכנסת מ' סולודקין)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה) – נושא מאוד כבד; אנחנו כל פעם חוזרים על העצב, האסון הנורא שהוא שלנו. הצעת חוק פ/2662, של חברת הכנסת מרינה סולודקין. חברים, הקשבתכם.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה). אני רוצה לומר לכם, שיש מציאות במדינה שלנו, ביחס לעולים חדשים ניצולי שואה שמקבלים כסף

מגרמניה – למשל קרן סעיף 2 – הכסף הזה נחשב הכנסה, ובגלל זה, לפי החוקים של ביטוח לאומי, מקצצים מקצבאות הבטחת הכנסה.

אני חושבת שזה לא בסדר מכמה טעמים. בראש ובראשונה, כיוון שזה כסף מדם, ולחשוב על זה כעל הכנסה – משהו מקולקל בערכים במדינה. מצד שני, אנחנו מדברים על אנשים שהם עולים חדשים, ניצולי שואה שהגיעו לארץ בלי הון, אין להם דירה והם מקבלים קצבאות הבטחת הכנסה.

לכן אני מציעה לעשות תיקון ולא לחשוב שזו הכנסה ובצורה זו אנחנו לא משתמשים בעקיפין בכסף מגרמניה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת סולודקין. חברת הכנסת מאור, את רוצה להתנגד?

ענת מאור (מרצ):

לא להתנגד. ברשותך, הערה מהמקום.

היו"ר ש' וייס:

לפי התקנון – אנחנו תיקנו תקנון – כיוון שאנחנו כאן המונים, אני אתן לך הערה מחוץ לתקנון. בבקשה, ליד המיקרופון, חברת הכנסת ענת מאור. יכול להיות שהמיקרופון לא עובד. שאי את קולך ברמה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת סולודקין, הצעת החוק היא חשובה ביותר, ואני תומכת בה מאוד. אני רוצה לציין שיש עוד נושאים שבגלל ביורוקרטיה, ואין לזה ביטוי יותר פשוט, הנוגעת לניצולי שואה – כבוד היושב-ראש עסק בזה הרבה – – –

היו"ר ש' וייס:

כל הזמן, ללא הפסקה.

ענת מאור (מרצ):

נערים שהיו במחנות לאחר השואה, ב-1947, פתאום משרד האוצר מונע מהם את הזכות לקבל פיצויים. חבר הכנסת הירשזון ואני הגשנו הצעת חוק, ובגלל פיזור הכנסת היא לא תספיק להידון. לכן אני אני מחזקת מאוד את חברת הכנסת סולודקין, ואני פונה למשרד האוצר –

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

לעשות תיקון.

ענת מאור (מרצ):

– בגלל פיזור הכנסת החוקים האלה לא יתקדמו, אפשר לפתור את הבעיות האלה בלי חקיקה, עם תקנות, עם ראש פתוח של האוצר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך. אני מודה מאוד לחברת הכנסת מרינה סולודקין.

אני כבר ותיק בבית הזה. אנחנו כל העת, חברתי חברת הכנסת סולודקין, עוסקים בנושאים שקשורים לניצולי שואה. אני רוצה לומר, בלי הבדל של ממשלות – רוב הזמן מפח נפש. אני מקבל מאות מכתבים מניצולי שואה, של כאב – את שומעת, חברתי חברת הכנסת ענת מאור – לפעמים גם של כעס, כי הם מצפים שאנחנו, כנבחרים, נעשה יותר צדק בעניין הזה, ואנחנו לא יכולים לעשות את זה. אין לנו רוב כאן.

כאשר הייתי יושב-ראש הכנסת נקטתי צעד חריג לגמרי: גייסתי רוב בכנסת לרעיון שלי להעלות באיזו צורה את התמיכה בניצולי שואה שמקבלים רנטה בארץ. הלכתי לראש הממשלה המנוח יצחק רבין. הוא הבין את העניין. הוא צלצל לשר האוצר בייגה שוחט. זה לקח קצת זמן. באותה תקופה העלינו את זה ב-20%-25%. לא מספיק. זה נושא שכל כך מייסר, כי העניין הוא שכל שנה אלפים בודדים מניצולי השואה, מפאת גיל, מחלות, צרות וטראומות הולכים לעולמם בתחושה של עוול.

אני מאוד מודה לחברת הכנסת מרינה סולודקין. אני כמובן אתמוך בהצעה הזאת. אני מקווה שגם החברים הנוספים יעשו את זה.

אם כן, אנחנו מצביעים על הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה), התשנ"ט–1999, של חברת הכנסת מרינה סולודקין. ההצבעה החלה, חברים.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – פיצוי קורבנות השואה),

התשנ"ט–1999, לדין מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נעביר את הצעת החוק הזאת, לפי הצעתה הברוכה של סגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, לוועדת העבודה והרווחה. אני מוסיף את חברי הכנסת יורי שטרן ונעמי חזן. תודה רבה.

אדוני שר העבודה והרווחה, העברנו לך איזה חוק שאתה בוודאי היית תומך בו. נכון?

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

שאלות ותשובות לשר העבודה והרווחה. בבקשה, כבודו יעלה ויבוא לדון.

ביטוח לאומי לערבים אזרחי ישראל החיים בגדה המערבית

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט' בסיוון התשנ"ח (3 ביוני 1998):

בשבועות האחרונים הגיעו אלי תלונות רבות מערבים אזרחי ישראל החיים בגדה המערבית בדבר שלילת זכאותם לביטוח לאומי.

רצוני לשאול:

1. האם מידע זה נכון?

2. האם נשללת הזכאות לביטוח לאומי גם ממתנחלים החיים בגדה המערבית?

3. האם נשקל לשנות מדיניות זו ולהמשיך לכבד גם את זכאותם של האזרחים הערבים החיים בגדה לביטוח לאומי?

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'י-יחיא שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג באב התשנ"ח (5 באוגוסט 1998):

נודע לי, שערבים אזרחי מדינת ישראל העוברים להתגורר מעבר ל"קו הירוק" מאבדים את זכותם לקבל ביטוח לאומי.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מדוע משרדך נוקט צעד זה, ומדוע יהודים הגרים בהתנחלויות או במחנות צבא ממשיכים לקבל ביטוח לאומי?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא נכון. אזרחי מדינת ישראל המתגוררים באזור יהודה ושומרון וחבל עזה אינם מאבדים את זכויותיהם וחובותיהם על-פי חוק הביטוח הלאומי.

בחוק ההסדרים ל-1999 מוצע להמשיך ולהחיל זכויות וחובות מכוח חוק הביטוח הלאומי על אזרחי מדינת ישראל המתגוררים בשטחים הנתונים לאחריותה של מדינת ישראל, וכן על אזרחי ישראל המתגוררים בשטחים שבאחריות הרשות הפלסטינית, ובלבד שהם משלמים דמי ביטוח לאומי וגם אינם מפגרים בתשלומים.

הקמת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח בתמוז התשנ"ח (22 ביולי 1998):

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ייכנס לתוקף ב-1 בינואר 1999. לפי החוק, מחויב משרדך לפעול למען הקמתה של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. הנציבות באה להבטיח קידום עקרונות היסוד שנקבעו בחוק ומעקב אחר ביצוע החקיקה, ואף מוסמכת לפעול לאכיפת החוק.

רצוני לשאול:

1. כיצד נערך משרדך לבחירת נציב/ה?

2. כיצד נערך משרדך להקמת הנציבות?

3. מה הן הפעולות שמשרדך נוקט כדי להבטיח שביום 1 בינואר 1999 תיכון הנציבות?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. זה כבר הוחל בתהליך הבחירה של נציב, וההקמה של הנציבות תושלם בהקדם האפשרי. בימים אלה הוכרעה שאלת מיקום הנציבות: זו תפעל תחת אחריות משרד המשפטים, ומשרד העבודה והרווחה יהיה מעורב ושותף בהקמתה.

3. כאמור, הקמת הנציבות היא באחריות משרד המשפטים, אך בתהליך עצמו משרדי שותף. הוחל בבניית הוועדה המייעצת לנציבות – בשיתוף ארגוני לקוחות; החלו הליכי חיפוש מועמדים לתפקיד הנציב; גובשה ראייה ארגונית לגבי אופן פעולת הנציבות ותפקידיה.

אנו מקווים שהנציבות תחל בפעולתה בתחילת פברואר 1999.

כספי הביטוח הלאומי בקרן לטיפול בחוסים

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ו' באב התשנ"ח (29 ביולי 1998):

במידע שהגיע אלי נמסר לי, כי כספי הביטוח הלאומי המועברים לקרן לטיפול בחוסים אינם מועברים באופן סדיר למשפחות האומנה. הקרן אף מסרבת לדווח על הנעשה בכספים שעומדים לרשות הילדים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מה הם הצעדים שיינקטו בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הקרן לטיפול בחוסים נוהגת מאז ומתמיד לגבות "דמי טיפול" מכל חוסה שענייניו מטופלים על-ידה. כך היא נוהגת לגבות מילדים/נערים חוסים 60 ש"ח לחודש בעבר. בעקבות התערבותנו צומצמו דמי הטיפול והגיעו ל-14 ש"ח לחודש לגבי ילדים במצבים מיוחדים – ללא הורים ומשפחה.

אנו פועלים ליצירת הסדר שיבטל באופן מוחלט הפרשת "דמי טיפול" מקצבאות ילדים ושאיירים המועברות לילדים אלה. יעד זה גם יושג.

אציין, כי בינתיים המוסד לביטוח לאומי מקיים מעקב צמוד אחר כספי הילדים, כדי להבטיח חיסכון לצורכיהם בעתיד.

זכויות סטודנטים בביטוח הלאומי

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום ח' בחשוון התשנ"ט (28 באוקטובר 1998):

סטודנט מן המניין נחשב כסטודנט בביטוח לאומי עם הזכויות הנלוות לכך. לעומתו, סטודנט מן המניין במכללה פרטית, הנאלץ ללמוד בה משום שהנושא שבחר ללמוד אינו נכלל במסגרת אוניברסיטאית, נאלץ לשלם פי-שניים ויותר מחברו הלומד באוניברסיטה ונמנה עם חברי התאחדות הסטודנטים. מעבר לכך, הביטוח הלאומי אינו מתייחס אליו כאל סטודנט, ועקב כך הוא אינו זכאי להטבות שחברו הלומד באוניברסיטה זכאי להן.

רצוני לשאול:

מה פשר אפליה זו, ומה ייעשה כדי לתקן זאת?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המוסד לביטוח לאומי אינו מעניק לסטודנטים במכללות פרטיות הטבות השונות מאלה המוענקות לסטודנטים באוניברסיטאות או במוסדות השכלה גבוהה אחרים. הקריטריונים להכרה בכל מוסדות ההשכלה הגבוהה הם אחידים ומביאים בחשבון בעיקר את מספר התלמידים, מספר שעות הלימוד השבועיות ומשך הלימודים. הקריטריונים גם עוגנו לאחרונה בתקנות.

כל הסטודנטים במוסדות מוכרים להשכלה גבוהה נהנים רק מתעריף דמי ביטוח לאומי מוזל. דמי ביטוח הבריאות הם אחידים ושווים לכלל הסטודנטים במוסדות האלה. הגבייה המרוכזת של דמי ביטוח בריאות במוסדות המוכרים הוזילה את התעריף, והביטוח הלאומי בוחן שוב את הנושא.

אציין עוד, כי על-פי הניסיון בביטוח הלאומי, רוב הסטודנטים הלומדים במוסדות השכלה גבוהה שאינם מוכרים, עובדים במקביל ללימודיהם ומשלמים דמי ביטוח כשכירים.

תשלום קצבת לידה והוצאות אשפוז לילדת

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר העבודה והרווחה ביום ו' בכסליו התשנ"ט (25 בנובמבר 1998):

גברת נ"מ – שמה המלא מופיע במקור – ילדה ב-9 באוקטובר 1998 את בנה בבית-החולים "המשפחה הקדושה" בנצרת; רצוף בזה צילום תעודת לידה. לגברת מ' לא שולמה קצבת לידה והיא אף חויבה בתשלום הוצאות אשפוז לבית-החולים.

רצוני לשאול:

1. מדוע נהגו כך בבית-החולים?

2. האם יתוקן הנושא הנ"ל?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לגברת מ"נ תעודת זהות ישראלית והיא נשואה לתושב השטחים. התנאי לתשלום מענק לידה ומענק אשפוז הוא, שהיולדת או בן-זוגה הם תושבי ישראל בזמן הלידה.

לכן המוסד לביטוח לאומי בודק אם הגברת מ"נ אומנם מתגוררת בישראל, ואם יימצא שהיא מתגוררת בישראל, ישולם לה מענק הלידה ויוחזרו לה דמי האשפוז.

שביתת עובדי משרד הרווחה

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שר העבודה והרווחה ביום ו' בכסליו התשנ"ט (25 בנובמבר 1998):

עובדי משרד העבודה והרווחה החלו בעיצומים לפני זמן רב. השביתה פוגעת באלפי משפחות שמתמודדות מדי יום עם ילדים מפגרים, ילדים עם בעיות פסיכיאטריות וכדומה. אף שיש צדק בדרישות העובדים להעלאת שכרם, הרי שהמאבק על גב החלשים הוא קשה מנשוא.

רצוני לשאול:

1. האם יש התקדמות במשא-ומתן בין העובדים לאוצר?

2. האם לא ניתן להציג פתרונות חלופיים לניהול המאבק?

3. מה עושה משרדך כדי להביא את המשבר לפתרון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. המשא-ומתן עם ועדי העובדים הסתיים עם הסכם הבנות המאפשר קידום שורה של בעיות שהכבידו על העובדים.

צר לי על שפתרון הבעיות ניתן רק לאחר מאבק שבו נגרמו נזקים לאוכלוסיות חלשות ולמערכת.

עם זאת, אני מאמין שההסדר שהושג משפר תנאי עבודה של עובדים רבים ברמות הנמוכות, מחזק את מוראל העובדים, ובסופו של דבר ייהנו מכך אותן האוכלוסיות שאנו מחויבים לתת להן שירות טוב.

קורסי הכשרה למובטלים במגזר הערבי

חבר הכנסת א' אור שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בכסליו התשנ"ט (2 בדצמבר 1998):

בביקור שערכתי בחודש נובמבר ביישוב ג'סר-אל-זרקה מסרו לי התושבים, כי צעירים מובטלים ערבים אינם יכולים להשתתף בקורסי הכשרה שמקיים משרדך, אלא הם נשלחים ישירות לעבודות ניקיון בלבד.

רצוני לשאול:

1. האם למשרדך ידוע על הבעיה הנ"ל?

2. האם קיימת אפליה לגבי מובטלים ערבים בקבלה לקורסי הכשרה?

3. כיצד ידאג משרדך להכשרה של מובטלים במגזר הערבי?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מדיניותי היא לאפשר הזדמנויות שוות להכשרה לכל הזכאים לה ובכל מגזרי האוכלוסייה. לפי מיטב ידיעתי, ההזדמנות להכשרה מקצועית לצעיר במגזר הערבי ממומשת היטב, ולהלן נתונים עובדתיים המסכמים את פעילות 1997 במגזר הלא-יהודי: הכשרות במסלול נוער וחניכות – 20%; הכשרת טכנאים והנדסאים – 28%; הכשרת מבוגרים – 16%; הכשרת אקדמאים – 9%. בשנת 1998 שיעור המשתתפים במסלולי ההכשרה השונים דומה.

אציין כי גם במגזר היהודי נטענות לפעמים טענות לשלילת אפשרויות הכשרה, ורצוי לבדוק את הדברים ביתר הקפדה.

3. כאמור, בכוונתי לחזק עוד את המדיניות השוויונית בכל מגזרי האוכלוסייה.

גמלאות נכים ממחלה ונכים מתאונת עבודה

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ג בכסליו התשנ"ט (2 בדצמבר 1998):

רצוני לשאול:

1. מה הם ההבדלים העיקריים בזכויות בין נכים המקבלים גמלה בגלל מחלה ובגלל פגיעה בעבודה?

2. האם הבדלים אלה מוצדקים?

3. כמה נכים מקבלים גמלה בשל מחלה וכמה בשל תאונת עבודה, ומה היו הסכומים הכוללים של גמלאות אלו בשנים האחרונות?

4. מה היא העלות של השוואת הזכויות בין שני סוגי הנכים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אציין תחילה, כי ההבדל בהתייחסות לשתי קבוצות נכים אלה נובע מתפיסה חברתית המבקשת לתגמל ברמה גבוהה את נפגע העבודה אשר גם מבטח את עצמו לעומת המוגבל כתוצאה ממחלה. קו זה נהוג במדינות מתקדמות רבות בעולם.

1. ההבדלים העיקריים בזכויות בין שתי קבוצות אלה: א. הנכה ממחלה – כללי: זכאי לגמלה רק מתום 90 יום ממועד אובדן הכושר להשתכר. נפגע העבודה זכאי לדמי פגיעה החל מהיום הראשון. אם אובדן הכושר נמשך למעלה מ-12 ימים – מהיום השלישי, אם פחות מ-12 ימים; ב. הגמלה ודמי הפגיעה לנפגע עבודה מחושבים לפי השכר או ההכנסה מהעבודה לפני הפגיעה. לגבי הנכה הכללי: לפי אחוז קבוע מן השכר הממוצע. הנכה הכללי עשוי לקבל תוספת בן/בת זוג וילדים אם עונים על כללי זכאות; נפגע העבודה – לא; ג. נכה עבודה זכאי לקצבה חודשית אם נכותו הרפואית הקבועה 20% ומעלה, הוא זכאי גם לתשלום חד-פעמי על נכות מ-5% עד 20%. כמו כן הוא זכאי להגדלת קצבה עד 50% אם הפסיק לעבוד או אם פחתה הכנסתו בגלל הפגיעה; נכה כללי זכאי לגמלה אם נכותו הרפואית לפחות 40%; ד. נכה עבודה הזכאי לקצבה רשאי להמשיך ולעבוד ולהשתכר ללא הגבלה; נכה כללי זכאי לעבוד ולהשתכר עד לגובה גמלת הנכות.

2. כאמור, ההבדלים נובעים מתפיסה ומעקרונות מקובלים בתחום הביטחון הסוציאלי בארץ ובעולם. האם העניין מוצדק? לפנינו עניין ערכי ועניין הקשור לעיקרון בביטוח הסוציאלי וכן להיבט חברתי-כלכלי. המגמה לצמצם את ההבדלים קיימת, אך יש לפעול באיזונים.

3. נכון לאוקטובר 1998: מספר הכלליים – 121,592; סכום הגמלאות ב-1998 – כ-3 מיליארדי ש"ח. מספר נכי העבודה – 20,056; סכום הגמלאות ב-1998 – כמיליארד ש"ח.

סיוע לנשים מוכות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בכסליו התשנ"ט (9 בדצמבר 1998):

פורסם כי לרוב הנשים המוכות הפונות למקלטים בירושלים לא נמצא סידור הולם. נוסף על כך, דמי המחיה המשולמים לנשים החוסות במקלטים אלו זעומים.

רצוני לשאול:

1. האם קיימות תוכניות לבנייה מיידית של מקלטים נוספים?

2. מתי יעדכן משרדך את דמי המחיה המשולמים לנשים?

3. מה הם הפתרונות לטווח ארוך למצוקת המגורים הגדלה והולכת של הנשים המוכות בארץ?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ברחבי הארץ 12 מקלטים לנשים מוכות וילדיהן; מקלט נוסף, לנשים דתיות, נמצא בהליך הקמה; ובתכנון – הקמת מקלט נוסף לנשים במגזר הערבי. כל הנשים המוכות שהיו זקוקות להגנה ולסיוע התקבלו במקלטים הקיימים. יש אכן צורך להקים שני מקלטים לגברים אלימים בצפון ובדרום.

2. משרדי מעביר לארגונים המפעילים מקלטים 75% מעלות "סל השירותים", ועלות הסל מתעדכנת מעת לעת על-ידי ועדת תעריפים בשיתוף האוצר. בעלות הסל כלולים גם צרכי המחיה בתקופת שהות האשה וילדיה במקלט.

3. מופעלות עשר דירות קלט ודירות מעבר לעזרה לנשים מחוץ למקלטים. נוסף על כך, משרד השיכון מסייע לנשים המוכות בשכר דירה, ובמצבים מיוחדים – בדיוור קבע.

טיפול משרד העבודה והרווחה בתופעת העוני בארץ

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בכסליו התשנ"ט (9 בדצמבר 1998):

בעקבות ממצאי המוסד לביטוח לאומי באשר לממדי העוני בארץ, רצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך לצמצום התופעה?

2. האם מוענק סיוע מיוחד למשפחות חד-הוריות, משפחות ברוכות ילדים ומשפחות שבראשן קשיש?

3. האם ניתן סיוע שווה לתושבים שאינם יהודים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אציין תחילה, כי בעיית העוני היא קודם כול בעיה המושפעת מן המדיניות הכלכלית ובעיה שהתשובה עליה היא בין-מערכתית וחברתית כוללת. פעילות משרדי יש בה כדי לתרום לצמצומה, עם כל המערכות הכלכליות והחברתיות.

1. משרדי פעל להעמקת ההבנה של הבעיה ולצמצומה בכיוונים הבאים: ב-1997 יזמתי הגדלה משמעותית בשכר המינימום בכ-20% לשעה. התוצאות התבטאו היטב בנתוני העוני שפורסמו. הקמתי מועצה ציבורית שצוותיה גיבשו כיווני פעולה ברמת מדיניות הממשלה – כלכלית וחברתית – לצמצום הפערים והעוני; מאבק על שמירת ערכן הריאלי של קצבאות הביטוח הלאומי; הקמתי ועדת מומחים לבדיקת האפשרויות להפעלת חוק פנסיה ממלכתית; תוגבר מערך שירותי הרווחה וההכשרה המקצועית.

אני מקווה שההשפעה המשולבת של כל הפעילות הזאת תשפיע על ממדי העוני.

2. התוכניות למלחמה בעוני שהופעלו בשנים האחרונות שיפרו את מצבן של המשפחות החד-הוריות ומשפחות הקשישים המתקיימות מקצבאות.

בינואר 1999 הושלם תהליך השוואת קצבאות ילדים – קי"ץ – ללא קשר עם השירות הצבאי, ששיפר מאוד את מצבן של משפחות ברוכות ילדים, במיוחד במגזר הדתי ובמגזר הערבי. בימים אלה גיבשתי הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, שלפיה יוענקו קצבאות והטבות שונות למשפחות. אין ספק שיש להוסיף ולעשות להקלת מצבן של משפחות אלה.

3. כל הקצבאות המשולמות על-ידי המוסד לביטוח לאומי ניתנות לכל תושב העומד בתנאי הזכאות, ללא הבדל דת ולאום.

טיפול בילדים על-ידי הלשכות לשירותים חברתיים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ' בכסליו התשנ"ט (9 בדצמבר 1998):

מהפרסום "ילדים ומשפחות בשירותי הרווחה המקומיים" עולה, כי רק כ-10% מ-280,000 הילדים החיים במשפחות הנמצאות בטיפול הלשכות לשירותים חברתיים קיבלו שירות כלשהו.

רצוני לשאול:

1. מי מטפל ב-90% מהילדים מהמשפחות האלה, ומי צריך לטפל בהם?

2. מה ייעשה כדי שכל ילד מ-150,000 הילדים שחיים בסיכון גבוה יזכה בשירותי טיפול ותמיכה, ולא רק ילד אחד מחמישה ילדים בסיכון?

חבר הכנסת מ' לוי שאל את שר העבודה והרווחה ביום ד' בטבת התשנ"ט (23 בדצמבר 1998):

ממידע שהגיע אלי עולה, כי מתוך 280,000 ילדים אשר אמורים להיות מטופלים על-ידי שירותי רווחה, רק 10% מקבלים שירות כלשהו ממחלקות לשירותים חברתיים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. אם כן – מה יעשה משרדך בנדון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בפרסום "ילדים ומשפחות בשירותי הרווחה המקומיים" צוין, כי רק 10% מכלל 280,000 הילדים בסיכון מטופלים בשירותי הרווחה. נתון זה אינו משקף את המצב בפועל. מחברי הפרסום לא הביאו בחשבון שורה של שירותים אשר מסופקים לילדים ולמשפחות, ובהם שירותי ייעוץ למשפחות, שירותים למשפחות חד-הוריות, ילדים ונשים במקלטים לנשים מוכות, ילדים במשפחות שבהן מכורים לאלכוהול ולסמים, סומכות למשפחות וילדים ועוד.

עם זאת, קיים אחוז גדול של ילדים ומשפחות שאינם מקבלים את השירות שהם זקוקים לו, בהעדר תקציבים ומסגרות שירות מתאימות.

"התוכנית הלאומית לילדים בסיכון ולאלימות במשפחה" תרחיב משמעותית את היקף הילדים שיקבלו שירות במהלך 1999, ויהיה צורך לחזק עוד את היקף השירותים על-ידי פיתוח של שירותים נוספים ועל-ידי חקיקה מיוחדת המסדירה את זכויות הילדים לקבל שירותים. הצעת חוק ממשלתית הופצה כבר במטרה לאשר אותה, ואם היא תאושר נביא שינוי אדיר בתחום העזרה לילדים ולמשפחות במצוקה.

במסגרת הפרויקט של ילדים בסיכון אנחנו מקיפים גם נושאים נוספים. בין היתר, יש תהליכי חקיקה בדרך, חוק ילדים בסיכון, חוק של קרן ילדים בסיכון במסגרת המוסד לביטוח לאומי – וזה יכול להוות בין 150 ל-180 מיליון שקל בעבור הפרויקט של ילדים בסיכון. אין ספק שבשיתוף פעולה של הממשלה, הקרן, תרומות מחוץ-לארץ במסגרת ה"ג'וינט" ועוד נוכל, כמובן, להקיף ולהרחיב יותר את השירותים. אני מניח שבהמשך הזמן נוכל להרחיב בצורה משמעותית, משום שאי-אפשר להישען אך ורק על תקציבי ממשלה בעניין הזה.

תקציב הביטוח הלאומי הוא מרכיב מאוד חשוב בכל מה שקשור לילדים בסיכון ולפרויקטים נוספים אחרים בתחומים רבים, שאת מכירה אותם, ולכן אנחנו בתחילת הדרך. לקראת השנה השנייה נסיף עוד תקציב, ובעזרת השם, הפרויקט יתקדם בצורה טובה מאוד.

סגירת מרכז ההכשרה המקצועית "עמל" באום-אל-פאחם

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ט (16 בדצמבר 1998):

מרכז ההכשרה המקצועית "עמל" באום-אל-פאחם, שנסגר ב-30 בנובמבר 1998, היה המרכז היחיד במשולש הצפוני ושירת יותר מ-140,000 תושבים. סגירת המרכז גורמת להתמרמרות רבה בקרב הרבה משפחות, במיוחד לנוכח המצוקה, העוני והאבטלה באזור.

רצוני לשאול:

1. למה נסגר המרכז? האם ייפתח שוב?

2. מה ייעשה כדי לפתוח את המרכז ולמצוא פתרונות נוספים לאבטלה במקום?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי לא סגר את מרכז ההכשרה באום-אל-פאחם, שהינו מוסד השייך לרשת "עמל".

מרכז זה, כמו מרכזים נוספים, פועל במתכונת של מכירת שירותים על-פי חוק המכרזים ומבצע הכשרות בכפוף לזכייה במכרז.

מרכז זה אינו המרכז היחיד במשולש. כמוהו פועל מרכז נוסף בבקה-אל-ע'רביה, אשר פועל אף הוא במתכונת של מכרזים.

בשנת 1997/98 זכה המרכז במכרזים וביצע חמישה קורסי הכשרה, אך לא זכה במכרז בתחום הנגרות, מאחר שלא עמד בדרישות להצטיידות בתשתית ראויה לקיום ההכשרה.

גם המרכז בבקה-אל-ע'רביה ביצע חמישה קורסים בדרכ של זכייה במכרז ב-1997/98.

2. לקראת 1999 מתוכננים קורסי הכשרה רבים בהתאם לתוכנית העבודה ולתוכנית מכרזים. המרכז באום-אל-פאחם וגם המרכז בבקה-אל-ע'רביה רשאים לגשת למכרז לקורסים המיועדים לאוכלוסייה באזור.

עמותת סיוע לנשים ונערות נגד אלימות בנצרת

חבר הכנסת א' גבאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ט (16 בדצמבר 1998):

בעקבות פנייה אישית נודע לי, שמשרדך מתקצב בסכום של 2.5 מיליוני ש"ח לשנה את העמותה לסיוע נגד אלימות כלפי נשים ונערות בנצרת. נמסר לי כי מנהלת המקלט, רימה עאסי, פוטר רק כיוון שציינה את חגיגות 50 שנה להקמת המדינה; רצוף בזה מכתב העמותה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי מיטב ידיעתנו, מידע זה אינו נכון. הוקמה ועדת בדיקה לנושא האי-סדרים במקלט בנצרת, ודוח ועדת הבדיקה מצוי בידי הנהלת משרדי בדיון. פיטורי המנהלת נעשו בעקבות ממצאי ועדת הבדיקה ולא בגלל כל שיקול אחר.

2. אנו פועלים להבטחת תפקוד הולם של המקלט בנצרת, כדי להבטיח הגנה מלאה לנשים ולילדים השוהים בו, תוך כדי ניהול ראוי של כל הנושאים במסגרת.

אפליה בגין גיל בקבלה לעבודה

חבר הכנסת א' כבל שאל את שר העבודה והרווחה ביום ד' בטבת התשנ"ט (23 בדצמבר 1998):

בפרסומים רבים של הצעות עבודה מצוינת דרישת גיל, דבר הנוגד את חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה.

רצוני לשאול:

1. כמה תביעות הוגשו השנה בנושא זה נגד המפרסמים – לעומת שנים קודמות?

2. מה עושה משרדך למיגור התופעה?

3. אילו פעילויות נוקט משרדך למען יישום חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במהלך 1998 טופלו 154 מקרים של פרסום מודעות מפלות בגין גיל. כל המעסיקים שפרסמו מודעות נדרשו לתקן את הפרסום ועמדו בדרישה לפרסם מודעה מתוקנת. יחידת האכיפה במשרד קיימה פגישות מיוחדות עם נציגי העיתונים ליצירת מודעות והסברה בעניין, וגוברת ההקפדה בתחום זה.

אציין כי לא היו אירועים מיוחדים שהצדיקו הגשת תביעות.

2. כאשר מתקבלות הזמנות עובדים ובהן דרישות מפלות כמו גיל ומין, לשכת התעסוקה מבהירה למעביד כי היא תתעלם מדרישה זו, מאחר שהיא אינה חוקית.

עם זאת, על-פי חוק שירות התעסוקה אין רואים אפליה כאשר אופיו ומהותו של תפקיד מונעים שיבוץ אדם לעבודה מסוימת.

יצוין, כי במשק הישראלי היצע עובדים גדול מול הביקוש, ומעסיקים נוטים לבחור בעובדים צעירים בעלי כישורים, ידע ויכולת הסתגלות טובה יותר.

3. חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה מיושם באורח שוטף על-ידי מחלקת האכיפה במשרדי.

העסקת מלצרים בשיטות ניצול

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בטבת התשנ"ט (23 בדצמבר 1998):

בעלי קפה "עטרה" בירושלים הנהיגו שיטת עבדות מודרנית: מלצר המועסק אצלם משלם לבעלים בסוף כל משמרת סכום של 15 ש"ח לשעת עבודה. הבעלים משלמים למלצר 16 ש"ח לשעת עבודה, וכך יוצא שהשכר המשולם בפועל הוא 1 ש"ח לשעה.

רצוני לשאול:

1. מה יעשה המשרד כדי לבער את השיטה הזאת בקפה "עטרה"?

2. מה יעשה המשרד כדי לחשוף בתי-קפה ומסעדות אחרים הנוקטים שיטת העסקה זו ולבערה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. לנוכח פרסום זה יקיימו מפקחי יחידת האכיפה במשרדי ביקורת מיוחדת בבית-הקפה שאת שמו אינני רוצה להזכיר, בירושלים, ובמסגרות דומות ברחבי הארץ, כדי לוודא שמשולם למלצרים שכר כחוק.

אישור החקיקה המיוחדת לגבי עובדי מלצרות – חוק המלצרים – יאפשר יתר בהירות והגנה מפני ניצול עובדים אלה לרעה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להדגיש, אדוני השר, שאתם לא יכולים לחכות שעיתונאי כזה או אחר יכתוב. יש לנו בעיה היום, בעידן הקבלנים ועובדי כוח אדם, שאנחנו מגיעים למצב שדורשים מאדם שישלם למעביד כסף ויחיה על הטיפים. זה בעצם מה שקורה במקרה הזה של בית-הקפה הזה.

השטח הזה פרוץ. צריך לשלוח ביקורות קבועות למקומות האלה, שמעסיקים בהם אנשים צעירים שלא מודעים לזכויות שלהם, לא מאורגנים באיגוד מקצועי, ואין מי שיגן עליהם.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, ראשית, הנושא הזה באמת היה פרוץ לחלוטין עד לפני כמה חודשים. לאחר שעברה הצעת החוק בכנסת, שופר המצב לאין ערוך. יש בעיה, שחלק גדול מהמעסיקים במסעדות ובבתי-קפה, נראה שהחוק הזה עדיין לא נכנס לתת-מודע שלהם. אנחנו מפעילים אכיפה.

אני רוצה לומר לחברת הכנסת גוז'נסקי, שיש שורה ארוכה של חוקים, שלצערי הרב מעסיקים או אחרים עוברים עליהם, בצורה חריפה פחות או חריפה יותר, אבל אנחנו משתדלים לאכוף את החוק.

דווקא במקרה של החוק הזה, שהוא חוק חדש, מטבע הדברים הדבר הזה קיים בתדירות גבוהה יותר, בהיקפים גדולים יותר. אבל ברגע שנתחיל לאכוף – אני מקווה שבהמשך הדבר הזה ילך ויצטמצם.

עלייה באבטלה במגזר הערבי

חבר הכנסת ו' צאדק חאג'–יחיא שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"א בטבת התשנ"ט (30 בדצמבר 1998):

נתונים אחרונים מצביעים על עלייה חדה באחוז המובטלים במגזר הערבי. כפר כאבול נמצא בראש רשימת הכפרים הערביים מוכי האבטלה. כמו כן, כ-5% מהכפרים מוכי גל האבטלה הם כפרים ערביים.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך ער לנתונים אלה?

2. האם ינקוט משרדך צעדים כלשהם כדי להפחית מחומרת הבעיה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כפי שציינתי בהזדמנויות שונות בעבר, אין משרדי אחראי ליצירת מקומות עבודה ולא ליצירת צמיחה במשק, שהיא המפתח לפתרון בעיית האבטלה.

1-2. אנו ערים לכל השינויים בנתוני האבטלה, ובכלל זה בכל היישובים הערביים. לשכות התעסוקה הונחו לתת עדיפות לדורשי עבודה על-ידי פעולה נמרצת לאיתור מקומות עבודה פנויים ולהפניית חסרי מקצוע מובטלים להכשרות מקצועיות כדי לשפר את סיכוייהם להיקלט בעבודה.

אציין עוד, כי שיעורי האבטלה נמדדים, בין היתר, על-פי היקף דורשי העבודה שישה ימים ויותר ביחס לכוח האדם האזרחי. ברבים מן היישובים הערביים כוח האדם האזרחי הוא נמוך, 2,000-3,000 עובדים – ולכן כל שינוי קטן במספר המובטלים משנה משמעותית את שיעור האבטלה בהם.

הפרטת מוסדות למפגרים

חבר הכנסת א' גבאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

פורסם בתקשורת על כוונת משרדך להפריט את המוסדות המטפלים במפגרים, בעיקר מטעמים כלכליים. עולה החשש, כי המטופלים ייפגעו מהתהליך, משום שהמוסדות הפרטיים לא יוכלו לספק את מלוא התנאים בעבור כוח אדם מוסמך ובעל מוטיבציה, ולמדינה יהיה קשה לפקח על הנעשה בהם.

רצוני לשאול:

כיצד ייתן משרדך מענה על הבעיות הנ"ל?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין בשלב זה תוכנית להפרטת המוסדות למפגרים.

בעניין זה אציין, כי גם המוסדות הפרטיים הנתונים לפיקוחו של המשרד מסוגלים בהחלט לספק שירות טוב ואיכותי למטופלים בהם.

באמצעות פיקוח ובקרה יעילים ניתן להבטיח את צורכי המטופלים הן במעונות הממשלתיים והן במעונות הפרטיים.

החזרת ילד למשפחתו

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

הילד אא"א – שמו המלא מופיע במקור – נעלם עם אמו ס' ב-1995, כמפורט בשאלתא הרצופה בזה, שהופנתה לשר לביטחון פנים. השר לביטחון פנים ענה, כי הילד בטיפול משרדך; רצוף בזה צילום תשובתו.

רצוני לשאול:

1. מה מצבו של הילד והיכן הוא נמצא?

2. מה יעשה משרדך לשם החזרת הילד למשפחתו?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. האם והבן נמצאים במקום חסוי מתוך חשש לחייה, ועל-פי מידע שקיבלתי, האם מטפלת בבנה בצורה טובה ודואגת לכל צרכיו.

על-פי פסיקת בית-המשפט לענייני משפחה ב-6 באוגוסט 1997, הבן יוחזק על-ידי אמו ומקום מגוריהם יישאר חסוי, ולכן אין מקום למסור על מקום הימצאם של הילד ואמו.

הדברים מלווים גם במעקב מקצועי כדי לבדוק, בין היתר, אפשרות עתידית של הסדרי ראייה עם האב. ביצוע העניין תלוי גם באבחון מיוחד של מומחה לילדים ובפעולות מקצועיות ומשפטיות נוספות.

העוני בקרב ילדים ערבים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

ב-28 בדצמבר 1998 פורסם דוח המועצה הלאומית לשלום הילד. מהדוח עולה, שהפער ברמת החיים בין הילדים היהודים לילדים הערבים גדל, וכי מספרם של הילדים הערבים החיים מתחת לקו העוני הוכפל. העוני הוכפל.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי לצמצם את הפער בין הילדים היהודים לערבים?

2. האם יוגדלו השירותים שמקבלים הילדים הערבים?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בעיית הילדים החיים מתחת לקו העוני היא כאובה ומדאיגה והיא תוצר של העוני במשפחות.

בשנת 1997 נמצאו 112,000 ילדים באוכלוסייה הלא-יהודית מתחת לקו העוני, לעומת 94,500 ילדים ב-1996; זו עלייה ב-4.1% בהיקף הילדים מתחת לקו העוני ולא הכפלה במספר הילדים, כפי שנטען.

הסיבות לבעיה זו קשורות לכמה גורמים מרכזיים: א. גודל המשפחות מרובות הילדים: כ-37% מכלל המשפחות הן בנות ארבעה ילדים ומעלה; ב. שיעור השתתפות נמוך בשוק העבודה, ובעיקר אי-עבודת נשים – ל-65% מהמשפחות הערביות מפרנס אחד, לעומת 42% במשפחות היהודיות; ג. הכנסה משפחתית ממוצעת נמוכה.

למרות זאת, תחולת העוני באוכלוסייה הלא-יהודית ירדה משמעותית מאוד בשנים 1994–1997 כתוצאה מתשלומי ההעברה של הביטוח הלאומי, מ-38.5% ל-30.3%.

גם השוואת רמת קצבאות הילדים – תוספת קי"ץ למשפחות ערביות – שהושלמה בתחילת 1997 שיפרה את מצבן של משפחות עם ילדים במגזר הערבי.

אין ספק שיש לעשות עוד לצמצום הבעיה, ובידינו שורה של הצעות שגובשו במסגרת המועצה לצמצום הפערים והעוני, שיובאו לדיון ולאישור ראש הממשלה כדי להביא לשינויים מהותיים סביב תופעה זו.

זכויות אזרחיות ישראל הנשואות לתושבי שטחים בביטוח הלאומי

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

הגברת ז"א – שמה המלא מופיע במקור – נשואה מתאריך 20 בפברואר 1995. ב-13 במאי 1998 היא אושפזה בבית-החולים "מאיר" בכפר-סבא למשך שלושה ימים עקב לידה ונדרשה לשלם בעבור האשפוז.

רצוני לשאול:

מדוע הנ"ל צריכה לשלם בעבור אשפוז ללידה?

חבר הכנסת ע' דהאמשה שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

הגברת א"ע – שמה המלא מופיע במקור – מכפר מע'אר, אזרחית ותושבת המדינה, נישאה לתושב ג'נין ונולדו לה מנישואין שני בנים, מגד ועמאר. המוסד לביטוח לאומי מסרב לשלם לה קצבת לידה ולהכיר בזכויותיה, ובהיות בנה השני חולה לב ואף נזקק לניתוח לב פתוח, מצבה הפך בלתי נסבל.

רצוני לשאול:

מה יעשה משרדך לגבי המצוקה הנ"ל?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לאשה א"ע תעודת זהות ישראלית והיא נשואה לתושב השטחים, אך לא צוין בשאלתא אם היא מתגוררת בישראל או בשטחים.

ב. אם האשה מתגוררת בישראל ומשלמת דמי ביטוח לאומי, יש לה מלוא הזכויות לדמי לידה, אשפוז וכיו"ב. גם חוק ביטוח בריאות ממלכתי בנוי על "מבחן התושבות", ולכן היא וילדיה זכאים לשירות רפואי, לאשפוז. גם בעלה זכאי, אם הוא שווה חוקית בארץ.

ג. אם האשה מתגוררת בשטחים – 1. המדיניות בחוק ב-1998 היתה – אם היא מתגוררת באזור שבאחריות מדינת ישראל דינה כדין כל אזרח ישראלי, ובלבד שהיא משלמת דמי ביטוח לאומי סדירים וכחוק. אם היא מתגוררת באזורים שבאחריות חלקית או מלאה של הרשות הפלסטינית – היא אינה זכאית לזכויות על-פי חוק הביטוח הלאומי; 2. המדיניות הצפויה ב-1999 – אם תאושר בחוק ההסדרים: האשה תקבל זכויות על-פי חוק הביטוח הלאומי אם היא מחזיקה בתעודת זהות ישראלית ומשלמת דמי ביטוח לאומי באופן סדיר.

ד. לגבי שני המקרים הקונקרטיים שבשאלתות –

הגברת ז"א – לא מומנו הוצאות אשפוז משום שאינה עומדת במבחן התושבות. זכאי לשירותי בריאות רק תושב. הגברת א"ע – לא מומנו מענק הלידה ותשלום האשפוז, כיוון שתושבותה בישראל לא מתקיימת והיא מתגוררת בעיקר בשטחים. כאמור, ב-1999 צפוי שינוי במדיניות, כך שמי שמתגוררים בשטחים יקבלו זכויות אם יעמדו בחובת תשלום דמי הביטוח הלאומי באופן סדיר.

אשפוזם של ילדים ובני נוער בריאים בבתי-חולים לחולי נפש

חבר הכנסת א' גבאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בטבת התשנ"ט (17 בינואר 1999):

פורסם בעיתונות, כי קרוב ל-100 ילדים ובני נוער מאושפזים בבתי-חולים לחולי נפש בשל העדר מקומות קליטה בפניומיות טיפוליות. פסיכולוגים מומחים מודעים לבעיות, אך מעדיפים לשכנם בבתי-חולים מאשר לשולחם לרחוב.

רצוני לשאול:

מה יעשה המשרד כדי למצוא פתרון מהיר ויעיל לרווחתם של הילדים ולצמצום מרבי של הפגיעה בהם?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אשפוז בבית-החולים מתבצע בהתאם לחוק הטיפול בחולי נפש ולפי מדיניות שירותי בריאות הנפש. גם פסיכולוגים אינם מוסמכים להסדיר אשפוז לילד או לנער הסובל מבעיות נפשיות. עם זאת, במשך שנים רבות הופנו נערים הסובלים מהפרעות נפשיות קשות לאשפוז כאשר אפשר היה לנסות טיפול חלופי בפנימיות טיפוליות.

בשנים האחרונות הקמנו כמה מסגרות ייחודיות שניתנו בהן יותר פתרונות פנימייה לנוער במצב קשה זה. מסגרות נוספות נמצאות בתהליך הקמה.

בעניין זה נדרשות מעורבות ושותפות רבות יותר של משרד הבריאות כדי להביא להאצת תהליך ההקמה של פנימיות לפתרון מלא יותר של הבעיה.

תשלום הוצאות למשפחות האומנה

חבר הכנסת ז' בויס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בטבת התשנ"ט (17 בינואר 1999):

משפחות האומנה מאמצות ילדים ממשפחות הרוסות. יש למשפחות הוצאות נלוות, שעליהן הן הפסיקו לקבל החזרים מאז חודש אוגוסט.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא קיבלו משפחות האומנה את החזרים מאז אוגוסט?

2. מתי ישולמו הכספים למשפחות?

3. איך ידאג משרדך שבעתיד ישולמו הכספים למשפחות במועד?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. אכן, היו שיבושים בהזרמת תשלומים למשפחות אומנה החל מאוגוסט 1998. זאת, כתוצאה מן המעבר למערכת ממוכנת חדשה שמנעה קליטת דיווחים שנדרשו במתכונת חדשה וכן עיכבה תשלומים שזוהו כלא-מוצדקים.

בנסיבות אלה הנחיתי לקיים הסדר של מתן מקדמות למשפחות האומנה אשר מפקחי המשרד הכירו בזכאותן.

רוב-רובן של משפחות האומנה יקבלו את התשלומים המגיעים להן עד סוף ינואר 1999.

נסיים דהן (ש"ס):

אצלי מופיעה שאילתא של חבר הכנסת הלפרט.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נברר את העניין עם סגנית מזכיר הכנסת.

טענה בדבר הקטנה מלאכותית של מספר המובטלים

חבר הכנסת י' כהן שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בטבת התשנ"ט (17 בינואר 1999):

לאחרונה נטען, כי שירות התעסוקה ממהר להכריז על מובטלים כסרבני עבודה, וממילא נשללת מהם קצבתם, שמם יוצא ממעגל דורשי העבודה, ובאופן מלאכותי נרשם כאילו קטן מספר המובטלים. רצ"ב פרסום בנושא.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם נבדקו הטענות הללו?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. הפרסומים בנושא זה חסרים בסיס עובדתי, וגם ביקשתי מגורמים שהעלו טענות על טיפול שרירותי במובטלים להמציא לי מידע ספציפי לבדיקה יסודית.

קיימות אמות מידה ברורות להגדרת "סרבן עבודה", ושירות התעסוקה מחויב לפעול על-פי הכללים המוגדרים.

אציין, כי הקפדה על פעולות הפניה למקומות תעסוקה שאינם נראים או מקובלים על מובטלים הגוררת רישום סירוב עבודה, אינה פעולה חריגה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק כהן, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

האם נעשה מחקר מהו מספר המובטלים מול מספר העובדים הזרים, והאם יש לזה השפעה על מספר המובטלים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אין ספק שיש השפעה, אבל היא כמעט לא רלוונטית, משום שהמטרה והמגמה של אלה שהביאו את העובדים הזרים, לצערי הרב, היו הגורם להחלטה אומללה להביא את העובדים הזרים לארץ בהיקפים הללו. תמיד צריך להביא מספר מסוים של עובדים זרים, כפי שהיה בעבר במשך עשרות בשנים, אלפי עובדים זרים ולא יותר מזה, דווקא במציאות של מדינת ישראל, שצריכה לתת עדיפות לפלסטינים. אבל אין לי שום ספק שהעובדים הזרים הלא-חוקיים תופסים מקומות עבודה של ישראלים, כי אתה מתאים את הצרכים – אף שאני מצמצם בצורה די דרסטית את מספר העובדים הזרים החוקיים, וזאת המגמה – של השוק ואת סוגי העבודות שישיראלים לא מעוניינים לעבוד בהן. אבל לגבי עובדים זרים לא-חוקיים, אין שום ספק שהם תופסים מקומות עבודה שישיראלי יכול בהחלט לעבוד בהם, ולצערי הרב המעסיקים מנצלים אותם לרעה, בתשלום שהם נותנים להם כמובן. בצורה זאת זה משתלם גם למעסיק.

סניף הביטוח הלאומי באשדוד

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בטבת התשנ"ט (17 בינואר 1999):

נמסר לי, שסניף הביטוח הלאומי באשדוד כורע תחת נטל הפונים אליו. אולם, למרות המספר הגדול של התושבים שבהם הוא מטפל, בדרך כלל הוא נקרא רק סניף משנה של רחובות, והדבר גורם להמתנות מרובות ומחסור בכוח אדם.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע המצב של הסניף באשדוד?

2. האם יורחב הסניף בתוספת תקנים?

3. האם יוכרז על סניף אשדוד כסניף ראשי?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. המעמסה המוטלת על סניף אשדוד מוכרת לי זה זמן, והנהלת המוסד לביטוח לאומי פעלה לעזרת הסניף ושקלת דרכים לפתרון יסודי של בעיית סניף זה.

המוסד לביטוח לאומי חתם על הסכם להקמת בניין חדש לסניף אשדוד, 1,300 מ"ר, דבר שישפר משמעותית את השירות לציבור.

2. אם תאושר תוספת כוח אדם לביטוח הלאומי, גם הסניף באשדוד יקבל תוספת כוח אדם.

3. עקרונית, קיימת נטייה חיובית לשנות את מעמד הסניף באשדוד בהתחשב בגידול המשמעותי של האוכלוסייה בעיר. עם קבלת ההחלטה הסופית בעניין, תינתן גם תשובה על שאלת תקני כוח האדם.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הלפרט, בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני השר, קיימת החלטה של שנים להרחיב את נקודת השירות בבני-ברק לסניף משנה. אגב, בבני-ברק מתגוררים 150,000 תושבים, וההחלטה מתעכבת שנים, והדבר גורם לסבל ולנזק בל יסוער ל-150,000 תושבים, וכל זאת בגלל התנכלות של בן-אדם אחד, יושב-ראש ועד העובדים ברמת-גן, שהחליט לנהל מלחמת חורמה נגד הרחבת סניף בני-ברק, ומאפשרים לו לתעתע בעיר שלמה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני לא יודע אם מאפשרים לו.

אדוני היושב-ראש, ראשית, הרב הלפרט מכיר את הבעיות מאז היותו סגן שר ממונה על המוסד לביטוח לאומי. לצערי הרב, גם זמן רב לאחר שנכנסה הגברת אורה נמיר לתפקיד שרת העבודה והרווחה, לא התקבלה החלטה בעניין סניף המשנה. מייד עם כניסתי לתפקיד הוריתי להקים סניף משנה בבני-ברק.

לפני כשנה קיבלתי החלטה להקים בבני-ברק סניף ראשי, וזה בתהליך. נכון שיש עיכובים, שנובעים משיקולים זרים של אנשים כאלה ואחרים, וזה לא המקום לפרט. ההחלטה שלי היא ברורה, להקים שם סניף ראשי. זו החלטה מוצדקת ונכונה והיא חייבת להתבצע בהקדם האפשרי.

אני רוצה לסכם ולומר בשמחה, שבתקופת כהונתי הוקם מייד סניף משנה, ולפני למעלה משנה חגגנו את פתיחת הסניף, ובקרוב מאוד נחנך את הסניף כסניף ראשי.

הפעלת המרכז המסחרי בצומת ירקונים בשבת

חבר הכנסת א"י לייזרזון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בכסליו התשנ"ט (9 בדצמבר 1998):

נמסר לי, כי המרכז המסחרי בצומת ירקונים בפתח-תקווה עומד להיפתח בשבת הקרובה, כאשר במקום ייגרם חילול שבת בהיקף גדול, וזה נוכח חוק שעות עבודה ומנוחה.

רצוני לשאול:

1. האם העבודות, המכירות והפעלת המרכז נעשו בהיתר עבודה בשבת?

2. אם לא – מה ייעשה בנדון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. משרדי לא נתן היתר לעבודה בשבת למרכזי קניות כלשהם ולא למרכז המסחרי בצומת ירקונים.

2. מפקחי משרדי ביקרו פעמים מספר במרכז מסחרי זה, ובעקבות זאת הוכנו דוחות שהועברו ללשכה המשפטית במשרד להכנת כתבי אישום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לך, אדוני השר, על עמלך.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 33), התשנ"ט-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נבקש עכשיו מיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חברנו יוסי כץ, להביא בפנינו הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 33), התשנ"ט-1998, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. בבקשה.

יוסי כץ (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה קודם כול להביע את הערכתי העמוקה על העובדה, שבמקום להסתובב במחוזות הפריימריס אתה נמצא אתנו כאן.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון גם לגביך. זה מאפיין את החיפאים, דרך אגב. זה חוק הפריימריס.

יוסי כץ (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

החוק הזה אולי לא יתרום בפריימריס שום דבר, אבל אני בהחלט מעריך את העובדה, ואני חושב שאתה ראוי להוקרה על החריצות ועל העובדה שבימים כאלה אתה יושב כאן ומנהל את ישיבות הכנסת.

הצעת חוק זו נולדה בעקבות ההצבעה – אם מותר לי לומר, לצערי, המבישה – שהתרחשה במהלך בחירתנו המוצלחת של מבקר המדינה, השופט בדימוס אליעזר גולדברג.

חברי כנסת רבים התאחדו ומצאו מועמד מוסכם ורציני, בעל ניסיון וכישורים, שזוכה לאמון כל המערכת הציבורית – מקיר אל קיר. בשעה היעודה התייצבו חברי הכנסת, ובפני הבית לא הונחה

מועמדותו של אדם אחר. הוא היה המועמד היחיד, אבל בגלל סעיף בחוק מבקר המדינה, סעיף שקובע – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הלפרט. חבר הכנסת ברונפמן. בבקשה.

יוסי כץ (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

בגלל סעיף שקובע שבחירת מבקר המדינה חייבת להיעשות על-ידי רוב חברי הכנסת, 61 חברי כנסת, חזינו בתופעה שבה הכנסת הולכת להצבעה חשאית, חברי הכנסת שמים את הפתקים פעם אחת, ואין בחירה, כי נמצאים באולם רק 58 חברי כנסת. בפעם השנייה הכנסת הולכת שוב להצבעה חשאית, ועוד הפעם אין בחירה, משום שרק 57 חברי כנסת נוכחים באולם. רק בפעם השלישית נבחר השופט אליעזר גולדברג כמבקר המדינה.

חבר הכנסת דהן ואנוכי, שיזמנו את הצעת החוק, חשבנו לתומנו, שכאשר יש מועמד אחד לתפקיד כל כך חשוב, מן הראוי לאפשר לכנסת לבחור בנושא המשרה ברוב רגיל. אין לנו חשש שיהיו באולם שלושה או ארבעה חברי כנסת והוא יתקבל ברוב פשוט כזה. אנחנו משוכנעים, שעשרות חברי כנסת יבואו במקרה זה כדי להשתתף במעמד. אבל מדוע לדקדק ומדוע לדרוש מחברי הכנסת נוכחות של 61 חברי כנסת? זה לא יפגע בכוחה של המשרה, זה לא יפגע באמון שאנחנו רוחשים לו. אדרבה, זה יעודד את חברי הכנסת להשתתף בהצבעה, כי יש רק סיבוב בחירה אחד.

איננו משנים דבר לגבי מקרה שבו יש שני מועמדים, ואנחנו בהחלט סמוכים ובטוחים, שהכנסת תיתן כבוד לנושא המשרה ותאשר אותו ברוב מרשים, גם אם לא של 61 חברי כנסת.

ובכן, זו ההצעה. היא נועדה לאפשר סיבוב בחירה אחד כאשר יש רק מועמד אחד. אני מבקש מהכנסת לאשר אותה בקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יוסי כץ. הסתייגות של חבר הכנסת ריבלין. ההסתייגות של חבר הכנסת ריבלין היא: המלים "המשתתפים בהצבעה" יימחקו. מלים יימחקו או מלים תימחקנה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

המלים תימחקנה, כך צריך לומר, כי מלה היא נקבה.

היו"ר ש' וייס:

כנראה הכוונה פה היא לברית-מלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא אחראי לניסוח, אבל צריך להפנות את תשומת הלב לזה.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת כץ מבקש להביא חקיקה שהיא מבחינתו באמת ראויה. לעומת זאת, אני חושב שיש בה משום פגיעה באותו ערך שהצבנו לנגד עינינו כאשר נחקק החוק המקורי ולפיו נדרש רוב של חברי הבית על מנת להביא לידי בחירתו של מבקר המדינה.

ביקורת המדינה היא הרשות הרביעית. בשלטון דמוקרטי, בהפרדת רשויות, כאשר דיברנו על שלוש רשויות, באה המציאות והוכיחה לנו שיש רשות רביעית אשר מבקרת את פעולות הממשלה ומהווה בהחלט חוליה חשובה במינהל תקין.

בימיה של מבקרת המדינה, השופטת בדימוס הגברת בן-פורת, הגיעה ביקורת המדינה לדרגה באמת גבוהה של אמון הציבור, כאשר היא זו שטבעה את הביטוי "הציבור ישפוט", כאשר היא הביאה לידי עריכת ביקורת בזמן אמת, והביקורת בהחלט הפכה להיות איזה יסוד מוסד אשר הציבור כולו נותן בו את אמונו.

כמו נשיא המדינה כך גם ביקורת המדינה נבחרת על-ידי הכנסת, ומבקר המדינה נבחר על-ידי הכנסת, וחשוב ביותר שהכנסת תבחר אותו ברוב מוחלט של חבריה.

הכנסת הזאת, לצערנו הרב, ביום של חולשה – ואי-אפשר להתעלם מכך, חבר הכנסת כץ, שבכנסת זאת היה מספר לא מועט של ימי חולשה – הביאה לידי מצב שבו היינו עדים לתופעה שבהחלט לא הביאה את הכנסת לידי גדולה, או לא היה אותו יום יום תהילה. אבל מכאן ועד הצורך להפוך את החוק על מנת שימים כאלה לא יבואו – אנחנו מביאים לידי זלזול וזילות באותו מוסד של ביקורת המדינה.

אני יודע עד כמה יקרה ביקורת המדינה לחבר הכנסת כץ כיושב-ראש הוועדה, ואני בהחלט חושב שכנסת זו לא צריכה לשמש דוגמה לכנסות הבאות ואין צורך בחוק זה. אני חושב בהחלט, שחברי הבית צריכים לבוא ולהתייצב ברובם על מנת לבחור אותו איש המיועד להיות מבקר המדינה או מבקרת המדינה, ואין צורך לבוא ולשנות את החוק, משום שאם כנסת אחת אכלה בוסר, מדוע ששני הכנסות כולן לעתיד תקיינה?

אני מציע לקבל את ההסתייגות ולבטל את הצורך בתיקון חוק זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת ריבלין. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 33), התשנ"ט-1999, קריאה שנייה. מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת ריבלין לסעיף 1 של החוק? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההסתייגות של חבר הכנסת ר' ריבלין לסעיף 1 – 4

נגד – 3

נמנעים – 1

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' ריבלין לסעיף 1 נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, שלושה מתנגדים, נמנע אחד. ההסתייגות התקבלה.

חבר הכנסת כץ, אף שההסתייגות התקבלה, אתה ממליץ שננוע הלאה?

יוסי כץ (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

החוק חוזר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כץ, אף שאני מתנגד לחוק – נמנעתי. רציתי לעזור לך, אבל זה לא סייע הפעם.

למרות הכול, חבר הכנסת יוסי כץ, זאת הזדמנות. אנחנו לקראת סוף פעולתה של הכנסת הזאת. אני רוצה, באופן ממש חברי, לברך אותך מול כל הצופים על הפעילות היוצאת מן הכלל שלך כיושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כחבר כנסת וכחבר שלי. ברכה חמה. תודה רבה.

ההסתייגות נתקבלה. יושב-ראש הוועדה, במקרה זה גם יוזם החוק, לא מרוצה מן ההסתייגות שהתקבלה. לפי סעיף 130(א): "נתקבלה הסתייגות בקריאה השנייה או הוצבע בה על גרסאות שונות לסעיף אחד, תתקיים הקריאה השלישית בשבוע שלאחר השבוע בו הסתיימה הקריאה השנייה, והוועדה רשאית, לפני הקריאה השלישית, להביא בהצעת החוק את שינויי הנוסח המחויבים בעקבות ההסתייגות או הגרסה שנתקבלה". אלה כללי התקנון. תודה רבה.

דברי היושב-ראש לרגל עיד אל-פיטר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה, ברשותכם, לברך בברכת אחים את חברי הכנסת אחמד סעד, נואף מסאלחה, רפיק חג'-יחיא, עבד-אלוהב דראושה, עבד-אלמאלכ דהאמשה, האשם מחאמיד, תאופיק חטיב, טלב אלסאנע, וליד צאדק חאג'י-יחיא; האם סאלח טריף שייך לקבוצה הזאת, גברתי?

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

לא.

היו"ר ש' וייס:

על כל פנים, תמיד טוב לברך אותו.

אלה חברי הכנסת המוסלמים שלנו. היום חג גדול לקהילה המוסלמית, לבני העדה המוסלמית בארץ ובעולם כולו. אני מצטער שאין לי אפשרות – אני אומר את זה גם בשמכם – לבלות ולהיות עכשיו עם החוגגים, כי אנחנו ממלאים כאן תפקיד על המשמרת.

בשם חברי הכנסת הנוכחים כאן – מקסים לוי, רומן ברונפמן, שמואל הלפרט, בני אלון, חנן פורת, אלכס לובוצקי – אני רוצה לברך את חברי הכנסת ואת כל העדה המוסלמית בארץ ובעולם.

עם גמר צום חודש הרמדאן חוגג העולם המוסלמי, בשלושת הימים הראשונים של החודש החדש, את עיד אל-פיטר. החג מציין שלושה ימים של שמחה. ימים טובים לכל המאמינים.

תרשו לי לצרף, אם כן, ברכה חמה לחברי הכנסת, שהזכרתי את שמותיהם כאן, החוגגים היום, ועמם המוסלמים בישראל ובעולם כולו. מי ייתן והחג המתייחד בהתרוממות רוח יקרין מאווירתו הטובה על מערכת היחסים בין המוסלמים ליהודים כאן ובכל מקום בעולם.

אם כן, זאת ברכה בשם הכנסת ובשמי לכל הציבור המוסלמי וחברי הכנסת המוסלמים. אנחנו לא יכולים להיות אתם עכשיו כי אנחנו כאן, אבל לבנו אתם בשמחתם. תודה רבה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט-1999

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום שלנו: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט-1999, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברנו חבר הכנסת מקסים לוי. כבודו, בבקשה.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לאישורה של הכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט-1999.

תיקון לחוק הביטוח הלאומי שהתקבל לאחרונה קובע, שהורה יחיד, כהגדרתו בחוק משפחות חד-הוריות, והורה שיש לו ארבעה ילדים לפחות וזכאי להבטחת הכנסה, יהיו זכאים למענק לימודים בעבור ילדיהם. המענק משולם בעבור כל ילד בין הגילים שש ו-14. הצעת החוק שבפניכם באה להרחיב את מעגל הילדים שיהיו זכאים למענק לימודים כך שיקלו גם ילד שנתייתם משני הוריו, ילד שעלה לישראל ללא הוריו וילד שהוריו נטשו אותו.

המענק ישולם בשני שיעורים – 18% מהשכר הממוצע בעבור כל ילד בין הגילים שש עד 11, ובשיעור 10% מהשכר הממוצע בעבור כל ילד בגילים 11-14.

אנו יודעים, כי נטל ההוצאות המוטל על ההורים בגין חינוך ילדיהם גדול מאוד. ההורים נתבעים לשלם סכומים ניכרים לבית-הספר, וזאת נוסף על רכישת ציוד בסיסי, ספרים ומחברות, פעילות בבית-הספר וכיוצא בהם. יש הורים אשר אינם יכולים לשאת בנטל התשלומים הללו, ולעתים אף שומעים על ילד שנמנע ממנו לצאת לטיול או להשתתף בפעילות, עקב אי-תשלום. חוק זה יעשה צדק עם הילדים החיים במשפחות חד-הוריות, במשפחות ברוכות ילדים, וכן ילדים יתומים, בודדים או נטושים, שהגורל כבר פגע בהם ממילא.

רבותי חברי הכנסת, סעיף נוסף בחוק עוסק בחובו של מעביד שישולם לקופת הגמל של העובד במקרה של פירוק חברה או פשיטת רגל של מעביד. על-פי המצב הקיים נקבע בחוק, כי הגמלה שתשולם לקופת הגמל בשל חובו של מעביד, לא תעלה על גובה השכר הממוצע. אולם הניסיון מראה, שבמקרים רבים עולה חובו של המעביד לקופת הגמל על השכר הממוצע ולכן מוצע להכפילו.

אדוני היושב-ראש, לחוק הזה אין הסתייגויות, ואני מבקש לקבלו בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת מקסים לוי. אנחנו מצויים לקראת סיכום הפעילות של הכנסת הארבע-עשרה. אני מוצא צורך רגשי וחברי לומר מלים טובות על חברי הטוב, חבר הכנסת מקסים לוי, על הפעילות הברוכה שלו בראשות ועדת העבודה והרווחה. הוא אדם שקורות חייו הן היסטוריה של מאבק לחיים טובים ונורמליים ולצדק חברתי. הוא הגשים זאת גם כשהוא היה יושב-ראש ועד עובדים גדול – ואז התחברנו, אתה זוכר? – גם כשהוא היה ראש עיריית לוד וגם כחבר כנסת.

אני רוצה להביע לך הערכה עמוקה מאוד על הפעילות הציבורית שלך ועל היותך דובר אמיתי וחם לב של אותן שכבות שצריכות דובר כזה.

חברים, האם אנחנו יכולים לעבור להצבעה? אני מבין שיש פה הסכמה. זה לא נושא בעייתי. אין חילוקי דעות לגביו.

נעבור להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט–1999, בקריאה שנייה. אין הסתייגויות. ההצבעה היא על החוק כולו. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 6

בעד סעיפים 5-1 – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 5-1 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט–1999, אושרה בקריאה שנייה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

תוסיף אותי.

היו"ר ש' וייס:

להוסיף אותך, חבר הכנסת ברונפמן? אתה רוצה להיכנס להיסטוריה של החקיקה?

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

מה לא עושים למען החיפאים, חבר הכנסת ברונפמן?

עכשיו בוא ותצביע אתנו על הצעת החוק בקריאה שלישית. פרופסור לובוצקי, תן לנו כתף לחוק הזה בקריאה שלישית.

מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט–1999, כפי שהוצגה על-ידי יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת מקסים לוי, בקריאה שלישית? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 7

בעד החוק – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), התשנ"ט–1999, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני קובע שברוב גורף של שישה משתתפים, אין מתנגדים, אין נמנעים, החוק אושר. תודה רבה ליוזמים, תודה רבה למי שפעל למען חקיקתו של החוק הזה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא. יש שינוי קל מאוד בסדר-היום, על-פי קביעתו של יושב-ראש הכנסת, וזאת סמכות שלו. נעבור להצבעה על הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון) (השתתפות בשכר דירה), התשנ"ט–1998, של חבר הכנסת רומן ברונפמן. הדיון כבר התקיים.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע, בלבלוני. בוא תעזור לי.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי — — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, חברי חבר הכנסת ברונפמן, יש פה איזו אי-הבנה קלה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אני רוצה להסביר את המצב.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

הממשלה תומכת בהצעת החוק שלי, מס' 1706, שזו הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – גמלה ליחיד שעמו ילד).

היו"ר ש' וייס:

אבל זה לא כתוב אצלי.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

זה לא כתוב.

היו"ר ש' וייס:

מוכרחים לדחות, כדי להכניס זאת לסדר-היום.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אני מבין שיש טעות בסדר-היום. אני לא רוצה לגנוב הצבעה על חוק אחר.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נצביע רק כאשר הצעת החוק תוכנס לסדר-היום.

יונה יהב (העבודה):

אני מבקש להקדים את הדיון בהצעת החוק שלי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יונה יהב, חברי הטוב מאוד, אני לא בטוח שמותר לנו לעשות כן.

יונה יהב (העבודה):

נמצא פה יושב-ראש הוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אתה מתכוון להצעת חוק השמות?

יונה יהב (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אתייעץ עם הגברת כרם. אני מבין שאסור לי להקדים סעיף לסעיף בסדר-היום, כשיש סעיפים אחרים שבעליהם נמצאים כאן.

יונה יהב (העבודה):

אבל אולי הם מסכימים?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אסור לשנות את סדר-היום, כי חברי כנסת שאינם נמצאים באולם, ההנחה היא שמותר להם שלא להימצא באולם. חבר הכנסת יהב, מאוד הייתי רוצה לעזור לך, ממיליון ואחת סיבות. אבל אסור לי, על-פי התקנון, כי צריך לצאת מתוך הנחה שחברי כנסת שלא נמצאים כאן יכולים לבוא ולומר: למה עשיתם זאת?

יונה יהב (העבודה):

זה יהיה קצר מאוד.

היו"ר ש' וייס:

זה לא בגלל הזמן.

הצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלטת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט-

1999

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

נעבור להצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלטת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט-1999, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית – הנמקת הסתייגויות. ההצבעה לא תתקיים היום. אתם מבינים בוודאי מדוע. זה חוק מאוד בעייתי, שנוי במחלוקת, והיום יש אווירת פריימריס. חברי שתי המפלגות הגדולות נעים ונדים בארץ ופונים אל בוחריהם, וזה טוב. רק אני צריך להיות כאן כדי לנהל את הישיבה. לכן, באמצעותם אני פונה אל בוכרי ומבקש שיסלחו לי, כי אני צריך למלא את שליחותי כאן, וגם יונה יחב.

חנן פורת, אצלכם יש פריימריס?

בנימין אלון (מולדת):

נראה לי שהבוחרים של היושב-ראש צופים בו בערוץ-33.

היו"ר ש' וייס:

הלוואי. יש לי הרגשה שיש לנו אותה אינטואיציה. חבר הכנסת פורת, בבקשה. נמשיך את הדיון עד השעה 18:00. בשעה 18:00 נפסיק את הישיבה מכיוון שיש טקס חלוקת פרס יושב-ראש הכנסת למשך שעה, ולאחר מכן נחזור לעבודה. ההפסקה תהיה בערך עד תום הטקס.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, למען האמת, ראוי היה חוק זה שיידון במליאה שהיא יותר מלאה מאשר זו שלפנינו –

היו"ר ש' וייס:

הוא יוצבע במליאה יותר מלאה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — אבל כיוון שההצבעה לפחות תהיה ברוב עם, אני מקווה אפילו ברוב של למעלה מ-61 חברי כנסת, חרף העובדה שהחוק הזה איננו מחייב 61 חברי כנסת, אני מוצא לנכון להציגו בשעה זו ולהדגיש, שבעיני הוא אחד החוקים החשובים ביותר שנדונים בכנסת הזאת, ואולי באמת גם בעל משמעות קונסטיטוציונית, אומנם עקיפה, מכרעת בחשיבותה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש מאוד, אילו היה הרב בני אלון לפחות — — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — — אני מקשיבה. תדבר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נכון. קשה לי פשוט לדבר כשאינני רואה עיניים אל מולי — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני, אני.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — לרבות את. אני שמח.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, חוק זה בעצם יש לו שני מניעים מרכזיים: האחד — מדיני, לאומי, פוליטי; והשני — מוסרי חברתי. אפתח במניע המדיני, לאומי פוליטי. החוק הזה אומר, שמדינת ישראל, שהחילה את ריבונותה על ארץ-ישראל עם אותם שטחים הקבועים בתוך תחומי "הקו הירוק",

השפלה, הנגב, הגליל והעמקים ועם חלקים שמאוחר יותר, במלחמת ששת הימים, היא החילה עליהם את הריבונות, רמת-הגולן, ירושלים במזרחה – כל אלה הפכו להיות חלק אינטגרלי של מדינת ישראל.

כל החלטה במסגרת של הכרעה מדינית, שתביא לנסיגה ולביטול הריבונות של ישראל על חבלי ארץ אלה, אינה יכולה להיעשות כלאחר יד, לא בהחלטת ממשלה גם לא ברוב מקרי בכנסת. היא מחייבת שתי משוכות. המשוכה האחת – רוב חברי הכנסת, רוב חברי הבית, דהיינו 61 חברי כנסת; והשנייה – משאל-עם שייערך בקרב כלל אזרחי המדינה, יהודים כערבים, ויוכרע ברוב פשוט.

שתי המשוכות האלה יבטיחו לנו, שהכרעות כל כך גורליות לא תתקבלנה לא על חודו של קול וגם לא, חלילה, על חודו של "מיצובישי", כפי שנוהגים לומר בכנסת לאחר הפרשה האומללה של הסכמי אוסלו ב', אלא תוכרענה באמת ברוב ובתהליך רציני מאוד.

אני סבור באמת, שהכרעות גורליות כגון אלה בחיי עם, יכול להיות בתחום המדיני, זה גם יכול להיות בשאלות קרדינליות מבחינה חברתית, מן הראוי לשתף בהן את עם ישראל כולו במסגרת משאל-עם. יבוא הציבור על כל גווניו, על כל רבדיו, ויביע את דעתו.

היו"ר ש' וייס:

עם שבתון, חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

ודאי שבמקום – – –

היו"ר ש' וייס:

מתי נעבוד? כל הזמן שבתונים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תרשה לי, עד שנגיע למשאל-עם לא זאת תהיה הבעיה. אבל אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, ודווקא לך, שלא בכדי בחוק זה, או על כל פנים בקו זה, תמך גם ראש הממשלה שלנו, זיכרוננו לברכה, יצחק רבין, ולא מפני שהוא היה סבור שאין מקום לנסיגות מתחומי מדינת ישראל, אפילו כגון מרמת-הגולן, במסגרת הסכם שלום. זאת היתה עמדתו המדינית והוא גם הודיע על כך, חרף הייסורים שהוא היה צריך לחוש בשעה שהגיע להכרעה כגון זאת. אבל הוא הבטיח לאנשי רמת-הגולן, ולאחר מכן אמר זאת בריש גלי גם מעל במת הכנסת, ויזכר לטובה גם חברנו מוטה גור, זיכרוננו לברכה, שהיה הראשון שאמר זאת בשמו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, ברשותך, מכיוון שאתה מזכיר את יצחק רבין, ושנינו הכרנו אותו כמובן, אני הייתי קרוב מאוד אליו, אתה זוכר, יצחק רבין דיבר על משאל-עם רק לגבי רמת-הגולן, מדוע? היתה לזה סיבה. מכיוון שבמצע מפלגתו, מפלגתי, מפלגתנו, ב-1992, לעניין רמת-הגולן היתה התייחסות מסוימת, לכן הוא חשב שאם הוא לא יעשה משאל-עם תהיה הפרה של – – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרשה לי – – –

היו"ר ש' וייס:

לגבי יתר השטחים – – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרשה לי – – –

היו"ר ש' וייס:

– – – במצע של יצחק רבין ושלנו – – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרשה לי – – –

היו"ר ש' וייס:

הופיעה פשרה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

הרשה לי. בדיוק נכנס ברגע זה – –

היו"ר ש' וייס:

למען הדיוק ההיסטורי.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

– – חברנו חבר הכנסת יהודה הראל, שהיו לו שיחות רבות עם יצחק רבין בסוגיה הזאת, והוא בוודאי, בהמשך, ישכיל אותנו בעניין. השאלה לא היתה שאלה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני רואה את עצמי מוסמך לפחות כמו שניכם – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רגע, תן לי – – –

היו"ר ש' וייס:

– – לענייני יצחק רבין.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני לא רגיל שהיושב-ראש הוא זה – –

היו"ר ש' וייס:

לא נורא.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — שמשסע את דברי הנואם — —

היו"ר ש' וייס:

לא משסע; למנוע טעויות היסטוריות והטעיה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — אז תן לי — —

היו"ר ש' וייס:

דבר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — אז תן לי אפשרות לפרוס — —

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — תן לי אפשרות לפרוס את הדברים, מפני — —

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — כי חשוב לי — — —

היו"ר ש' וייס:

כי אתה משתמש בשמו והוא כבר לא בין החיים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אז תן לי לפרוס את הדברים — — —

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע למה הוא לא בין החיים.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

— — — גם אתה מרבה לעשות את זה.

היו"ר ש' וייס:

לי יש זכות מוסרית יותר מאשר לדובר בקטע הזה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

סליחה, סליחה, אנחנו לא נתחרה — — —

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אנחנו לא נתחרה בינינו כעת לא בעוצמת הכאב ולא בעוצמת הזעזוע, אבל אני רוצה לומר לך, משיחות אישיות שהיו לי עם יצחק רבין ומשיחות רבות יותר שניהל עמו יהודה הראל, איש הדרך השלישית, עלתה ההכרה של יצחק רבין, ששאלה כל כך גורלית, שעלולה לשסע עם, לקרוע לבבות, להביא לחורבן מנקודת מבטם של אנשים רבים, של כל תקוות חייהם, של כל הווייתם, הכרעה כל כך גורלית אינה יכולה להיעשות אלא בשעה שמטילים את האחריות על כתפיו של העם כולו. לא רק המנהיג נושא באחריות להכרעה כל כך גורלית, לא רק המפלגה, לא רק הכנסת, עם ישראל כולו.

ואני אוסיף ואומר, אדוני היושב-ראש, שאין לי ספק, שהדרך היחידה למנוע קיטוב נורא שעלול להתגלגל ולהידרדר עד כדי מאבק אלים, עד כדי חלילה אפילו סף של מלחמת אחים, היא דווקא בכך שאנחנו מעתיקים את המאבק ממאבק ברחוב אל מאבק דמוקרטי על לבו של העם, ומאבק דמוקרטי – על לבו של העם יכול להיעשות בדרך של משאל-עם – – –

היו"ר ש' וייס:

פרטי.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אומרים לאנשי הגולן, אומרים לאנשי ארץ-ישראל, אומרים לאנשים שזה הקו שלהם מנקודת מבט ביטחונית, אתם סבורים שהצדק עמכם? אדרבה, צאו והיאבקו על לבו של העם. תזכו. ובכן, העם הכריע ואמר דברו בשאלת רמת-הגולן או מזרחה של ירושלים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת – – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

– – – או כל חלק אחר – – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — נשאר בידי מדינת ישראל — — —

היו"ר ש' וייס:

— — — רגע, רגע, אני צריך — — —

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

למה אתה מפריע לי?

היו"ר ש' וייס:

תקשיב לי רגע; אני רוצה לומר משהו לטובתך. אנחנו צריכים לסיים בעוד דקה, כי מתחיל עכשיו טקס של חלוקת פרס יושב-ראש הכנסת — — —

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני עומד בזמן.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה, להיפך, להציע לך, שמייד אחרי שנחדש את הישיבה אני אתן לך עוד דקות מספר — — —

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, אני עומד לסיים בעוד שתי דקות.

היו"ר ש' וייס:

יש לך דקה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

עד 18:00 יש עוד שלוש דקות.

היו"ר ש' וייס:

עד 18:00 יש פחות מדקה. השעון מולך. אני אפסיק ב-18:00.

בנימין אלון (מולדת):

יש זמן שבו מתכנסים או – – –

היו"ר ש' וייס:

כשיסתיים הטקס, נחזור לכאן, ואני רוצה לאפשר לחנן פורת, להיפך, בקיצור לנמק עוד הפעם – – –

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא, אני עומד לסיים את הדברים – – –

היו"ר ש' וייס:

קדימה. תסיים ממש.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תן לי לסיים בעוד שתי דקות – – –

היו"ר ש' וייס:

דקה; אני סוגר את הישיבה. בבקשה.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — אדוני היושב-ראש

היו"ר ש' וייס:

יש טקס למעלה, בחי"ך.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — אתה פשוט משסע אותי

היו"ר ש' וייס:

רציתי לעזור לך; אני לא מבין את העקשנות הזאת.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

— — — אני מבקש ממך

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה לתת לך לדבר פעמיים.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

באמת.

היו"ר ש' וייס:

פעמיים אני רוצה לתת לך לדבר.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני אומר, שהכרעה כל כך גורלית, הדרך היחידה ליצור את הסובלימציה, את העידון שבו המאבק יהיה מאבק דמוקרטי על לבו של העם, ולא מאבק שיידרדר, חלילה, למאבק אלים ברחוב ובכל קרן זוית, זו הדרך של משאל-עם.

ולכן, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תמכה הוועדה ברוב דעות בהצעה שמונחת פה לפנינו, שלפיה, כל החלטה על נסיגה, על ביטול הריבונות על חלקי ארץ-ישראל שבידינו, תחייב את שני הצדדים: רוב של 61 של חברי כנסת, ולאחר מכן – משאל-עם. אני רוצה להוסיף, משאל-עם שייעשה ברוב רגיל, שישתתפו בו כל האזרחים. יתר על כן, גם השאלה לפי טבעה תהיה פשוטה ביותר, כי השאלה תהיה: האם אתם מאשרים את החלטת הכנסת או שוללים אותה? ולא יהיה צורך בפלפולים, מה יהיה טבעה של השאלה.

אני מסיים במשפט אחרון ואומר, אין ספק שבכך אנחנו מציעים איזה מבנה שעדיין איננו קיים בתקנותיו ובפרטיו. ולעניין זה נתנו את דעתנו בשעה שקבענו בסעיף התחילה, תחילתו של סעיף 3, דהיינו, הסעיף שקובע את משאל-העם, לא הסעיף שקובע את המספר 61: "ביום תחילת תוקפו של חוק-יסוד אשר יסדיר את עריכתו של משאל-עם". פירושו של דבר, שכל זמן שלא נסדיר זאת בחוק-יסוד – כבר לא בכנסת הזאת אלא בכנסת הבאה – לא יוכל החוק הזה להיכנס לתוקפו, אבל הוא מטיל כמובן חוב מוסרי, ואולי מעבר לזה, חוב פוליטי, על הכנסת הבאה להזדקק לנושא של חוק משאל-עם ולהכין את סדריו כראוי, כשהוא עצמו כבר מציע לפחות את המודל.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שלא נזדקק לכך, אבל אם נזדקק – נדע שהחוק הזה, לפי דעתי, יעמיד אותנו בפני יכולת לעמוד מתוך חוסן לאומי, לקבל הכרעות כבדות שהעם כולו יצטרך לכבדן, לטוב או למוטב. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תסלח לי, מלה אחרונה רציתי לומר, ברשותך, אני רוצה לומר תודה מיוחדת לאנשי הדרך השלישית, ובראשם ליהודה הראל, אלכס לובוצקי, ואולי נזכיר את מאיר, המזכיר הנאמן של הדרך השלישית, שטרחו ועמלו במשך כל התקופה הזאת על גיבושו של החוק הזה. אני מקווה גם שהם יכירו לי טובה על כך שעשיתי כל מאמץ להביא את החוק הזה לידי השלמה לקריאה שנייה ושלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חנן פורת.

חברי הכנסת, הצעת החוק שאנחנו עכשיו עוסקים בה, סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל) – אנחנו נמשיך את הדיון מייד לאחר טקס חלוקת פרס יושב-ראש הכנסת, ואז נשמיע את ההסתייגויות ונמשיך בטיפול בחוק. אם כן, אני מודיע על הפסקה ואני מזמין את חברי הכנסת להשתתף בטקס החשוב שמתקיים כאן במשכן. תודה רבה. הפסקה של כשעה. בתום הטקס שבים לעבודה במליאה. תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

רגע, אולי עוד משהו – הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. נעשה זאת עוד עכשיו. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, אני מתכבדת להודיע, כי הונחו על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק בתי-דין רבניים (קיום פסקי-דין של גירושין) (תיקון מס' 4) (צווי הגבלה נגד אסירים ועצורים), התשנ"ט–1999.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי ועדת הכספים של הכנסת – הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקונים שונים) התשנ"ט–1999 – גרסה א'.

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט – הצעת חוק המפלגות (תיקון מס' 7), התשנ"ט–1999. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, תודה רבה, וגם לליאון.

(הישיבה נפסקה בשעה 18:03 ונתחדשה בשעה 19:33.)

**הצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט-
1999**

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

ערב טוב. אני מחדש את ישיבת הכנסת. אנחנו, כאמור, דנים בהצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל), התשנ"ט-1999, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אנחנו עוסקים בהנמקת הסתייגויות לאחר שהחוק הוצג על-ידי יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ראשון המסתייגים, חבר הכנסת דדי צוקר – איננו. אני מבקש להודיע, כי חבר הכנסת שייקרא בשמו ולא יהיה נוכח באולם, לא ייקרא שנית לנמק את ההסתייגויות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כל ההסתייגויות ינומקו ברצף?

היו"ר ר' אדרי:

כן. אנו נקיים את הדיון על כל ההסתייגויות ברצף.

אנו עוברים למסתייג הבא, חברת הכנסת יעל דיין – אינה נוכחת; הסתייגויותיה בטלות. המסתייג הבא, חבר הכנסת עזמי בשארה. אדוני, ארבע הסתייגויות לרשותך. אדוני, אתה חוגג?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא, אבל אני מברך את כל החוגגים היום מבני עמי.

היו"ר ר' אדרי:

אני, בהחלט, מצטרף, אדוני, לברכות ולאיחולים לעדה המוסלמית החוגגת היום את חגה, עיד אל-פיטר, ואנחנו מאחלים לכם שיהיה לכם חג שמח ומבורך. אדוני, בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי אחר כך, בסוף דברי, להגיד כמה מלים בערבית למוסלמים.

אתחיל עכשיו בנושא שלנו, בנושא החוק אשר משריין בעצם ברוב מיוחד או מיוחד, לא חשוב מה המינוח העברי, כל נסיגה משטח אשר ישראל החילה עליו את החוק. מובן, אדוני היושב-ראש, שמדובר כאן לא בגבולות 4 ביוני 1967, אף שאולי עלה על דעתם של חלק מהמציעים שגם זה יבוא. לדעתי, הם טעו טעות חמורה בזאת, כאילו שטחי מדינת ישראל עומדים למשא-ומתן. הכוונה היא לשטחי הגולן ומזרח-ירושלים. זאת היתה הכוונה.

אבל, אדוני היושב-ראש, כפי ששימו לב, הגולן ומזרח-ירושלים אינם מוזכרים בחוק. מוזכרים רק השטחים שהם תחת ריבונות ישראלית, וכך המציעים בכוונה רצו בעצם לטשטש אידיאולוגית, פוליטית והיסטורית את ההבדל בין שטחים ברמת-הגולן, מזרח-ירושלים לשאר שטחי מדינת ישראל אשר היו בגבולות 4 ביוני 1967.

זו נטייה מסוכנת, אדוני היושב-ראש. אנחנו מכירים שהימין הקיצוני בישראל, כל פעם שאנחנו מעלים את השאלה של הנסיגה תמורת שלום מלא עם העולם הערבי, בדרך כלל אומרים לנו: אז מה ההבדל בין מה שנכבש ב-48' למה שנכבש ב-67'? ואנחנו נותנים לכך שני נימוקים: הראשון – למה מייחדים את הגולן ומזרח-ירושלים ולא את כל הגדה המערבית ורצועת-עזה, אם כך? הרי ההבדל בין כל הגדה המערבית ורצועת-עזה ובין הגולן ומזרח-ירושלים הוא, שהבית הזה החיל עליהם את החוק הישראלי ולא את החוק הבין-לאומי. כלומר, זאת היתה החלטה ישראלית חד-צדדית – להחיל את החוק הישראלי. זה כל ההבדל. אז למה מבדילים אותם, למה לא אומרים את האמת, את מה שהם חושבים בימין הקיצוני, שכל הגדה המערבית ורצועת-עזה, זה בעצם כל שטח?

הדבר השני, אדוני היושב-ראש, הוא, שבעצם ניתן כאן סטטוס מיוחד לשטחים הללו, כאשר אין לו באמת משמעות מעשית. אתה אומר, שהרוב בכנסת, אשר יאשר כל נסיגה מהגולן במסגרת של הסכם שלום, נגיד עם סוריה, צריך להיות 61. אין לזה בעצם משמעות מעשית, כי לדיון כזה ממילא יבואו 120 חברי כנסת. הרי דיון כזה לא יוכרע על-ידי הנוכחים באולם. בעצם, ממילא יהיו 61, ואם אין 61 אז גם לא יצביעו. אז מה הכוונה בעצם? אחר כך אני אדבר על הסקנדל של החוק הזה שהוא משאל-עם, הפיכת משאל-עם לחוק, כשאינן במדינת ישראל חוק משאל-עם כחוק-יסוד.

זה בעצם סקנדל חוקי-חוקתי של המחוקקים. יש כאן בעצם רצון לתת לזה איזה מין סטטוס מיוחד, שונה, לא כמו כל הסכם שלום, לא כמו אוסלו. זה שונה. במה זה שונה? זה לא שונה, אדוני היושב-ראש. בכלל לא שונה. פשוט, מדינת ישראל בחרה בעצמה כצעד חד-צדדי להחיל את החוק הישראלי על המקומות האלה. היא יכלה לבחור מקומות אחרים, וזה לא היה משנה את הסטטוס. נגיד שמדינת ישראל היתה מספחת את עזה, מה זה היה משנה לגבי הסטטוס הבין-לאומי שלה? מבחינה בין-לאומית זה נותר שטח כבוש אשר נכבש בכוח. יגידו אנשי הימין הקיצוני: ומה, נצרת וחיפה וכו' לא נכבשו בכוח? כן, הן נכבשו בכוח, אבל גבולות 4 ביוני של מדינת ישראל הם הגבולות המוכרים בין-לאומית וגם מוכרים היום על-ידי העולם הערבי, וזה העיקר. ולכן גם, אדוני היושב-ראש, אני זוכר שבזמנם היו אתי באוניברסיטה, ואפילו כמה שרים שיושבים סביב השולחן הזה, וכשהיינו אומרים "שטחים כבושים" הם היו צועקים ואומרים: לא כבושים – מוחזקים. הם אפילו לא השתמשו במלה "משוחררים" ולא במלה "כבושים". הם ביקשו תמיד את המלה "מוחזקים", בשביל להדגיש שמדינת ישראל לא הולכת להחזיק אותם לנצח אלא עד שיהיה שלום עם הערבים.

היה מין קונסנסוס במדינת ישראל, אחרי 1967, שבעצם שלושת הלאומים של חרטום הם שמונעים מלהחזיר, וכאשר הערבים ירצו שלום, תמורת השלום הזה אנחנו נחזיר שטחים מוחזקים, או אפילו . זה, לדעתי, כל ההבדל. administrative territories. השתמשו פעם במונח "שטחים מנוהלים",

מדינת ישראל, מאז, בעצם עברה כמעט מהפך, מבחינת ראייתו של הימין הקיצוני והתערבות המיסטיקה הדתית עם הנימוקים הביטחוניים והפרגמטיים שהיו אז למנהיגות במדינה הזאת. כך מנסים לייחס רוב מיוחד לכל שלום.

אדוני היושב-ראש, בעולם הערבי, אומרים לך המצרים והסורים והפלסטינים, שבלי מצרים קשה לעולם הערבי לעשות מלחמה, אבל בלי סוריה לא יהיה שלום עם העולם הערבי. לא יהיה שלום עם העולם הערבי כולו, כלומר, לא תהיה נורמליזציה, לא יהיה שלום עם המפרץ, לא יהיה שלום עם צפון-אפריקה, לא יהיה שלום עם העולם הערבי כמרחב, כתרבות, כפוליטיקה, אם לא יהיה שלום עם סוריה ולבנון.

הדרך היחידה להיגמל מכאב הראש בלבנון ולעשות שלום עם העולם הערבי, שיהיה שלום בלתי הפיך, היא לגמור את השלום עם סוריה, ולדעתי, רוב העם בישראל מבין, שמחיר השלום עם סוריה לא יהיה נמוך ממחיר השלום עם מצרים; כלומר, החזרת כל השטחים שנכבשו ב-4 ביוני, ואחר כך – השטחים שנכבשו מלבנון בשנת 1982. זה הפרינציפ.

עכשיו לסקנדל החוקי, שהוא בעצם פורמלי, אבל הוא מצביע משהו לגבי ההפקרות של הבית הזה מאז הוכרזו בחירות. אנחנו בוועדת החוקה, חוק ומשפט הגענו לבעיה חוקתית, לא רק פוליטית, עם החוק הזה. הבעיה החוקתית היא, שאין במדינת ישראל חוק אשר מסדיר משאל-עם. אין במדינת ישראל משאל-עם, כי הקונצפציה החוקתית של מדינת ישראל היא, שהריבון הוא הכנסת, והחלטות הכנסת אינן תלויות בשום דבר.

כאשר יצחק רבין המנוח תלה את החלטתו במשאל-עם, הוא עשה את זה כצעד אישי, כפוליטיקאי, כמדינאי, הוא אמר: אני אעשה משאל-עם. זה היה חלק מהפרוגרמה הפוליטית שלו כמפלגה. הוא לא קשר את החלטת הכנסת בחוק של משאל-עם, כלומר, החלטת הכנסת לא תהיה החלטה ישימה, אלא אם היא תאושר במשאל-עם. לא עלה על דעתו של רבין דבר כזה, ולכן אנשי החוק אשר מסתמכים עליו פשוט טועים. הוא התחייב אישית כפוליטיקאי, מוסרית כפוליטיקאי: אני אלך על משאל-עם כשתהיה לי חבילה שיש בה שלום כולל וכו' להציע לעם. משאל-העם של רבין הוא לא יותר מסקר כללי, אין לו סטטוס חוקתי. הוא סקר כללי של האוכלוסייה, ואין לו סטטוס חוקתי.

פה מבקשים להכניס סטטוס חוקתי של משאל-עם. אבל מה גילו? הם גילו שאין חוק משאל-עם במדינת ישראל, אז הוסיפו שהסעיף הזה בחוק ייושם כשהכנסת תחוקק חוק של משאל-עם. זה פשוט לא ייאמן. עכשיו יעבור חוק בכנסת, שיישמו תלוי בחוק אחר שעוד לא עבר.

אני חושב שלא היה תקדים כזה. לא הייתי בכנסת 30 שנה, אני לא יודע, אבל אני מעריך שעוד לא היה דבר כזה בכנסת, שאתה מחוקק חוק שיש בו סעיף שתלוי בחוק אחר שעוד לא חוקק. בשביל מה שמים אותו? תוסיפו את זה כתיקון לחוק שיחוקק. הם לא רוצים. למה הם לא רוצים? משום שיש בחירות. הם חייבים להעביר את הדבר הזה לפני הבחירות, כמתנה לבוחרים שלהם. זה חלק

מההפקרות, מבחינת החקיקה שנעשית בכנסת לפני הבחירות. הרי לא מחזירים את הגולן לפני 17 במאי, גם אין משא-ומתן עם סוריה לפני 17 במאי. פשוט אין משא-ומתן. אז מה הסיפור? אם בכלל לא מתנהל משא-ומתן עם סוריה לפני 17 במאי, אז למה כל כך דחוף להם, לחברי הכנסת, לחוקק חוק של משאל-עם, שלא קיים לפני 17 במאי? נבצר מבינתי. אני חושב, שזה נבצר מבינתו של כל אדם בעל חשיבה סבירה, "קומונסנס", בעל היגיון ישר, בעל שכל ישר, אבל זה מה שקורה, ואנחנו צריכים להתמודד עם זה.

אני חושב שזה סקנדל, אני חושב שזה סקנדל מכל בחינה שהיא. אני חושב שבכלל זה סקנדל שמדינה, מצד אחד תכבוש שטחים ותספח, ואחר כך תתנה את החזרתם בהחלטותיה שלה, לא בפשרות בין-לאומיות ולא בהסכמי שלום ולא בהחלטות של מוסדות בין-לאומיים, אלא בהחלטותיה שלה בלבד, כאילו היא היא המוסדות הבין-לאומיים. היא מחליטה תחת אילו תנאים ואיך אפשר לנהל משא-ומתן על שטחים, שהיא עצמה טענה לפני כמה שנים שנכבשו כדי לעשות שלום. פשוט לא ייאמן, מכל הבחינות לא ייאמן.

אם אני מצרף לזה את כל התוכניות שהיו, את כל ההצהרות של משה דיין המנוח, שפורסמו אחר כך, לגבי איך חלק מהעם הזה חמד את הגולן ורצה את הגולן ועשה פרובוקציות לסורים כדי לכבוש את הגולן, אז מצטיירת, לדעתי, תמונה נוראית של אידיאולוגיה של התפשטות וסיפוח. לכן, בהסתייגות שלנו קראנו לזה "חוק סיפוח".

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, להגיד, בשתי הדקות שנותרו, כמה מלים בערבית. מעולם לא דיברתי כאן בערבית, לא מפני שאני לא יודע ערבית, ולא מפני שאני לא לאומי ערבי, אלא מפני שאני רוצה תמיד, כשאני מדבר, להיות מובן. כך אני מבין את תפקידי כמייצג האוכלוסייה הערבית בכנסת הזאת. אני רוצה שהאוכלוסייה תבין את מה שאני אומר. אבל מדובר כאן בחג, ואני רוצה לפנות בכמה מלים.

(נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:)

אחי ואחיותי, בני העם הערבי, בני הדת האסלאמית, לרגל עיד אל-פיטר השמח, אני מאחל, שכאשר נחוג שוב את החג הזה ישכון השלום באזורנו ועמנו יממש את זכויותיו, ובראשן זכותו להגדרה עצמית וזכותו לשוויון. כמו כן אני מאחל שנשתלב בצורה מלאה בחיינו הפנימיים כערכים במדינה הזו וכאזרחים, משום שכל החגים הדתיים, בסופו של דבר, הם חגים של שמחה ואהבה, וחובה שנגיע, בסופו של דבר, למצב שבו ננצל את החגים להפצת הסובלנות והאחוה בקרב בני אותו העם. זה המסר של כל החגים השמימיים.

אחי ואחיותי, אנחנו מתקרבים למועד הבחירות, שיתקיימו ב-17 במאי, וכבר הצענו מתכונת להליכה משותפת לבחירות, לא בצורת יחידה שלמה ולא כקואליציה, אלא להליכה משותפת אל הבחירות כדי שנעצים את המאבק. יש כמה מפלגות שסיכלו מתכונת זו. כעת נותר נושא ההכנות לבחירות, שזה ההסכמים של הרוב הדמוקרטי על כוחו הרב והציבור הרחב שלו, הקו שקבע את אופיו, כליו הפרלמנטריים והמסר שלו. חייבים, כמובן, להיכנס בכל הכוח לבחירות אלה ובצורה עצמאית, כמו כל מפלגה אחרת. המפלגה פתוחה לגמרי בפני הסכמים עם התנועות והמפלגות האחרות, אבל לפני כל דבר אחר היא פתוחה, כמובן, בפני בעלי בריתנו בחזית. לאחר מכן היא פתוחה בפני כל כוח אחר, ואנחנו מוכנים לגמרי להיכנס למערכת הבחירות. אנו מקווים כי ההסכמים יהיו רחבים ככל האפשר, אך אם הדבר לא יתאפשר כתוצאה מכוונות מפלגתיות, יהיה על הזרם הלאומי להיכנס לבחירות.

הזרם הלאומי הוא זרם הרוב בקרב עמנו. הרוב של עמנו אינו דוגל לא בעקרונות מפלגתיים ולא בעקרונות הלכתיים. הרוב של עמנו, בסופו של דבר, הוא לאומי, ואנו סבורים כי אנו מייצגים את הרוב. לכן ניכנס אל הבחירות בכל האמון והביטחון. אנחנו פתוחים בפני כל הסכם עם כל כוח פוליטי במגזר הערבי. הכוח הקרוב ביותר אלינו הוא, כמובן, הכוח שעמו אנחנו בברית כעת, באותו גוש, ואנחנו פתוחים לכל משא-ומתן. כל השמועות שתשמעו על הסכמים שנערכו הן שמועות עיתונאיות. עד עכשיו לא נערכו הסכמים ולא שיחות בין המפלגות.

אני מאחל לכם חג שמח, כל טוב וברכות לכל בני האומה הערבית והאסלאמית ולכל בני עמנו. שנה טובה.)

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עזמי בשארה, על דבריך. אני מבקש מחברת הכנסת תמר גוז'נסקי להגיש לנו את ארבע ההסתייגויות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל), בקריאה שנייה ושלישית. גברתי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ר' אדרי:

תעשי עמנו חסד. את רוצה לנצל את כל הזמן שעומד לרשותך?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

נראה, נשתדל.

אני רוצה לפתוח את דברי ולהצטרף לברכות שנאמרו פה לבני העדה המוסלמית לרגל עיד אל-פיטר, ואני רוצה לאחל לבני העדה המוסלמית בארץ גם חג שמח, אבל בעיקר שנוכל בשנה שבין החג הזה לחג שאחריו גם לציין שינוי באופי השלטון בישראל וגם שנוכל להתקדם בתחום השלום, השוויון וזכויות העדה המוסלמית לקניינה, להקדש שלה.

חברי הכנסת, החוק שמונח לפנינו היום לקריאה שנייה ושלישית הוא גם חוק מגוחר, וגם מסוכן. חבר הכנסת עזמי בשארה כבר התייחס לפני לגיחוך שבהצעת חוק שכוללת את העיקרון שהחלטת

הממשלה שאושרה על-ידי הכנסת תהיה טעונה אישור במשאל-עם כאשר במדינת ישראל לא קיים כלל המוסד החוקתי הזה שנקרא משאל-עם.

ולכן, זה מעשה חקיקה שלא ייעשה במדינה מתוקנת ובפרלמנט מתוקן. כך לא מחוקקים, ואני רוצה להביע את תמיהתי על כל המומחים והיועצים וכל מי שאמור לשמור שהכנסת תחוקק חוקים שיש בהם היגיון, היגיון משפטי.

הדבר המסוכן הוא, שמאז קרתה לראש הממשלה המנוח מנחם בגין תאונה, והוא נפל ושבר את רגלו, וזימן בדחיפות – חבר הכנסת אדרי בוודאי זוכר – את שריו להודיע שצריך לספח את הגולן, ומאז הצליח ראש הממשלה המנוח בגין לכופף את הכנסת ולהעביר את סיפוח הגולן בשלוש הקריאות באותו יום – באותו יום, זה היה כל כך דחוף, שאם זה היה מחכה שבועיים, שלושה שבועות, היה ממש קורה אסון עולמי – מאז כנראה כל מה שקשור בנושא רמת-הגולן צולע, עקום וחסר שחר מבחינה משפטית.

נניח שהכנסת תאשר את החוק האווילי הזה שמונח לפניו; נו אז מה, נו אז מה? זה מה שיקבע? אין התחייבויות בין-לאומיות של ישראל? היא לא חלק ממשפחת העמים? היא לא כפופה להחלטות 242 ו-338, שלא מכירות בשלטון ישראל בשטחים שהיא כבשה מאז יוני 1967? ואנחנו יודעים שההחלטות האלה הן הבסיס של כל ההסכמים שהיו עד היום. כל ההסכמים שנעשו עם ארצות ערביות נעשו על הבסיס הזה, ואין בסיס אחר בלתו.

הגענו למצב שאפילו כאשר בראש הממשלה עומד נתניהו, ממשלת ליכוד – האם הממשלה הזאת לא נקטה צעדים ברורים של החזרת שטחים? ואם הזכרתי את המנוח מנחם בגין, האם הוא לא החזיר את סיני, אחרי שהוא הודיע ששם הוא יבלה את שארית ימיו?

לכן, במסגרת הנורמליזציה שצריכה לבוא עם התהליך המדיני, עם תהליך השלום, אחד הדברים שאנחנו צריכים הוא לראות את עצמנו בקנה-מידה נכון, בפרופורציות נכונות, ומה שלא פחות חשוב מכך: לזכור שבאנו לחיות באזור הזה כדי לחיות עם העמים השכנים ולא כדי לריב אתם ולהילחם אתם. ואי-אפשר לחיות עם העמים השכנים אם אתה מחזיק חלק משטחי מולדתם כשטח כבוש.

היו ניסיונות בעולם, ניסיונות היסטוריים, לשנות אופי של שטח על-ידי הקמת מה שנקרא קולוניות, ובעברית – התנחלויות, והיו ניסיונות לבטל את קיומם של עמים.

במקרה של החוק שלנו, בהתחשב במציעי החוק הזה, אנשי הדרך השלישית, שאני לא רואה אפילו איש מהם באולם, אף שהם יזמו את החוק הזה – בהתחשב במציעי החוק הזה, ברור שכוונתם העיקרית היא לגולן. ויש פה איזו אשליה. אומרים: היכן הגבול השקט ביותר? אומרים: הגבול עם סוריה הוא הגבול השקט ביותר מאז 1974, משנחתמה הפסקת האש לאחר מלחמת 1973, מלחמת יום הכיפורים.

אז מה לומדים מכך? האם לומדים מכך שאפשר להגיע להסכם יציב עם השכנה הגדולה מהצפון? האם לומדים מכך שסוריה יש לה סבלנות? לא. לומדים מכך את הדבר המסוכן שאומר: אפשר להחזיק את זה עד אין סוף, עד אין קץ, ואף אחד לא יגיד לנו מה לעשות.

אני זוכרת את הלכי הרוח האלה לפני אוקטובר 1973, ואז היה הדבר הנורא של אותה מלחמה איומה וקשה, והנה מסתבר שאנחנו נמצאים 36 שנים לאחר המלחמה, 38 שנים לאחר אותה מלחמה, או 28 שנים, סליחה – ושום דבר לא משתנה.

אני מבקשת, חברי הכנסת, לקשור את הדיון הזה שלנו על הנושא של בעצם ההכרעה לגבי הגולן, עם הנושא של לבנון. היום היה דיון בנושא הזה, דיברו חבר הכנסת רמון והשר שרון, ואני רוצה להדגיש ולומר, שהפצע המדמם הזה של לבנון הוציא הרבה מאוד אמהות ואבות אל הכיכרות, אל המערכה, ואני חושבת שהדרישה שלהם לצאת מלבנון היא דרישה נכונה ולא הם צריכים לתת את התשובות. איך בדיוק עושים את זה.

צריך לצאת, צריך שהקורבנות יפסיקו ליפול, צריך להגיע להסדר, ואני מצטרפת לקריאה הזאת בכל לב. צה"ל לא צריך להישאר בלבנון כדי לשמור על צד"ל, כפי שעכשיו מסבירים לנו. נוכחותו של צה"ל בלבנון איננה ערובה לשום ביטחון, כשם שנוכחותו של צה"ל בעזה לא היתה מעולם ערובה לשום ביטחון. הסכם עם מצרים, הסכם עם הרשות הפלסטינית, אלה ערובה לביטחון, אבל כשהצבא הישראלי היה בתוך רצועת-עזה, זאת היתה ערובה לביטחון?

ואותה קבוצה של התנחלויות עכשיו בלב הרצועה, היא ערובה לאיזה ביטחון, או גורם מתסיס יומימי להתנגשויות, לעימותים, לקורבנות או לכמעט קורבנות? עכשיו אותו דבר גם בצפון. מצד אחד, רצועת הביטחון איננה משרתת שום ביטחון, אבל מצד שני, אני אומרת לכל האבות והאמהות ולכל הציבור הישראלי, שהסכם שלום בצפון, שהוא הדבר הנחוץ ביותר, יושג כאשר ישראל תגיע להסכם עם סוריה ועם לבנון. לא יהיה שלום נפרד עם לבנון. הסיפורים של באשיר ג'מאיל וכל זה – עברנו. עברנו את זה. שילמנו מחיר ועברנו את זה. אנחנו לא נלך לסדר את העניינים בין הארצות הערביות.

לכן, ברור ששלום בצפון יהיה רק שלום עם סוריה ועם לבנון, בעצם כהסדר משולב אחד; אבל ברור גם שהסדר עם סוריה לא יהיה ללא החזרת רמת-הגולן. גם אם סוריה מגלה סבלנות וגם אם היא תחכה עוד 30 שנה, גם אז לא יהיה הסדר אחר.

אני חושבת, שהרבה אזרחים בישראל, ובהם רבים מתושבי רמת-הגולן, מבינים, שאם הברירה תהיה שלום עם סוריה, שלום בצפון, או המשך החזקת היישובים בגולן – ברור לי מה תהיה הבחירה. ואותו דבר אני חושבת במידה רבה גם לגבי הגדה המערבית; אבל לגבי סוריה – זה הנושא שלנו.

לכן, אני חושבת שממשלה שבעצם נותנת את חסותה לחוק הזה ובעצם מפירה בכך את כל המחויבויות הבין-לאומיות שלה להחלטות האו"ם, שכנסת שתאשר חוק נורא, איום, מזיק כזה, וכפי שאמרתי קודם גם מגוחך, לא תשנה את מהלך ההיסטוריה. ההיסטוריה לא תהיה מושפעת מהנייר הזה, תאמינו לי, אבל מה שכן יושפע זה הלך הרוח. ואני כבר ראיתי את שלטי הבחירות: ברק יחזיר, הליכוד ישמור; ברק ימסור, הליכוד ישמור. וכל ההצגה הזאת כאילו לא עברנו את אוסלו, כאילו אין לנו עוד מעט חמש שנים להסכם ולביצועו, כאילו ממשלת נתניהו לא החזירה שטחים, כאילו שום דבר לא קרה, כאילו למובטל בדימונה ולילדים שחיים במצוקה בירוחם ולילדים שאין להם גן באעבלין, ולאלה שחיים בקושי ובמצוקה רבה בשכונות תל-אביב ובשכונות חיפה, זה מה שיועיל – שמירת השטחים האלה? עם כל המחיר הצבאי, עם כל המחיר האנושי, עם כל המחיר של אי-ביטחון וסכנה לעתיד.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, בסיום דברי, אני פוגשת עכשיו הרבה אנשים שמשדרים לי ייאוש, שמשדרים לי חוסר תוחלת: מה אפשר לעשות; תראי, הכול אבוד; תראי מה קורה – ומביאים הרבה מאוד דוגמאות. אני רוצה לפנות לציבור ולומר, יש לכם הזדמנות בבחירות הקרובות כן להשפיע, כן לשנות את המהלך שבו הגענו, בין היתר, לחוק הגרוע הזה ולמדיניות הגרועה שניהלה הממשלה הזאת בשנתיים וחצי של שלטונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון. שתי הסתייגות באותו נושא: חוק סדרי השלטון והמשפט (ביטול החלת המשפט, השיפוט והמינהל). כעת אנחנו מנמקים הסתייגויות. ההצבעה לא תתקיים היום אלא במועד אחר. בבקשה, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נדמה לי שיש שלוש הסתייגויות. אולי לא אנצל את הזמן.

היו"ר ר' אדרי:

כתוב שתי הסתייגויות, אדוני, אבל אם אדוני אומר אז כנראה אדוני צודק.

בנימין אלון (מולדת):

לא משנה, יכול להיות שאסתפק בפחות זמן, רק אתייחס לשלושתן. אתחיל בהסתייגות השלישית.

המציעים רוצים לחייב משאל-עם, אם יש החלטה שזוכה לרוב של 61 חברי כנסת, חס ושלום, למסור שטח שחל עליו השיפוט והמינהל. כלומר, לצערנו הגדול ולבושתנו, עם ישראל שזכה לנס במלחמת ששת הימים וניצל ממוות, לא ידע לתרגם את הנס הזה להתיישבות ולהתחזקות, והוא עשה זאת רק בירושלים, שבה כן הצלחנו, ברוך השם.

באזורים שהיו כבושים בידי ירדן יש היום – כלומר, ב-19 השנים בין 1948 ל-1967, בין תש"ח לתשכ"ז, היו כבושים בידי ירדן – יש היום יותר יהודים מאשר ערבים, זה הישג יפה שעשו ממשלות העבודה בעיקר, ואחרי זה הליכוד. פסגת-זאב שנקראה חיזמה, וגילה שנקראה בית-ג'לאל, רמות שנקראה בית-אכסא, בכל השכונות האלה גרים מתנחלים, כ-180,000 מתנחלים במזרח-ירושלים, ומספר הערבים במזרח-ירושלים הוא 170,000, משהו כזה. זאת דוגמה לעם שיודע מה הוא רוצה מעצמו, וכשהקדוש-ברוך-הוא מזכה אותו בנס, הוא מציל אותו ממוות ומחזיר אותו למחוזות מולדת, לבית אבא ולבית אמא, לירושלים, לחברון ולשכם, הוא עושה מה שצריך לעשות והוא מיישב וחוזר ומקיים את הפסוק "ושבו בנים לגבולם", בלי בושה ובלי גמגומים.

לא כך נהג עם ישראל בחברון, בשכם ובכל שאר המחוזות, ורק בודדים מן העם הזה הבינו את המסר והגיעו, התיישבו, אומנם גם הם היום, ברוך השם, 200,000 יהודים, ולא נזלזל בכך, אבל אינו דומה המספר הזה 200,000 יהודים בכל יהודה, שומרון וגוש-קטיף, חבל-עזה, לכמעט 200,000 רק בירושלים.

אחד המחוזות שעם ישראל חזר אליהם במלחמת ששת הימים היה רמת-הגולן, שכידוע לכולנו היתה שייכת לחצי שבט המנשה; נמצאו בה גם שרידים של יישוב יהודי צפוף וחזק מימי הבית השני. אומנם לא הגענו לשם כדי לשוב אל הארץ הזאת, אנחנו יודעים כולנו שהגענו לשם כדי להציל את עצמנו מן האש שהופגזה מקלעת-נמרוד ומן התלים הצמודים כל כך והסמוכים כל כך והמשקיפים כל כך על גדות, או מן האש שהופגזה מסוסיתה על תל-קציר, וההיסטוריה ידועה, אנחנו לא שכחנו, אנחנו זוכרים היטב. וההיסטוריה גם מלמדת אותנו, שתוקפן משלם, וכי אויב תוקפן שמפגז ולא נותן לקיבוצניקים ולילדים ולמושבניקים ולכל האנשים שחיים למרגלותיו בשקט ובשלווה, לא נותן להם לחיות, מקבל בסופו של דבר את עונשו, וכשעם ישראל שב אל חבל ארץ זה שהיסטוריה שייך לו, אין שום סיבה שבעולם שהוא יגיד לאויב: או.קיי, עכשיו אני מצטער שניצחתי, אני מתנצל שניצחתי וניצחתי, בבקשה, בבקשה זה שלך, קח את זה בחזרה. זה לא קורה בשום אומה ולשון ולא כך צריך להיות.

אבל, לצערנו, העם היהודי, ששנים רבות היה בגלות, התרגל להיות עם נודד, עם רוחני, עם וירטואלי, וגם כשהוא מגיע לארצו הוא אינו חי כעם נורמלי שיש לו גבולות מוכרים; יש לו ארץ, אבל גבולותיה זדים, זו מדינה על גלגלים, והוא רגיל לקרוא בעיתונים שהכנסת החליטה להזיז את הגבול כאן ולהזיז את הגבול כאן. ויזמו חברי כנסת, שבשטחים שחל בהם השיפוט והמינהל, כלומר, רמת-הגולן – תיאורטית גם כל שטח אחר – לא תוכל הכנסת סתם למסור אותם, אלא היא תצטרך רוב של 61 חברים. כמו שאמרתי, זה עצוב, אבל זאת סיטואציה שכבר ראינו שהיתה.

מציעים חברי הכנסת מכשול נוסף, כי 61 זה לא מכשול. אנחנו יודעים, שכשיש פה אילוזיה של שלום והאווירה של שלום עכשיו משתלטת, לא משנה שמלחמה מחר, אנשים פה נכנסים לאווירה שכזאת ועושים את השטויות ההיסטוריות ובוגדים בעתיד של המחר, לא העתיד הרחוק מדי, ומקוצר ראות מסוגלים ומצויים פה 61 חברי כנסת לדבר הזה. מציעים חברי הכנסת מכשול נוסף: משאל-עם. לא רק 61 חברים – אלא נשאל את העם.

אני מודה ומתוודה, שאני לא אוהב משאלי-עם, אני לא אוהב את המוסד הזה, אני חסיד של דמוקרטיה ייצוגית. משאל-עם זה דבר פופוליסטי בעיני, נתון לתעמולה, לפעמים תעמולה זולה, לשטיפת מוח; דמוקרטיה ייצוגית – בסופו של דבר יש מסננות, אנשים בודקים, אנשים רואים. אני אינני חסיד של משאלי-עם. אבל, אם חשים חברי הכנסת המציעים שיהא זה מכשול נוסף לנסיגה, אתקפל מן התפיסה הכללית שלי שהיא נגד משאלי-עם ואסכים לכך. אבל יש לי הסתייגות. ההסתייגות אומרת, שאין זה הגיוני שמשאל-העם הזה יהיה רק כחוק-יסוד.

אני לא נגד חוקי יסוד קונסטיטוציוניים, אני נגד חוקי יסוד בנושא של זכויות אזרח כל עוד אין בית-משפט לחוקה ומפרש אותם בית-משפט עליון בצורה אקטיביסטית. אבל חוקי יסוד כמו חוק-יסוד: הכנסת, או חוק-יסוד: הממשלה, או אפילו חוק-יסוד: ירושלים, הם חוקי יסוד נחוצים, ואין לי כל בעיה בתפיסה המשפטית שלי אותם, בתפיסה החוקית שלי אותם. אבל אני חושב, שטעות תהיה לחייב בחוק, שמשאל-העם יהיה רק בחוק-יסוד. כי אם משאל-העם הזה חייב להיות רק בחוק-יסוד, יצטרכו להיות 61 חברים שיתמכו בו. אם האווירה תהיה אותה אשליה ואותה תמימות שתמיד מרחפת פה עם יונים של פלסטיק ו"שלום, שלום, שלום", אז תשכחו, חבר הכנסת הראל, מ-61 חברי כנסת שיסכימו למשאל-עם.

לכן אני מציע, שאם אתם רואים בזה מכשול חיובי למסירת השטח הזה, שתקבלו את ההסתייגות שלי, שיהיה די במשאל-עם שיקבע בחוק מה שהכנסת תקבל. זה לא צריך להיות דווקא חוק-יסוד.

שתי הסתייגויות נוספות. הראשונה היא: אני מציע, שמשאל-עם ייקבע בחוק. אני מבין את המטרה, שקבעו חוק-יסוד, כי לכאורה סגנון הבחירה בכנסת הוא חוק-יסוד. אז אם אתה רוצה להוציא את המשקל מן הכנסת ולתת אותו לעם, אתה צריך כלי מקביל – חוק-יסוד מול חוק-יסוד. אבל זה לא נכון. חוק-יסוד: משאל-עם גם יכול להפריע ולהפחיד ציבורים מסוימים, כי אם יהיה חוק-יסוד: משאל-עם, אולי ישתמשו בו בדברים שיש ציבורים בכנסת שלא רוצים שישתמשו בו. וכן יכול להיות, שלצורך העניין הזה יחוקקו חוק מיוחד ותהיה אווירה מיוחדת ויצליחו להעביר אותו ברוב רגיל, אם באמת משאל-העם עוזר לעצירת הנסיגה. זאת הסתייגות אחת.

הסתייגות אחרת שלי – היה בזמנו בג"ץ שאמר שאין לאסור על ממשלה לשאת ולתת על שטח, גם אם הוא בשליטה ישראלית. כשהיא תחליט בסוף, היא תעביר את ההחלטה לאישור הכנסת; אבל אין לאסור עליה לשאת ולתת. אני חושב, שאם כבר מחוקקים חוק כזה – מה שאמר הבג"ץ היה בהעדר חוק. אני חושב שמתאים לכבול בחקיקה, ואם ניגשים לחוק הזה הייתי מציע כהסתייגות, שממשלה לא תהיה רשאית לשאת ולתת אם להחזיר את תל-אביב או למסור את תל-אביב, תקראו לזה איך שתקראו לזה, בלי שהיא תקבל מנדט מ-61 חברי כנסת. האם אפשר לשאת ולתת אם למסור את תל-אביב למצרים? זה הרי שטח שחל בו השיפוט והמינהל. אפשר לשאת ולתת אם למסור את ירושלים? האם יש חופש מוחלט לממשלה? אם הכנסת נותנת דעתה על הטרגדיה הזאת של העם שמוסר את נכסיו ומעדיף לחיות חיים גלותיים על גלגלים, אז שכבר יאסור והחוק הזה יתקבל. אני רוצה שיתקבל איסור משא-ומתן על כל שטח שחל בו השיפוט. לצערי, זה לא יכלול את יהודה ושומרון, שעליהם לא חל השיפוט והמינהל, אבל זה יכלול את ירושלים וזה יכלול את רמת-הגולן.

אלו שתי ההסתייגויות הענייניות. ההסתייגות השלישית היא פשוט הסתייגות לשם, אותה לא צריך לנמק.

רענן כהן (העבודה):

על זה אתה יכול לוותר.

בנימין אלון (מולדת):

הואיל ונותרה לי דקה וחצי של דיבור, אני אנצל אותה ואפנה לחבר הכנסת הראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

הרב בני, אני אעזור לך לנצל אותן. אני רוצה להגיד לך, שסוריה שלטה ברמת-הגולן רק 21 שנה, וישראל שולטת שם 31 שנה.

רענן כהן (העבודה):

אז מה זה אומר?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה אומר שזה שלנו.

בנימין אלון (מולדת):

אני רק אומר את דבריו של חבר הכנסת זאבי במיקרופון, הואיל והם לא נשמעו לציבור. אמר חבר הכנסת זאבי עובדה היסטורית: סוריה שלטה בגולן בסך הכול 21 שנה, כשהיא קיבלה אותו מהמנדט הצרפתי, וישראל שולטת שם כבר למעלה מ-30 שנה, ואם ירצה השם תמשיך לשלוט שם לנצח.

חבר הכנסת הראל, בפנייה אישית. אני יודע את טוהר לבך. דע לך, שהדרך השלישית, לפעמים, במלחמתה הפוליטית בעד זירוז המסירה של חלקים ביהודה ושומרון, בעד זירוז החתימה על הסכם וואי, בעד זירוז הנסיגה מחברון, קוממה עליה הרבה מאוד אוהבי ארץ-ישראל, שאינם מסוגלים להבין איך אוהבים כל כך דווקא חבל ארץ פחות מוכר ופחות בלב הארץ, ממזרח לכינרת, וכל כך מנוכרים לחבלי ארץ היסטוריים כמו חברון וכמו שכם וכמו עמק דותן. אני מסיים את דברי, כי אני מאוד מעריך אותך, אבל נדמה לי שאתם צריכים לעשות חשבון-נפש בנושא הזה.

בכל אופן, את מולדת ואת נאמני ארץ-ישראל, שאוהבים את ארץ-ישראל כולה, שום דבר פוליטי לא ישבור. אנחנו נמשיך לאהוב כל רגב מארץ-ישראל, בגולן ובחברון. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בנימין אלון, על הצגת שלוש ההסתייגויות. אני מזמין את חבר הכנסת יהודה הראל להסתייגות אחת – אחרון המסתייגים. יתר המסתייגים אינם נוכחים ולא יקבלו בשנית את רשות הדיבור. אדוני, בבקשה, חמש דקות לרשותך.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, קודם כול אני חייב תשובה. יום אחד, באחד מביקורי ברובע היהודי בחברון, עליתי עם חברים על גבעה מעל הרובע. כשעמדנו למעלה הם אמרו לי: עכשיו תגיד לנו מה ההבדל בין הגבעה הזאת לבין תל-בנטל, תל שנמצא מעל לקיבוץ מרום-גולן, והשליטה ממנו על הקיבוץ דומה לשליטה על הרובע היהודי בחברון מאותה גבעה או רכס שמעליו.

אמרתי להם, שללא שום ספק חברון היא יותר ארץ-ישראל, אם אפשר להגיד כך, מאשר רמת-הגולן. אני ארחיק לכת ואגיד, שמבחינה ביטחונית ייתכן שחברון יותר חשובה, כיוון שהיא בלב הארץ, מאשר רמת-הגולן, אבל אני לא אשפוט בעניין הזה. מבחינת הקשר ההיסטורי של כל הדורות, בוודאי. אז מה ההבדל? אמרתי לחברים, יש בסך הכול 150,000 הבדלים. גם אם חברון לא תהיה בידינו, היא נשארת ארץ-ישראל. ומי שאוהב את ארץ-ישראל יאהב את חברון. יש כאן שאלה של יכולת, לא של זכות. יש כאן שאלה של יכולת ושל מחיר, ועל זה נדון בפעם אחרת.

על הנושא הזה של אותו חוק דיברתי כמה פעמים. אני רוצה להתייחס לדבריו של חבר הכנסת שבח וייס, שלא נמצא כאן, ולספר איך יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהוא אבי הרעיון הזה, קיבל אותו.

כשעלה מוטה גור, זיכרונו לברכה, לדבר ולהשיב בנושא רמת-הגולן, עשר דקות לפני זה, במפתיע, כך סיפר לי מוטה, בא אליו יצחק רבין ואמר לו: אני מבקש ממך להודיע בשמי, שלא יהיו ויתורים ברמת-הגולן לפני משאל-עם. הוא לא התייעץ על זה עם אף אחד מחברי הסיעה שלו ומהשרים. זה היה במפתיע.

למחרת נסעתי מרמת-הגולן אליו, כדי ללחוץ את ידו; לא בשם תושבי רמת-הגולן, שחלקם ראו בזה הצעה איך מפנים את רמת-הגולן. ליד השולחן, בפינה של הלשכה שלו הוא אמר לי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא – זה רבין או מוטה?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

יצחק רבין. הוא אמר: תראה, כל השרים שלי – זה ביטוי שאולי רק חבר הכנסת זאבי מכיר אותו – הם "הלדים" גדולים – "הלדים" זה גיבורים, "גיבער" מה שנקרא ביידיש. הם גיבורים גדולים. אבל כל האחריות עלי. אני לוקח על עצמי את האחריות הזאת, העם החליט. אלו המלים, מלה במלה. ומה זה "כל האחריות עלי"? אני עקבתי כמעט שבוע-שבוע אחרי ההתלבטות הקשה שלו בנושא הגולן שהיתה הנה והנה. מצד אחד – הפחד ממלחמה שבה ייפגע העורף ורצון להגיע להסדר, ומצד שני הפחד להישאר בלי רמת-הגולן, עם מה שזה אומר מבחינה ביטחונית. לא היה לו את מי לשתף באחריות הזאת, אף לא את חבר הכנסת שבח וייס. הוא התלבט בה קשה מאוד ומצא את הפתרון הזה, והוקל עליו מאוד כשהוא מצא אותו.

תרשה לי להעיר עוד הערה בהזדמנות זו. אם לא משאל-עם, מה נשאר לנו, למי שרואה בנושא הזה את הנושא בין החשובים ביותר לקיומה של מדינת ישראל? נשארה לנו הכנסת, ובתקופה הקצרה שאני בכנסת אני רואה, שהצבעות בנושאים הגורליים ביותר יכולות להיות תלויות באופן שבו אצביע על חוק הנגידים. כך חברי כנסת מרכזיים בליכוד אמרו לי: אנחנו נהיה נגד הגולן אם תצביע בעד חוק הנגידים. ואני לא מגלה כאן דברים חדשים. והמקורות כאן, והאינטרסים הזרים שולטים.

אפשרות שנייה – לסמוך על הממשלה או על המצע שלה. במצע של מפלגת העבודה בבחירות לפני הקודמות היה כתוב, שלא מוותרים על רמת-הגולן. גם מכרו לציבור ועדיין מוכרים לו את הסיפור של פשרה טריטוריאלית בגולן, כשכל אחד יודע שעל הסכם עם סוריה יש תג מחיר, שהוא תג המחיר של קמפ-דייוויד; 100% של השטח עד הכינרת עם זכויות דיג בכינרת.

במצע של הממשלה הזאת, בקווי היסוד כתוב, שריבונות ישראל בגולן – תנאי לכל הסכם עם סוריה. באותו זמן ראש הממשלה – אני יודע את זה ובדקתי את זה – מסכם עם ראש האופוזיציה, שהסכם עם סוריה, ושניהם יודעים, כפי שאמר לי מי שהיה נוכח באותה שיחה, שניהם יודעים בשביל מה כלה נכנסת לחופה – שהסכם שלום עם סוריה קודם להסכם הקבע עם הפלסטינים. באותה ממשלה, ראש ממשלה – זה מה שכתוב. על מי נשאר לנו לסמוך חוץ מאשר על הציבור, חוץ מאשר על עם ישראל? ומי שחושש מזה, חושש מעם ישראל.

משום כך אני כנראה אסיר את ההסתיוגויות שלי ואקרא לחברי הכנסת לתמוך בחוק כשיגיע להצבעה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יהודה הראל, על הצגת ההסתייגות שלך.

חברי הכנסת, כאמור, אנחנו לא נצביע היום. ההצבעה תיערך במועד אחר. תודה למסתייגים, תודה לחברי הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון מס' 10), התשנ"ט–1999; והצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 16), התשנ"ט–1999 – שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

החלטות ועדת הכנסת בנושאים אלה – גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (חברי הכנסת ושאיניהם) (הוראת שעה), התשנ"ט-1999; שכר חברי הכנסת (תשלום הוצאות שכר דירה) (תיקון – הצמדה לדולר), התשנ"ט-1999; וכן השימוש בתקציב "קשר עם הציבור". תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי סגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור

על תוצאות הבחירות), התשנ"ט-1999

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן להעלות את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ט-1999, בקריאה ראשונה. אדוני, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה קודם כול לפתוח ולברך את כל המוסלמים במדינת ישראל ובעולם כולו ביום חגם – עיד אל-פיטר.

הצעת החוק הזאת נולדה כתוצאה מהבחירות האחרונות לכנסת הארבע-עשרה, כשהיתה לי תחושה, והתחושה אכן אומתה, שיהיו זיופים רבים במערכת הבחירות. במערכת הבחירות האחרונה, אדוני היושב-ראש, גם מתים השתתפו בהצבעה. אני מדבר על עובדות. גם אנשים ששהו בחוץ-לארץ, והוכחנו שהם אכן נמצאים בחוץ-לארץ, השתתפו בהצבעה.

השאלה היא, כיצד. עד הרגע הזה לא נפתרה החידה, איך אנשים שהלכו לעולמם יכלו להשתתף בהצבעה, וכיצד אנשים ששהו בחוץ-לארץ הצביעו? זאת שאלה שתישאר כנראה עלומה עוד שנים.

יתירה מכך, נוכחנו לדעת, שלמדינת ישראל אין בכלל מרכז דיווח, וכל מערך הדיווח של משטרת הגבולות אין לו שום תוקף, אין לו שום נתוני אמת, אין לו שום אינפורמציה מדויקת. כך שאנחנו מדברים על חברה מודרנית, על מדינה מתקדמת שעוסקת בהיי-טק, ולא מסוגלת אפילו להבטיח מאגר נתונים בסיסיים, שקיים בכל חברה לא מודרנית. במדינת ישראל אין נתון כזה ואין מרכז דיווח.

הלכתי ובדקתי קרוב ל-700 קלפיות, וכל העם ראה את דרך הבדיקה של אותן קלפיות, והנה אנחנו מגיעים אחרי זמן מסוים לתוצאות ברורות. העברנו את החומר למשטרה והגשנו אותו לבית-המשפט. אבל הסתבר לנו, שבית-המשפט יכול לדחות הכול על הסף, כי אנחנו חייבים להגיש כל תלונה וכל ערעור רק עד 14 יום אחרי פרסום תוצאות הבחירות.

אני שואל את חברי הכנסת, אזרחי מדינת ישראל, איך וכיצד אפשר לעשות בדיקה כשמסתבר לך שיש זיופים במערכת הבחירות והדבר הוכח, כיצד אפשר לערוך במבדק של 700-800 קלפיות, דבר שמצריך הרבה-הרבה אנשים וחוקרים שיבדקו במשך שבוע ימים? כי אומר בית-המשפט: על-פי החוק מותר לי רק 14 יום.

אני בא לכאן ומציע לאפשר לכל אדם או לכל מערכת פוליטית שאכן חשה שיש מערכת לא נכונה או לא כשרה, לאפשר לה לפחות כחודש ימים לבוא ולטעון בפני בית-המשפט ולערער על מה שהיא רוצה לערער. אין דבר יותר צודק ואין דבר יותר נכון מאשר ההצעה הזאת. וכפי שנאמר כאן, ואני אפילו מרחיב, אנחנו אומרים: אם היו בתוצאות הבחירות, – "ואולם בית-המשפט רשאי בנסיבות מיוחדות ומטעמים שיירשמו, להאריך את המועד".

אני רוצה גם להוסיף באותה הזדמנות דבר אולי די מדהים. העברנו תוצאות, ואדוני היושב-ראש, האוכלוסייה במדינת ישראל, שטוענת שהיא לא ציונית ובדרך כלל היא לא משתתפת בהצבעות – הבאנו למשטרה ולבית-המשפט רשימה עם שמות שאכן הצביעו. הבאנו אותם אנשים והם העידו שהם בכלל לא הגיעו לקלפי ולא הצביעו משום שלפי תפיסת עולמם הם לא מצביעים בשום מערך שנקרא מדינת ישראל.

ועד היום משטרת ישראל, משיקולים השמורים עמה, לא מצאה לנכון להביא את תוצאות החקירה שאליה אני אישית הוזמנתי כמה פעמים, הגשתי הצעות ונחקרתי ומסרתי את כל האינפורמציה שהיתה בידי בתפקידי כסגן יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית.

כיצד יכול לקרות דבר כזה? איזו חברה אנחנו רוצים? האם אנחנו רוצים לאפשר שהמשטר במדינת ישראל יעבוד במערך של זיופים, או במערכות שהן לא כשרות? הלוא אנחנו נותנים לציבור הבוחרים במדינת ישראל לקבוע את שלטון מדינת ישראל על-פי תפיסת עולמם, על-פי הזדהותם ועל-פי תפיסת הדרך שבה הם רוצים לבחור באותו ראש ממשלה או באותה מפלגה. לא יכול להיות ואסור שיהיה לנו מצב שבו מעוותים את הבחירות על-ידי הצבעה לא אמיתית, לא נכונה, לא קיימת, לא נמצאת.

אולי כמה דברים מאוד מרתקים ממערך הבחירות. היו קלפיות שבהן ישבו, מה לעשות, חברים משלנו, אולי תמימים, כשבאותה קלפי נאמר להם: אתה יודע מה, יש איזו מסעדה לא רחוק מכאן, עכשיו שעת צהריים, אנחנו ממליצים לך ללכת לאכול, הכול על חשבון פעילות הקלפי. די בשעה שהוא לא נמצא שם, וכל תוצאות הבחירות באותה קלפי מקבלות עיוות מסוים, עיוות מטריד ועיוות מדאיג.

אני חושב שכולנו יחד חייבים לעשות הכול כדי להבטיח שמערך הבחירות האמיתי יהיה על-פי תוצאות האמת של ציבור הבוחרים במדינת ישראל ולא לאפשר שום מערכת שמשנה את התופעה הזאת.

יתירה מכך, הגשתי לוועדת הבחירות המרכזית, בתוקף תפקידי כסגן יושב-ראש ועדת הבחירות, הצעה להפוך את כל מערך הבחירות בעתיד לבחירות אלקטרוניות. ואכן, אם לא היו מקדימים את הבחירות האלה, ייתכן מאוד שהיום היינו מוצאים את עצמנו בבחירות אלקטרוניות, ובכך אולי היינו מגיעים לתוצאות טובות. אני מקווה שבבחירות הבאות אנחנו נשנה את כל שיטת ההצבעה. לא יהיו הצבעות כפולות, לא יהיו שקים עם פתקים שמעבירים אותם ממקום למקום, וכולנו נצביע על-פי החשיבה, על-פי ההזדהות, והתוצאות תהיינה בהתאם לרצון הבוחרים ולא בהתאם לזיוף תוצאות הבחירות.

לכן, החוק המוצע נובע מניסיון. אני פונה לכל חברי לקבל אותו פה-אחד, כי זה חשוב לכל המפלגות ולכל החברה במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רענן כהן, על הצעת החוק שהגשתי לכנסת.

אנחנו עוברים לדיון. ראשון הדוברים, חבר הכנסת בנימין אלון. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), קריאה ראשונה. אדוני, בבקשה. שלוש דקות לרשותך.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן, אם כי יש לי שאלה. אנחנו פה לפני קריאה ראשונה ולכן אני אעלה אותה, ואחרי זה נצטרך לדון בה בוועדת חוקה.

אני תומך כי אני זוכר את הערעור שהגיש חבר הכנסת כהן אחרי הבחירות האחרונות. למולדת חסרו 300 קולות למנדט השלישי. הגיעו אלינו כל מיני שמועות על מקומות שבהם לא אוהבים את מולדת והעלימו שם פתקי "ט" או דברים כאלה, ועד שאתה מקבל את האינפורמציה הזאת לפעמים זה משמעותי. 300 קולות בסך הכול, זה יכול להיות עניין של קלפי אחת, של שתי קלפיות, שלוש קלפיות. יש סקטורים שהם לא חסידים של מולדת, כידוע לכל החברים, ובאמת החוק הקשוח נותן לך מכסה של עד 14 יום שאחריהם אתה לא יכול לערער. לפעמים האינפורמציה מגיעה מאוחר ולוקח יותר זמן. לכן אני מסכים ואומר את זה מניסיון ומזיכרון קצר של הבחירות האחרונות.

הבעיה שתיווצר, חבר הכנסת כהן, היא, שבעצם אתה מעמיס על בית-המשפט דבר שיהיה לו קשה. כי בסך הכול, אם אתה לא מציין זמן אחר מוגבל בחקיקה, אתה לא מציע בחקיקה שלך זמן אחר, אתה אומר שגם אחרי 14 יום, לפי שיקול דעתו של בית-המשפט, אפשר יהיה להאריך. יכול להיווצר עומס כזה על השופט. תאר לך, שהוא באמת יקבל נתונים, אבל הוא יכול אולי לומר ששיקול הדעת שלו יאמר כך וכך ואחרי חצי שנה ישונו כל התוצאות. כלומר, כעיקרון אני חושב שנצטרך באיזה מקום לתת כן איזו הגבלה הגיונית של זמנים, כי להשאיר את זה לשיקול דעתו של שופט במקרה מסוים –

--

רענן כהן (העבודה):

תוכל לשאול את זה בוועדת החוקה.

בנימין אלון (מולדת):

לכן בוועדת החוקה נצטרך לדון בזה ולראות מכסה של חודש או מכסה אחרת, כי תיאורטית אנחנו יכולים להגיע למצבים באמת אבסורדיים. אבל, כמו שאמרתי, זו קריאה ראשונה. לקריאה ראשונה אני בהחלט חושב שזה הגיוני, וזה מסוג החקיקות שבאות מן השטח. אין חכם כבעל הניסיון. לכן אתמוך בהצעת החוק.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת עזמי בשארה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רענן כהן, אני אתמוך בהצעת החוק. אני מסכימה אתך שיש סכנה רצינית מאוד או חשש רציני שמספר הזיופים לא יקטן אלא יגדל, גם בגלל הצמידות של הבחירה וגם משום שהרבה מאוד נורמות של טוהר המידות נרמסו גם בבחירות פנימיות ולא רק בבחירות חיצוניות. לכן אני חושבת שהחוק הוא במקומו.

אני מבקשת לנצל את הזמן ולהגיד כמה מלים על התפתחות מערכת הבחירות עוד לפני שהכנסת מתפזרת. אפשר לומר, שמערכת בחירות אמורה להיות חריפה ואנשים אמורים להתווכח על עמדות. מבחינה זאת אני בעד זה שכל אחד יאמר את עמדתו בפומביות האפשרית. אבל אני חושבת, שמה שקורה עכשיו הוא שאנחנו בהדרגה מידרדרים לא להנמקות הגיוניות אלא לליבוי יצרים, וכאן אני רואה סכנה גדולה מאוד.

אפשר להיות בעד מדינה פלסטינית ונגד מדינה פלסטינית. אפשר להיות בעד הרחבת פערים ונגד הרחבת פערים – – –

בנימין אלון (מולדת):

לא אכפת לי, אני נהנה מדבריה, אבל אין זמן. הזמן אוזל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

עם מוסה פלד אנחנו מסתדרים.

הי"ר מ' פלד:

דברי חוכמה של חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

יכול להיות ויכוח בענייני דת ומדינה ובהרבה מאוד נושאים אחרים. אבל כאשר ממירים את הוויכוח הענייני בין העמדות השונות, שהציבור צריך לבחור ביניהן, במסך עשן, במסך חול, אם תרצו, של הסתה, פסילת היריב וקביעה שכל מי שלא חושב כמוני הוא בעצם אויב העם או בוגד, יש סכנה גדולה מאוד. הסכנה הגדולה שאני רואה היא, שאנחנו יוצרים לאט לאט נורמה שלא פונה להיגיון ולשכל אלא פונה רק לרגשות וליצרים, ואז יבוא המומחה הכי טוב ליצרים ולרגשות, והמומחים האלה בדרך כלל אמונים על דמגוגיה, אבל גם אמונים על שמירת האינטרסים הפרטיים שלהם ולא על שמירת האינטרסים של המדינה או של האומה. לכן, חברי הכנסת, זה לא רק בעיה של שמאל וימין במובן של תחשבו כך או תחשבו אחרת, אלא זו בעיה של קביעת נורמות.

אני חושבת, שכל אחד, במקום שבו הוא נמצא, צריך לנסות לעשות את המירב שהוא יכול כדי לעצור את המהלך הזה. אם לא נעצור את זה, ההסתה תגיע לדברים איומים ונוראים. בבחירות האחרונות היו כבר מכות, אלימות ודברים כאלה. אבל היה גם רצח פוליטי, רצח ראש הממשלה. אני מאוד מאוד חוששת, שבשלהוב הזה נראה בדרך לא רק קורבנות, אלא הדמוקרטיה כולה תהיה קורבן.

לכן, יש, אם תרצו, קריאה לכולם להתעשת ולהעמיד נושאים לדיון ולא רגשות. תודה.

הי"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת עזמי בשארה, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת לייזרזון.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רענן כהן, גם אני אתמוך בחוק, מכיוון שפה מדובר במתן פרק זמן על מנת להגיש ערעור על תוצאות. יש דברים שמתגלים באמת יותר מאוחר, וזה בסדר, אף שתופעות שהתגלו בבחירות למועצות המקומיות הדאיגו אותנו מאוד בחברה הערבית. אין כמעט אחד שהפסיד שלא התלונן. אז התקשו הכפר הערבי או העיר הערבית לצאת ממערכת הבחירות. אנחנו נמצאים במשך חודשים על גבי חודשים במערכת בחירות והחברה פשוט לא מתפקדת. כל הזמן מכינים לבחירות, אחר כך מתעצבנים על התוצאות, מחכים לערעור, וכל הכפר

נכנס עוד הפעם למערבולת הזאת. נשמנו לרווחה שזה נגמר, מכיוון שיש לכך תוצאות הוות אסון ביחס למרקם החברתי המשותף של החברה.

כמובן, אם יש זיופים הם צריכים להיבדק וצריך לחזור על תוצאות. אין ספק בכך. היו כמה מקומות כאלה.

פה מדובר בבחירות לאומיות, וברור שהמחוקק צריך לתת את כל הכלים כדי שהתוצאות תהיינה מדויקות וכדי שבאמת לא תהיה אלימות, לא יהיו זיופים ולא תהיינה תוצאות שהן לא ממין העניין, כלומר, שהן נלקחו במרמה או באלימות או על-ידי זיופים וכו'.

אדוני היושב-ראש, אני חושב על הסיבוב השני של הבחירות, שיהיה ב-1 ביוני, אם יהיה סיבוב שני. כבר קראתי שאנשים מודאגים מכך שאנשים לא יבואו לבחירות בסיבוב השני, מכיוון שהמפלגות הסקטוראליות שלהם כבר נבחרו. מי יביא את האנשים? באילו מכוניות הם יבואו? כל הפאטוס, כל המוטיבציה יגמרו.

לדעתי, מה שיריץ אנשים לבחור בסוף, בסיבוב השני – ואני אומר זאת במיוחד למועמד של האופוזיציה, אבל אם רוצים אז אני אומר זאת לשני המועמדים – הוא חידוד ההבדלים הפוליטיים והחברתיים. זה מה שיביא אנשים לבחירות בסיבוב השני.

אם יתברר בסופו של דבר שאין הבדל בין שני המועמדים מכל סקטור שהוא מבחינה פוליטית, או מבחינה חברתית – ואני מתכוון לחידוד אידיאולוגי-פוליטי – לדעתי לא תהיה לאנשים מוטיבציה לבוא להצביע, כי לא יבואו להצביע לליכוד א' או לליכוד ב' ולא יבואו להצביע לעבודה א' או לעבודה ב'. הם יבואו להצביע כשיש הבדלים. אני אומר זאת לאלה שעכשיו חושבים איך ובאיזו צורה הם ישכנעו את הבוחרים לחזור לקלפיות ב-1 ביוני. ויכוח פוליטי נוקב ועמידה על הייחוד – זה מה שישכנע את הבוחרים לחזור לקלפיות. אם מפלגת העבודה רוצה שהבוחרים יבואו לקלפי ב-1 ביוני, הייחוד שלה צריך להיות ברור לגמרי. אני מדבר על הייחוד הפוליטי, הייחוד החברתי, הייחוד הסוציאלי. טשטוש הבדלים בסופו של דבר גם יטשטש את המוטיבציה, כלומר, למה אני בכלל בא אם אין הבדל בין שני המועמדים?

המועמדים צריכים לזכור, כי בסופו של דבר 1 ביוני הוא התאריך הקובע. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת אברהם יוסף לייזרזון, בבקשה. הוא הנואם האחרון. אחר כך יש הצבעה.

אברהם יוסף לייזרזון (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, אני מחכה כאן באולם כדי שיגיע התור שלי להעלות הצעה לסדר-היום. בינתיים נכנסתי לאולם לפני דקות מספר ושמעתי את סיום דבריו של חבר הכנסת רענן כהן. אין לי שום סיבה שלא להסכים עם הצעת החוק, אבל הצליל, הסגנון, האצבע המאשימה שראיתי כאן לעבר כיוון מסוים, כשמדובר על זיופי בחירות, הביאו אותי לבקש את רשות הדיבור ולעלות לדוכן.

תראו, לעמוד, להשמיץ ולהכפיש, כשמדובר בזיופי בחירות – אני לא רוצה לעמוד כאן ולומר מה ידוע על זיופי בחירות בסקטורים אחרים, משום שבוודאי היו מתקיפים אותי מכל עבר ואומרים שזו גזענות. אבל להשמיץ ציבור לא ציוני, כפי שנאמר פה – והכוונה ברורה – אזי זו מטבע עוברת לסוחר. כנראה בתקופת הפריימריס זה מביא מנדטים, מביא קולות, אז מותר הכול. זאת הסיבה וזה גם המניע לשלטי החוצות של ההסתה בחוצות, כגון – כספים ותקציבים לעבודה ולא לישיבות וכו'. הותרה הרצועה. הכול מותר כלפי הציבור הזה, הציבור שלנו.

לכן, כדי להסיר לזות שפתיים, אני מצטרף לדרישה ולהצעה להתקין הצבעה אלקטרונית, לא לבחירות הבאות, אלא לבחירות הקרובות. יש לקיים הצבעה אלקטרונית, גם אם זה יעלה הון תועפות. הכול כדאי כדי למנוע מסכת של השמצות כלפי ציבור גדול ומכובד כאן במדינה. יש פשוט לגשת ולדרוש ממשרד הפנים לאשר את התקציבים הדרושים כדי לבצע הצבעה אלקטרונית כבר בבחירות הקרובות. לכנסת. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה על חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ט–1999, קריאה ראשונה. נעביר זאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון מס' 36) (הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ט–1999,

לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' פלד:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעה לסדר-היום

הכוונה להעביר את סירת ישו מגינוסר לווטיקן

היו"ר מ' פלד:

נעבור עתה להצעות לסדר-היום. נדון עתה בהצעה: הכוונה להעביר את סירת ישו מגינוסר לווטיקן – של חבר הכנסת רחבעם זאבי; מס' 5915. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, עשיתי את היום בביקורים אצל האזרחים המוסלמים בגליל, כדי לברך אותם ביום הראשון של עיד אל-פיטר. אני מתנצל שלא יכולתי לעשות זאת ביותר כפרים וביותר שבטים. אני מנצל את הבמה הזאת כדי לברך את יתר האזרחים המוסלמים במדינת ישראל.

אדוני היושב בראש, ברשותך, לנושא. לפני שנים אחדות היתה עצירת גשמים, ומפלס המים בים כינרת ירד וירד עד שנחשפה באגם, בקרבת גינוסר, סירה בת כ-2,000 שנה. הידיעה הזאת משכה את תשומת הלב של ארכיאולוגים ושוחרי ידיעת הארץ בישראל, אבל בעולם הגדול, ובעיקר בעולם הנוצרי, היא חוללה סערה גדולה, במיוחד כאשר קראו לה – סירתו של ישו.

לאחרונה קוימו מגעים בין רשות העתיקות ובין הוויטיקן כדי שהסירה תועבר לקראת שנת 2000 לתצוגה בוויטיקן, ותמהני, מה חוכמה יש בדבר הזה? אפילו ייעשו כל הסידורים להבטחת שלומה של הסירה, הרי קיימת סכנה שהיא תינזק בדרך לוויטיקן ובדרכה בחזרה לארץ. מדוע צריך לקחת את הסיכון הזה?

אבל חמור מכך הוא הסטת תיירים נוצרים מים כינרת למוזיאון הוויטיקן. הרי אין לנו אתרים נוצריים רבים לביקור של עולי רגל נוצרים, והרבים מביניהם, שיבואו לארץ הקדושה – קדושה גם להם – יפנו להר-הבית בירושלים הנמצא בשליטת הווקף המוסלמי וכן לבית-לחם יהודה שבה נולד משיחם ואשר נמצאת בשליטת הרשעות הפלסטינית. לנו יש להציג את הכינרת, לנו יש להציג את נצרת למיליוני תיירים בשנה אחת, ואינני יכול לאמוד את מספר המיליונים.

השארית הסירה בכינרת, במקום שבו היא התגלתה, או כפי שנקרא הדבר בלשון הארכיאולוגים – הממצא הארכיאולוגי באתרו, היא אינטרס עליון של תעשיית התיירות שלנו. דומה הדבר שאנחנו עומדים לפספס את שנת 2000 למנינם, לספירה הכללית, בכך שאיננו נערכים לקליטת מיליונים של עולי רגל נוצרים, והכוונה להרחיק מכאן את הסירה הזאת מהכינרת, שמגרה את דמיונם של מיליוני מאמינים נוצרים, היא דוגמה בוטה לכך.

אני מבולבל כי אני קורא בעיתונים גם אינפורמציה הפוכה, כאילו הוויקיפון כבר ויתר ואנחנו כן רוצים, ולפעמים אומרים: אנחנו לא רוצים והוויקיפון כן רוצה. אני מציע בזאת, שהכנסת תקבל החלטה התובעת מהממשלה למנוע את מימושה של הכוונה הזאת, ודומני שכל חלקי הבית צריכים ויכולים להתאחד מסביב להצעה הזאת. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תסלח, לי בבקשה, לפני שאתה יורד. לא רציתי להפריע באמצע נאומך. אתה ידוע כבלשן גדול ואתה תמיד מתקן את הלשון. שמעתי, כשדיברת על רשות פלסטינית, הוספת שם, היתה לך טעות בהגהה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא היתה לי טעות; לרשות הפלסטינית אני קורא – רשעות פלסטינית.

היו"ר מ' פלד:

זה מכון?

רחבעם זאבי (מולדת):

מכון ומדויק.

היו"ר מ' פלד:

רשעות?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא רק מכון, זה גם מדויק. זוהי הרשעות הפלסטינית.

היו"ר מ' פלד:

הבנתי. אז טוב שלא תיקנתי. בבקשה, סגן השר, חבר הכנסת זנדברג.

בנימין אלון (מולדת):

זאת לא הצעה לסדר – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

לא, חבר הכנסת אלון, זאת הצעה לסדר-היום, הצעה דחופה, שחבר הכנסת זאבי נלחם על זכותו להביא אותה לכאן בערעורים ארוכים. הוא נסע בדרכים הפתלתולות והעקלקלות עד שהוא הגיע הנה, היום, במיוחד על מנת לקיים את הדיון.

להלן תשובתי. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת זאבי, אכן היתה לרשות העתיקות כוונה להציג את הסירה מהכינרת בוויטיקן במשך שלושה חודשים בחורף שנת 2000.

רשות העתיקות עושה ועשתה לשימור הסירה והשקיעה משאבים ומאמצים רבים בשימורה ללא גורמים ממלכתיים וציבוריים.

לדברי הרשות, ההחלטה על הצגתה של הסירה בתערוכה בוויטיקן נעשתה לאחר קבלת חוות דעת של מומחים, שלא ייגרם נזק לסירה מעבר לסביר. כמו כן מאמינה הרשות, כי הצגתה בוויטיקן ברומא למשך שלושה חודשים באולם שבו מקבל האפיפיור את הצליינים, תחשוף את הסירה בפני אלפי מבקרים ותזכה לתהודה בין-לאומית.

לעומת זאת סבור שר החינוך, כי יש לייבא תיירים לארץ ואין לייצא תיירות לחוץ-לארץ. ספינה זו משמשת מוקד עלייה לרגל לאלפי נוצרים מאמינים, ובכך תורמת תרומה חשובה לענף התיירות בארץ.

לפיכך נתן השר, לאחרונה, הנחיה לרשות העתיקות, שלא להוציא את הסירה, ואכן רשות העתיקות נענתה לבקשה. בנוסף נודע לנו, כי הוויטיקן כבר אינו מעוניין בסירה.

אני מציע לחבר הכנסת זאבי להסתפק בדברי תשובתי.

היו"ר מ' פלד:

תודה. אתה מקבל את – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסתפק בדברי סגן השר.

היו"ר מ' פלד:

תודה.

הצעה לסדר-היום התפטרותו של פרופסור חיים הררי מתפקידו כיושב-ראש הוועדה לחינוך מדעי

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעה לסדר-היום מס' 5989: התפטרותו של פרופסור חיים הררי מתפקידו כיושב-ראש הוועדה לחינוך מדעי וטכנולוגי. חבר הכנסת אלכס לובוצקי, בבקשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, סגן שר החינוך חבר הכנסת מודי זנדברג, אני מוכרח, לפני שאני מתחיל להסביר את הבעיה, לספר לכם, אולי למי שלא יודע, מי הוא פרופסור חיים הררי.

מדובר, באמת, באחד מהעילויים והמדענים המצוינים ביותר שקמו למדינת ישראל. פרופסור חיים הררי עוסק בפיזיקה תיאורטית והוא נודע כבר מגיל צעיר כאחד המדענים המבריקים ביותר בפיזיקה העולמית.

אני זוכר, אגב, שכשאני מוניתי ועליתי לדרגת פרופסור, וגם זה היה בגיל די צעיר, הייתי אז בן 29, בירכו אותי על כך ואמרו שהיו עוד שני תקדימים לכך, אבל היה פרופסור חיים הררי שמונה לפרופסור בגיל 28.

באמת מדובר באחד האנשים המעולים ביותר, אבל אני מוכרח לומר לכם, שבקהילה המדעית מעריכים אותו ואפילו מעריצים אותו בשל דבר נוסף, בשל נכונותו להקדיש לטובת הכלל ולטובת חינוך הנוער בפרט.

פרופסור הררי לקח על עצמו במשך כל שנותיו כמדען פעיל גם תפקידים אדמיניסטרטיביים. הוא היה יושב-ראש ות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה; כיום הוא נשיא מכון ויצמן,

אבל הוא עשה דבר שכמעט לא עושים מדענים, במיוחד לא בשיעור הקומה שלו – השקיע ממרצו ומכוחו לחינוך של נוער, לשיפור דרכי הוראה. והרבה פעמים מה שקורה הוא, שהמדענים הדגולים, אין להם כל כך ראש להתעסק עם זה, הם משאירים את זה לאנשים שקצת התייבשו, שכבר אין להם אותה פוריות מחקרית. וחיים הררי השקיע ממרצו וממאמציו, והוא כבר, כמדומני, כשמונה שנים עומד בראש הוועדה לחינוך מדעי של משרד החינוך. הוא, בעצם, עמד בראש הוועדה שחיברה את הדוח שקרוי על שמו, דוח-הררי; עיצב ובנה את התוכנית שנקראת "מחר 98", תוכנית שרצתה לעשות מהפכה בלימודי המדע והמתמטיקה בבתי-הספר, כדי להביא את ישראל למאה ה-21 כמדינה מפותחת עם חינוך טכנולוגי ומדעי מפותח, כפי שמדינה כמונו היתה רוצה להיות. וההישגים בהחלט היו משמעותיים. שיתוף הפעולה שהוא קיבל, ואני חושב הערכה והערצה, היו בפי כול, מכל המגזרים ומכל המפלגות.

השר שמינה אותו היה שר החינוך המנוח זבולון המר מהמפד"ל. הוא שימש באותו תפקיד אחר כך תחת השרה שולמית אלוני –

הי"ר מ' פלד:

רובינשטיין.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

– – ותחת השר אמנון רובינשטיין, ולאחרונה תחת השר יצחק לוי.

אני מוכרח לומר, כשאני שומע שפרופסור חיים הררי מרים ידיים – אז משרד החינוך צריך לשאול את עצמו, מה קורה פה?

כשאני שומע את חיים הררי אומר שמשרד החינוך לא משקיע ולא נותן את תשומת הלב הראויה – ושמעתי את טענותיו של הרב יצחק לוי, שר החינוך. אבל אני מוכרח לומר לרב לוי, אולי דרך סיפור מפורסם על ה"חפץ חיים", שפעם בא להעיד במשפט, ואז רצה עורך-הדין להסביר לשופט הנוצרי עד כמה, מי זה ה"חפץ חיים", איך אפשר להאמין לו, להתייחס אליו, ואיזה צדיק הוא שכל מלה שלו חייבת להיות מלת יושר. והוא סיפר, שפעם אחת משהו גנב לו משהו, וכדי שאותו אדם לא יחטא, רץ אחריו ה"חפץ חיים" ואמר לו: אני מוותר על הדבר הזה, זה יהיה שלך, אני לא רוצה להחטיא אותך. אמר לו השופט: ואתה מאמין לסיפור הזה? ענה לו עורך-הדין: תראה, עלי ועליך לא מספרים סיפורים כאלה.

אני אומר לכם, חיים הררי זה אדם שמספרים עליו את כל הסיפורים, על מסירותו, על גאוויותו, אני רוצה להדגיש, לא רק על כושרו המקצועי-המדעי אלא גם על מסירותו. ואם הוא מרים ידיים ועוזב, זה צריך להדליק נורות אדומות במשרד החינוך.

ידידי חבר הכנסת מודי זנדברג, אתה חדש במשרד החינוך, אני מברך אותך ומאחל לך הצלחה, אני יודע את יכולתך וכוחותיך ואני משוכנע שאתה יכול לתרום. חבל שלא נמצא כאן שר החינוך לענות,

כיוון שאני חושב שזה בהחלט צריך להדליק נורה אדומה, ויש כאן איזה אות קלון, שמדען חשוב ובכיר כזה בא ואומר משהו למשרד החינוך. משרד החינוך באמת צריך לבדוק את עצמו. תודה רבה.

הי"ר מ' פלד:

תודה. ישיב סגן השר, ואני רוצה גם כן לומר משפט. מכיוון שלא נמצא יושב-ראש שיחליף אותי ואין לי זכות לדבר מכאן, אומר משפט.

כבוד סגן השר, אני קרוב בלבי לחינוך הטכנולוגי, מתוך חרדה אדירה למצב שאליו הגענו מבחינה טכנולוגית-מדעית בחברה הישראלית, בתעשייה הישראלית. אני מתרשם, גם אני חושב שזאת רעידת אדמה. אגב, אין זו רק ההתפטרות של פרופסור הררי, זו התפטרות של כל הוועדה. זו רעידת אדמה. ואני מתרשם שיש פה בעיה של קצר בתקשורת.

אני מתרשם שזו לא רק בעיה של הקטנת תקציבים, בעיה שהיתה של משרד החינוך כולו. אנחנו זוכרים כולנו, שב-1997 קוצץ תקציב משרד החינוך ב-800 מיליון שקלים, ונושא הקיצוצים לא פסח גם על החינוך הטכנולוגי-המדעי. בנוסף אני מתרשם, סגן השר, שיש פה גם איזו בעיה של תקשורת, ואני ממש פונה מתוך חרדה לנושא, חרדה לעניין, לעשות הכול כדי שפשוט תיווצר הידברות בין השר, בין המנכ"ל, כמובן בינך, סגן השר, לוועדה כולה, לפרופסור חיים הררי, ונדמה לי שחייבים להחזיר את הוועדה הזאת לפעילות מלאה. תודה.

בבקשה, סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אכן סבור, שאין זה סוד, שהסיטואציה הנוכחית בכל מה שנוגע לתפקודו של המרכז להוראת המדעים, היא סיטואציה קשה. הקשיים קיימים, והשאלה הגדולה היא בעצם, מה הביא למצב הנוכחי ועל מה מצביעים הקשיים הנוכחיים.

בעניין הזה אני סבור שרחוקה היא המציאות או רחוק הניסיון לתאר את המציאות, כאילו מדובר פה במערכת מאורגנת ומתוכננת של משרד החינוך לפגיעה במל"מ, אבל הבעיה קיימת.

אני אקצר כאן בתשובתי, ואומר גם מדוע. לפני כן אולי רצוי להבהיר וחשוב להבהיר, שמשרד החינוך והתרבות מתכוון למלא את התחייבויותיו בכל הכרוך לנושא החינוך המדעי-הטכנולוגי ובכל תוכניות מל"מ כפי שגובשו בשנים האחרונות.

אני חושב שאי-אפשר להתעלם מן המחלוקות שישנן, מחלוקות לא קלות לגבי הדרך שבה מנוהל המל"מ ולגבי חילוקי הדעות בתוך ההנהלה עצמה.

אנחנו נמצאים סמוך מאוד למועד שבו הכנסת תפסיק להתכנס על מנת לקיים דיונים. אני חושב שדיון מן הסוג הזה, אם הכנסת רוצה לקחת בו חלק פעיל ורציני, ראוי שיתקיים במסגרת ועדה של הכנסת, ולא סתם מסגרת של ועדה – ועדת החינוך, ובהקדם האפשרי.

לכן אני חושב, שלא כאן הפורום לבוא ולהרחיב, אלא להיפך, המקום הנכון הוא במסגרת דיון שכזה. הצעתי היא, להסתפק בדברים שלי כאן ולהעביר את המשך הדיון, כלומר, הצעתי היא להעביר את הדיון לוועדת החינוך של הכנסת. אני סבור שזה יהיה הפורום הנכון להרחיב בו ולשמוע, כי אני אוהז בידי מסמכים, ניירות, מכתבים שמגיבים בדרך אחרת ומביעים דעה אחרת, אבל לא כאן המקום, לדעתי, ולא כאן הפורום לקיים דיון שכזה, ובוודאי אנחנו כאן לא נהיה אלה שנשפוט.

היו"ר מ' פלד:

מאה אחוז, מאה אחוז.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מקבל. יתר על כן, כבר דיברתי עם יושב-ראש ועדת החינוך ודיברתי עם פרופסור חיים הררי. הוא נסע לחוץ-לארץ בשליחות מכון ויצמן ויחזור בסוף השבוע הבא. בתחילת השבוע שלאחריו נקיים דיון בוועדה, ולכן אני מקבל את הצעתו של סגן השר.

היו"ר מ' פלד:

אז זה לא מסתפק, אלא מעביר לוועדה.

אנחנו נצביע – מי בעד העברת הנושא לוועדה, ומי מתנגד; ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' פלד:

ארבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מוסיף גם את קולו של חבר הכנסת יונה יהב. ההצעה עברה לוועדת החינוך של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

קברים יהודיים קדמונים ורשות העתיקות

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים לנושא הבא. הצעה לסדר-היום מס' 5970: קברים יהודיים קדמונים ורשות העתיקות. חבר הכנסת אברהם יוסף לייזרזון, בבקשה.

אברהם יוסף לייזרזון (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בבואי להעלות את הנושא הכאוב והמסעיר של חילול קברי יהודים קדמונים על-ידי אנשי רשות העתיקות, אני רוצה להקדים ולומר בצורה הברורה ביותר, כי לציבור החרדי והדתי אין כל התנגדות למושג ארכיאולוגיה, אדרבה, אין כמו ציבור זה, הקשור ודבוק בכל נימי לבו ונפשו לארצו הקדושה, המעוניין בחקר עברה ההיסטורי ובחשיפת החיים היהודיים בה בתקופות הקדומות.

אבל, דווקא מתוך הקשר ההיסטורי ההדוק שלנו לארץ-ישראל, חש אני חובה יהודית להשמיע מעל במת הכנסת את זעקת הדממה של מתי ישראל הקדמונים, שמאות או אלפי שנים לאחר פטירתם מנצלים אותם, מנשלים אותם מקברותיהם, מרסקים את עצמותיהם בדרך של ביזיון נוראי ומדריכים את מנוחתם ושלוותם של ישני עפר.

המוני יהודים בארץ ובעולם מגלים רגישות גבוהה ועמוקה לקברי אבות. מיליוני יהודים עולים לקברי אבות בקבר רחל, במערת-המכפלה, בצפת, במירון ובכל אתר בכל רחבי הארץ. הם מגיעים מכל קצווי תבל למטרה זו של תפילות, תחינות ובקשות בזכות האבות, ולמרבה התדהמה והזעזוע, דווקא כאן מתבצע, לחרפתנו, הרס שיטתי של קברי קדמונים.

מנכ"ל רשות העתיקות מר אמיר דרורי הודה בהופעתו בפני הלובי הדתי בכנסת ומסר עדות מזעזעת, מצמררת, כי מדי שנה מרוקנים 3,000 קברים מן השלדים הטמונים בהם. העסקנים הדגולים, המסורים והנאמנים, המקדישים את כל מרצם יום ולילה במאבק נגד הרס הקברים, מספרים בחרדה, כי ריקון הקברים נעשה באמצעות מעדרים וגרזינים המרסקים לרסיסים את שלדי המתים שנשתמרו בשלמותם אלפי שנים. כלום יש פגיעה קשה, חמורה ונוראה מזו בכבוד המת? זו שערורייה הזועקת לשמים, כי בעוד כולנו נזעקים תמיד ולא חוסכים כל מאמץ ומסירות נפש להביא כל יהודי בבוא עתו,

לא עלינו, לקבר ישראל – הולכת ומתבצעת בימינו כאן בארץ אבות מלאכת הרס מחרידה ומתמדת באלפי קברי קדמונים, במסווה, בחסות ובאמתלות של קדושת הארכיאולוגיה.

הדבר מנוגד ועומד בסתירה מוחלטת ומשוועת גם לכל רגש אנושי. הלא מתים קדמונים אלה רכשו את מקום קבורתם במלוא המחיר, ובמקרים רבים אף השקיעו עמל רב לחצוב להם נחלת קבר בשכבת הסלעים. הייתכן לפגוע בהם, בשלוותם ובכבודם, ולזלזל כך ברצונם ובזכותם האלמנטרית לנוח בשלום על משכבם?

גם ביחס לטענת רשות העתיקות, כי מדובר במדע ובמחקר, כל בר-דעת מבין ויודע, כי אין כלל צורך באלפי שלדים לצורכי מחקר והכול פטפוטי הבל. הרי כבר קבע בזמנו היועץ המשפטי לממשלה מר מיכאל בן-יאיר בחוות דעת מ-9 בינואר 1994, כי עצמות אדם אינן עתיקות וכל מחקר בהן אסור בהחלט. לא מדובר גם בפיתוח הארץ כדבריהם, שכן, מאחר שהקברים מצויים על-פי רוב בשכבת הסלע, ניתן בכל המקרים לבנות מעל הקברים. יתירה מזו, במקרים רבים מצויים הקברים מחוץ לתוואי הכביש, או מחוץ למתחם הפרויקט, ולמרות זאת עומדת רשות העתיקות בעיקשותה ובעקשנותה לבצע שם חפירות, למורת רוחם של המוני בית ישראל, החרדים מקטרוגים שחפירות אלה מעוררות, חס ושלום, על עם ישראל.

חברי הכנסת, בעולם הנאור קיימת לאחרונה התעוררות גדולה סביב הנושא הזה. בארצות-הברית נחקק בשנת 1990 חוק קפדני מאוד, האוסר פגיעה בקברים עתיקים. כך גם בקנדה ובאוסטרליה. גם בקהילת הארכיאולוגים בעולם יש לאחרונה התעוררות לכיבוד המת הקדמון. בארצות-הברית נחתמה אמנה מיוחדת, האוסרת פגיעה בקברים, והיא אמנת ורמילון, מ-1989. הקונגרס העולמי לארכיאולוגיה מחתים את חבריו על קוד אתי, האוסר פגיעה בקברים כאשר יש חשש שהדבר מנוגד לרצון המת.

למרבה הבושה, החרפה והכלימה ולמרבה מגינת ודאבון הלב, כל העובדות המבוססות הללו אינן משפיעות מאומה על רשות העתיקות ועל העומד בראשה, הנוטל לעצמו פטרונות בלעדית לעשות ככל העולה על רוחו. הם פועלים, ברשות העתיקות, גם נגד האמור בחוק הישראלי, כאשר חוק העונשין סעיף 172 קובע, כי "הנוהג במת שלא בכבוד" – – – "כשהוא יודע שהדבר עלול לפגוע ברגשותיו של אדם או לבזות את דתו, דינו מאסר שלוש שנים".

רק בימים האחרונים, בוואדי-עארה נמשכות בימות חול וגם בשבת בקצב רצחני חפירות ארכיאולוגיות, למרות הוראה מפורשת בכתב של שר החינוך, הרב לוי, המופקד על הרשות. אין מי שיאמר למשחיתים – הרף. הם אוטמים אוזניים, מקשיחים לב ומתעלמים מזעקתנו וממחאתנו.

לאור כל העובדות והנתונים שהעליתי כאן אני מבקש כי הכנסת תקיים, עוד טרם צאתה לפגרה הארוכה, דיון מיוחד ונוקב על הצעדים והאמצעים המידיים שיש לנקוט בדחיפות כדי לבלום את ההשתוללות של רשות העתיקות ולא לצצה בכל הכוח לחדול מייד ולא לתר מהרס קברי קדמונים בארץ אבות. תודה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. ישיב סגן שר החינוך מודי זנדברג; בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי אני מבקש להבהיר, שרשות העתיקות פועלת על-פי החוק ובמסגרת החוק. אני רוצה לחזק את העומד בראש רשות העתיקות בפעולותיו אלה במסגרת תפקידו ועל-פי החוק.

אני רוצה למחות כאן על הדברים שאמר חבר הכנסת לייזרזון, לפחות בכל מה שנוגע להפרת החוק או לייחוס הפרת חוק לרשות העתיקות. אומנם חבר הכנסת לייזרזון, השכלתו המשפטית, מן הסתם, היא לא מצומצמת כל כך, אבל סעיף 172 של חוק העונשין, כפי שציטט אותו, ספק רב אם הוא חל על המקרה שאנו מדברים בו.

ובכל זאת, אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת לייזרזון, יותר מכך. רשות העתיקות לא רק שאינה מחללת קברים, אלא היא מצילה קברים שנועדו להרס על-ידי גורמי הפיתוח. בארץ הזאת לא רק מתים אלא גם חיים.

עקרונית, רשות העתיקות אינה יוזמת חפירות בקברים עתיקים. יתר על כן, בכל מקום שבו ניתן למנוע חפירת קברים, רשות העתיקות פועלת למנוע חפירתם. הרשות או גופים אחרים חופשיים לחפור, בהתאם לבחירת היזם המפתח, רק בקברים העלולים ליהרס או להיפגע במהלך הפיתוח, וגם, כפי שאמרתי, חבר הכנסת לייזרזון, צריך להתגורר בארץ הזאת בבתים, במקומות, שמכשירים אותם למגורים. חפירות הצלה בקברים, זאת אם קיים הכרח, נערכות לצורכי פיתוח הארץ, לבקשת היזמים. רשות העתיקות פועלת בעניין זה בתיאום ובשיתוף פעולה עם המשרד לענייני דתות בהתאם לחוק ולהנחיות היועץ המשפטי לממשלה ולפסיקת בג"ץ.

הרשות שולחת למשרד הדתות עותק מכל רשיון או הרשאה לחפירה ארכיאולוגית שהיא עורכת, מייד עם הוצאתם, ובמקביל, כאשר ברור שמדובר בחפירת קברים, מודיעים על כך למחלקה לענייני קבורה במשרד הדתות. הרשות לא רק שאינה מתנגדת אלא היא אף מסייעת לאיש מטעם משרד הדתות, המסייע על-ידה, לבדוק, שבמהלך החפירה יובאו כל העצמות לקבורה. כל העצמות ורקב העצמות נמסרים לעובד מטעם משרד הדתות באתר החפירה.

לאור זאת אני מציע לחבר הכנסת לייזרזון להסתפק בדברי אלה.

היו"ר מ' פלד:

תודה. חבר הכנסת לייזרזון, אתה מסתפק?

אברהם יוסף לייזרזון (יהדות התורה):

לא.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת הלפרט ביקש הצעה אחרת. חבר הכנסת לייזרזון, לך אין זכות לדבר. חבר הכנסת הלפרט, בבקשה. סגן השר ביקש מחבר הכנסת לייזרזון להסתפק בתשובתו. מכיון שהוא לא מסתפק, אתה יכול להציע להעביר את הנושא לוועדה. בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, ברחבי העולם יש רבבות בתי-עלמין שאנו דורשים בתוקף לשמר אותם ולא לפגוע בקבריהם. מדי פעם פונים אנו לממשלה זו או אחרת ומוחים נגד פגיעות בקברים, ובדרך כלל נענים בחיוב. אפילו נשיא מצרים נענה לפניית הראשון לציון והעביר תוואי של כביש כדי שלא לפגוע בקברים.

אדוני היושב-ראש, באיזו זכות מוסרית אנו נוכל בעתיד לדרוש שלא לפגוע בבתי-קברות יהודיים בעולם בעת שכאן במדינת ישראל פוגעים בקברי ישראל, בקברי קדמונים? הרשות הארכיאולוגית, נוסף על פגיעה חמורה בקברי קדמונים, מסכנת את כל בתי-הקברות היהודיים בעולם.

משרד החינוך, המופקד על הרשות הארכיאולוגית, חייב להפסיק מייד את החפירות הארכיאולוגיות.

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת לייזרזון, אתה מוכן להעביר את הנושא לוועדה?

אברהם יוסף לייזרזון (יהדות התורה):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

אני מציע לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר מ' פלד:

ועדת הכנסת תחליט. אנו נעביר את ההצעה לוועדת הכנסת והיא תחליט לאן יעבור הנושא.

ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 2

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לא נתקבלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לצרף אותי להצבעה של סגן השר זנדברג.

היו"ר מ' פלד:

שניים בעד, שני מתנגדים, הנושא לא עבר.

שאלות ותשובות

היו"ר מ' פלד:

סגן שר החינוך אליעזר זנדברג ישיב על שאלות.

סירוב רשות העתיקות לאשר בנייה בעיר אלעד

חבר הכנסת ד' טל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

רצ"ב ידיעה, ולפיה רשות העתיקות, בעקבות החלטת בג"ץ האוסר להתנות ביצוע חפירות במימון היזם, נמנעת לחלוטין מלאשר בנייה עד שיימצא מקור תקציבי.

רצוני לשאול:

1. האם ידועה למשרדך מדיניות זו?

2. מה ייעשה כדי למנוע עיכוב בנייה ברחבי הארץ?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

(לא נקראה. נמסרה לפרוטוקול)

2-1. השטח באלעד, מושא השאילתא, רווי בעתיקות ומכיל קברים רבים. בחפירות הצלה שכבר התקיימו במקום נחפרו לבקשת משרד השיכון עתיקות רבות, ובהם נמצאו קברים רבים. לכן יש להתייחס בזהירות רבה לכל נושא הפיתוח בשטח זה.

בעקבות החלטת בג"ץ, שהתייחסה לנושא מימון חפירות הצלה על-ידי יזמים, פנתה רשות העתיקות לגורמי הממשלה האחראים לתקציב – משרדי החינוך והאוצר – וביקשה לתקצב את רשות העתיקות בכל הנוגע למימון חפירות הצלה.

במקביל יזמו כמה חברי כנסת הצעת חוק פרטית שאמורה היתה לפתור את בעיית התקציב ולאפשר לרשות העתיקות לבצע חפירות הצלה. לא ברור לנו על מה מלין חבר כנסת בעל השאילתא כאשר הוא וחבריו הצביעו נגד ההצעה האמורה.

מכל מקום, רשות העתיקות הודיעה למשרד החינוך, כי ברגע שיימצא תקציב למימון חפירות הצלה לא יהיה כל עיכוב בהיתרים לבנייה בשטחים המצריכים חפירות הצלה.

יישום המלצות ועדת-כ"ץ

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

ב-17 במרס 1998 שבתו כ-30,000 תלמידים במגזר הבדואי במחאה על אי-מימוש המלצות דוח-כ"ץ והשוואת תנאי הלימוד לתנאים במגזר היהודי. לטענתם, הם קיבלו רק כחמישית מהתקציב המגיע להם על-פי הדוח. משבר זה עלול להביא להשבתת המגזר הבדואי כולו.

רצוני לשאול:

1. האם יעביר משרד החינוך את יתרת התקציב המגיע למוסדות החינוך הבדואיים על-פי מסקנות הדוח?

2. מה נעשה להביא לפתרון המשבר הנוכחי?

3. כיצד פועל המשרד להביא לקידום תנאי הלימוד במגזר הבדואי?

חבר הכנסת ו' צאדק חאג' יחיא שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

משרד החינוך טרם יישם את החלטות ועדת-כ"ץ, הקוראת להעביר 47 מיליון שקל לשיפור מערכת החינוך בנגב.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא בוצעה החלטת הוועדה?

2. האם מתכוון משרד החינוך לבצע את הבטחתו, ואם כן – מתי?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדנו אימץ את תוכנית החומש למגזר הבדואי במלואו.

ביצוע ההמלצות יהיה כפוף לאישור התקציב, שיינתן מדי שנה במסגרת תקציב המדינה.

על-פי סיכום עם האוצר, משרדנו יתקצב ב-1999 ב-113 התחלות בנייה, מתוכן 80 כיתות לימוד למגזר הבדואי בדרום. בהשלמה מהתקציב השוטף יגיע הביצוע בתחום הפיזי קרוב להמלצות תוכנית החומש, ועדת-כ"ץ.

באשר לתחום הפדגוגי, המגזר הבדואי בדרום יקבל העדפה בסעיפי התקציב השוטף של המשרד. יינתן תקציב מיוחד ליישום חלק מההמלצות בהיקף של 2 מיליוני שקלים וחלק יחסי מתקציב של 15 מיליון שאושר לכלל המגזר הערבי לצורך יישום חלק מהמלצות תוכניות החומש. תקציבים אלה יבואו לידי ביטוי בתגבור תלמידי י"ב להגדלת מספר הזכאים לבגרות, סדנאות למנהלים ולגננות, הגדלת מספר משרות הקב"סים – קציני ביקור סדיר – והפסיכולוגים.

אנו מקווים כי בשנות התקציב הבאות יהיה אפשר ליישם את ההמלצות בתחום הפדגוגי במלואן.

הקצאת שעות לימוד לעולים חדשים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

נמסר לי מטעם יושב-ראש סניף הסתדרות המורים בבתי-ים, כי הוקפאה הקצאת שעות לתלמידים עולים חדשים.

רצוני לשאול:

1. האומנם?

2. האם זוהי מדיניות של מחוז תל-אביב בלבד?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד החינוך לא הקפיא את הקצאת השעות לעולים חדשים. עקב עיכוב באישור תקציב המדינה נוצר עיכוב מסוים בהזרמת השעות המיועדות כשיעורי עזר לתלמידים עולים. הבעיה תבוא

על פתרונה בהקדם, ובלא לפגוע בזכויות העולים החדשים ובהליכי קליטתם החברתית והלימודית. הנחיות מתאימות הועברו למפקחים על קליטת העולים.

סיורים בשבתות ובחגים מטעם רשות העתיקות

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ח בטבת התשנ"ט (6 בינואר 1999):

על-פי פרסומים, רשות העתיקות מבצעת סיורים בשבתות ובחגים – לרבות הדלקת נרות חנוכה בשבת – ומעסיקה לשם כך מרצים ומדריכים.

רצוני לשאול:

1. האם יש לרשות היתר לכך?

2. אם לא – על-פי איזה היתר מעסיקה הרשות עובדים בשבת?

3. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. רשות העתיקות פועלת על-פי החוק, לרבות על-פי חוק שעות עבודה ומנוחה התשי"א–1951, ובהתאם להיתרים הניתנים לה על-פי חוק זה.

אי-מינויה של מיכל ארבל כמנכ"ל הטלוויזיה הלימודית

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

מכתבה שפורסמה בעיתון "מעריב" ב-4 בינואר 1999 – רצ"ב – הובא לידיעתי, שבין נימוקים אשר העלה משרד החינוך לאי-מינויה של הגברת מיכל ארבל כמנכ"ל הטלוויזיה הלימודית היה, שהיא מצאה לנכון להעלות לשידור סרט שנראה בו חזה חשוף.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה אכן נכונה?

2. האם הינך יכול להבהיר את הפרשה?

3. מה ייעשה כדי שהטלוויזיה הלימודית אכן תפנה לכלל האוכלוסיה, החילונית והדתית?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. השר והמנכ"ל לא שוכנעו ביכולתה המקצועית של מנהלת הטלוויזיה החינוכית להציע את הטלוויזיה החינוכית ולקדמה בעידן זה של "שמים פתוחים". הטלוויזיה החינוכית איבדה את ייחודה ואפיונה, והמנהלת החדשה לא השכילה בתקופת הניסיון בת מחצית השנה לשנות את מדיניות השידור וההפקה שלה כדי להתמודד כראוי עם משימותיה ויעדיה.

הסיפור על סרט עם חזה חשוף הוא עלה התאנה של מנהלת הטלוויזיה החינוכית.

3. הטלוויזיה החינוכית אכן צריכה למלא תפקידים ייחודיים שיאפשרו לכל הקהלים לצפות בה.

עיכוב בניית דירות על-ידי רשות העתיקות

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ה בטבת התשנ"ט (13 בינואר 1999):

בעיתון "המודיע" מיום ט"ז בטבת התשנ"ט, 4 בינואר 1999, פורסם בשם משרד הבינוי והשיכון, שרשות העתיקות אחראית לעיכוב התחלות בנייה במקומות רבים בארץ. הדבר גורם למחסור בהתחלות בנייה בשוק לזוגות צעירים.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע על עיכוב הנגרם באחריות רשות העתיקות?

2. אם כן – מה ייעשה כדי למנוע עיכובים אלו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

2-1. עקב הקיצוצים בתקציב רשות העתיקות, המיועד למילוי תפקידיה הסטטוטוריים הקבועים על-פי חוק, נאלצה הרשות לפטר עובדים זו השנה השלישית ברציפות.

עובדי רשות העתיקות, החרדים מהמצב שבו יותר ממחציתם פוטרו במהלך שלוש השנים האחרונות, יצאו למאבק כנגד מה שהם מגדירים "ניסיונות של גורמים מסוימים לחסל את מדע הארכיאולוגיה בישראל".

במסגרת מאבק זה הודיעו העובדים על הפסקת פעולות הפיקוח באתרים ארכיאולוגיים. כידוע, על-פי חוק, אי-אפשר לקיים פעולות פיתוח באתר ארכיאולוגי ללא פיקוח הרשות.

הנהלת רשות העתיקות פנתה לבית-המשפט לענייני עבודה בירושלים בדרישה להוציא צווי מניעה כנגד חלק מהעובדים, מתוך כוונה לחדש את עבודות הפיקוח ב-45 אתרים מתוך 75 אתרים שהושבתו.

בלי להביא בחשבון את העיכובים הנגרמים בשל העיצומים, שכן מדובר במצב זמני, הרי ששיעור הקשיים בפיתוח הארץ עקב עתיקות הוא אפסי. מה שמעכב אלפי יחידות דיור ופרויקטים רבים של פיתוח זה מעשים ומחדלים של גורמים שונים שאינם קשורים לרשות העתיקות.

היו"ר מ' פלד:

תודה. שאלה נוספת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אתה אומר שבגלל העיכוב של הארכיאולוגים הפגיעה בהמשך הבנייה היא אפסית. אבל בכל זאת מתפרסם בעיתונות, ש-23,000 יחידות דיור, התחלת בנייתן מתעכבת בגלל הרשות הארכיאולוגית, שלא מאפשרת את התחלת הבנייה. איך אפשר לומר שהדבר הוא אפסי?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

חבר הכנסת הלפרט, הידיעה פורסמה בעיתון "המודיע", ואני מציע לך לשקול ולהחליט למי אתה מאמין, למי שכתב את הידיעה בעיתון "המודיע" או לגורמים המוסמכים שמכירים את העובדות. אני הייתי דבק בעובדות והולך על הנוסחה שלא כל מה שמתפרסם בעיתונות אמת הוא. מסרתי לך כאן את התשובה הממצה, האמיתית. אולי כדאי שהדברים יועברו גם ל"המודיע", ושם יפרסמו סוף-סוף את העובדות ולא בדויות.

היו"ר מ' פלד:

תודה.

הצעת חוק השמות (תיקון מס' 4) (סייג לקבלת שם מאימוץ), התשנ"ט–1999

(קריאה ראשונה)

היו"ר מ' פלד:

הנושא הבא: הצעת חוק השמות (תיקון מס' 4) (סייג לקבלת שם מאימוץ), התשנ"ט–1999, קריאה ראשונה. חבר הכנסת יונה יהב, בבקשה.

יש לי חשש גדול שנשארנו כאן לבד.

יונה יהב (העבודה):

שנינו נצביע, כי יש הסכם בין הקואליציה לאופוזיציה. סגרנו את זה בין חבר הכנסת אלי גולדשמידט – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

תגיד לי, מה אתה מצביע? אני רוצה לעזור לחבר הכנסת יהב.

יונה יהב (העבודה):

אנחנו מצביעים.

היו"ר מ' פלד:

תבוא לעזור לו.

יונה יהב (העבודה):

אנחנו מצביעים, סוכם שמצביעים.

היו"ר מ' פלד:

בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

יושב-ראש הקואליציה ויושב-ראש האופוזיציה הסכימו להצבעה.

היו"ר מ' פלד:

סגן מזכיר הכנסת יבדוק.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להקדים, ברשותך, שני משפטים שלא קשורים לחוק. מאז שעות הצהרים פלשה מועצת עובדי ההסכם ברפא"ל ללשכת המנכ"ל, ויש שם שביתת שבת בשל הסיטואציות המאוד לא נעימות סביב העובדים, עובדי ההסכם, שמתרחשות ברפא"ל ומאיימות לגרום לכך שמיטב האנשים שמוצאים שם מקום עבודה ימצאו את עצמם בחוץ.

אני קורא מבמה זו לכל מי ששומע במשרד האוצר ויודע להחליט בעניינים האלה לכרות אוזן מאוד קשובה לאותו ועד, שהוא ועד מאוד אחראי, ולגרום לכך שעובדי ההסכם יקבלו את מה שמגיע להם, ויחזרו השלווה והשלום לשרור ברפא"ל, כי המעבדה הלאומית הזאת מאוד מאוד חשובה, ואי-אפשר להתייחס אל האנשים שם כאילו הם עפרא דארעא.

אני אומר את הדברים האלה בעת רצון כזו, מאחר שהדברים שמתרחשים שם הם מאוד מאוד מאוד חמורים.

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק השמות היא תוצאה של סיפור אישי שלי, של אימוץ יתום צה"ל. כאשר אתה מאמץ יתום צה"ל, לפי החוק הנוהג עד היום, אתה גורם לכך שאתה בעצם מוחק לו את זהות אביו מולידו, ואתה גורם לכך שמוציאים לו תעודת לידה חדשה, שנושאת את שם האב המאמץ כשם האב, ונותנים לו את שם המשפחה החדש.

כתוצאה ממאבק שניהלתי בשלוש ערכאות בתי-המשפט כדי לאמץ את בני, שהוא בנה של אשתי, שנולד כחודש לאחר שאביו נהרג בתעלת סואץ, השגתי סוג אימוץ שאפשר להוציא תעודת לידה שהשאירה לו את שם אביו מולידו ואת שם משפחתו המקורי, ובכך שם משפחתו המקורי הוסף גם שם משפחתי, על-פי רצונו שלו.

על מנת שהדברים האלה לא ייעשו כתוצאה ממאבקים כנגד המדינה, באה הצעת החוק הזאת לעשות סדר בדברים האלה. אני שמח שמדינת ישראל החליטה סוף-סוף להסכים להצעת החוק הזאת, ואנחנו מאוד מעוניינים עוד במושב הזה להעביר אותה. שני צדי המתרגם הסכימו להצביע, ואני מבקש להצביע עליה.

כתוב "הצבעה במועד אחר", אבל הגעתי להסדר. הקואליציה והאופוזיציה החליטו.

היו"ר מ' פלד:

אבל כך כתבו בסדר-היום.

יונה יהב (העבודה):

אני יודע. מזכיר הכנסת שלח אותי להגיע להסדר. הגעתי להסדר, שניהם הסכימו, כי קבעו את זה רק לצורך נושאים בפלוגתא. המפלגה שלי ביקשה שלא להצביע, כדי שלא ניפול בהצבעות.

היו"ר מ' פלד:

נבדוק. אין לי ספק שהחוק הזה הוא חוק חשוב. הוא חוק אנושי.

יונה יהב (העבודה):

אין עליו פלוגתא.

היו"ר מ' פלד:

אין ספק. לבי הולך עם הצעת החוק, אבל אני חייב להיות כפוף להוראות תקנון הכנסת.

יונה יהב (העבודה):

מאוד חשוב להצביע היום.

היו"ר מ' פלד:

מה עוד שיש פה רוב מוחץ.

יונה יהב (העבודה):

חבר הכנסת זנדברג, אתה תצביע אתי על הצעת החוק הזה.

כבוד היושב-ראש, תחליט להצביע.

היו"ר מ' פלד:

הפעמון רק מצלצל.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

בואו נצביע. אם אין הסכמה, אז נבטל.

יונה יהב (העבודה):

אין שום בעיה סביב הצעת החוק הזאת.

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת יהב, הממשלה הסכימה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט א' זנדברג:

האופוזיציה הסכימה?

היו"ר מ' פלד:

חבר הכנסת יהב, מי מתנגד להצעת החוק הזאת?

יונה יהב (העבודה):

אף אחד.

היו"ר מ' פלד:

אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק השמות (תיקון מס' 4) (סייג לקבלת שם מאימוץ), התשנ"ט–1999, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השמות (תיקון מס' 4) (סייג לקבלת שם מאימוץ),

התשנ"ט–1999, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר מ' פלד:

שלושה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עברה להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הישיבה הבאה – מחר בשעה 16:00. ישיבת הכנסת נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:29.